

ЛЕЗГИ Газет

**Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед ч'ал хуьх!**

1920 – йисалай акъатзава

N 48 (10849) хемис 29 – ноябрь, 2018 – йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Етим Эминан - 180 йис

Меденият виликди тухуз

Етим Эминан ирсе хуьн ва гележегдин несилрал агакъарун чи буржи я

Агъмед МАГЪМУДОВ

Гъар йисуз Сулейман-Стальский районда республикадин дережада аваз кыле тухузвай манидин «Курьедин ярар» фестивал ций Дагъустандин эдебиятдин классик Етим Эминан 180 йисан юбилейдин сергъятра аваз тешкилнавай. Мяркятдин кылин макъсад Къиблепатан Дагъустандин халкъарин меденият хуьникай ва вилик тухуникай, абуруз яратмишунрин рекъий виликди фидай мумкинвилер тешкилуникай, ватанпересвилер гъиссер мягъкемаруникай ибарат я.

Фестивалда иштиракун патал и юкъуз чехи шаир Ст'ал Сулейманан т'варунихъ галай райондиз РД-дин ЮГО-дин 12 муниципалитетдай делегацияр мугъман хъанвай. Иштиракчийрин арада Сулейман-Стальский райондин кыл Нариман Абдулмуталибов, райондин депутатрин собранидин председатель Штибег Мегъамедханов, “Лезги газетдин” кылин редактор Мегъамед Ибрагъимов, Лезги театрдин директор Динара Эминова, театрдин кылин режиссер Мирзебег Мирзебегов, Дагъустандин халкъдин писатель Абдуселим Исмаилов, хуьрерин администрацийрин кылер, мектебрин муаллимар, шаирарни гыкаятчийр, милли манидални Етим Эминан яратмишунрал рик' алай инсанар авай.

Шадвилер Эминхуьре Етим Эминан гуьмбетдал цуьквер эцигунилай гатунна. Анал кыле фейи мярекатдин сергъятра аваз, Нариман Абдулмуталибова Етим Эминан яратмишунри Дагъларин улкъведин эдебиятдин алемда кунвай чка, ша-

ирдин эсеррин къетленвилер къейдна. Эминхуьруьн юкъван мектебдин ученик Эмирхан Айдаева, Дагъустандин эдебиятдин классикдиз бахшна, вичи кхъенвай шиир келна.

Гуьгуьнлай суварин иштиракчийр Къасумхуьрел, И. Тагъирован т'варунихъ галай культурадин дворецдиз, хтана. Дараматдин фойеда Етим Эминан уьмуьрдиз, шииратдиз талукъ яз райондин яратмишунрин мектебдин аялрин яратмишунрин К'вали гъазурнавай выставкайри мугъманрин фикир чпел желбзавай.

Зал тамамдиз ац'анва. Сегънедиз мярекат кыле тухузвай Ярагъмед Ярагъмедов экъеч'зава. Ада Етим Эминан 180 йисан юбилейдихъ галаз алак'алу яз Сулейман-Стальский райондин агъалийрин т'варцел РФ-дин Госдумадан депутат Гъажимет Сафаралиева ва РД-дин Халкъдин Собранидин депутат Гъамидуллагъ Мегъамедова рекъе тунвай тебрикдин телер келна.

Гуьгуьнлай иштиракчийрин вилик Нариман Абдулмуталибов экъеч'на. Ада алай йисуз Етим Эминан 180 йисан юбилейдин сергъятра аваз кыле тухузвай фестивалдихъ милли меденият хуьнин ва вилик тухунин жигъетдай авай важиблувилик лагъана. “Цинин йис къетленди я. Сулейман-Стальский районда ам Етим Эминан йис яз малумарнавай. Эмин чехи шаир, арифдар я. Ада гъа са вахтунда вич яшамш хъайи девирдихъни эбедивилихъ элк'уьрнавай цийи милли шиират арадал гъана. Ада вичин яратмишунра тарихдин лайихлувилерни XIX лагъай асирдин бедбахтвилер гъакъикъи шикилда туна къалурна. Шаирдин яратмишунриз, адан гуьзел жавагъирриз Россиядин, Дагъус-

тандин гъаф критикри еке къимет ганва, лезги шаирди Дагъларин улкъведин шииратдин культурадик кутунвай лайихлу пай къейднава. Етим Эминан эсеррихъ чи йикъарани еке метлеб ава. Адан яратмишунрин ирсина гележегдин несилрал патални уьмуьрдин хейлин тарсар ава. Къечна Эминан йисан нетижаяр къазва. Заз вири мярекатра активнидаказ иштиракчий райондин мектебрин, ясли-бахчайрин, хуьрерин культурадиг маканрин, музыкадинни яратмишунрин мектебрин, библиотекайрин къурулушдин коллективриз сагърай лугъуз кланзава. И крар чна Етим Эминан яратмишунра хуьнин ва гележегдин несилрални агакъарунин макъсаддалди ийизва”, - къейдна райондин кыли.

Етим Эминан йисан сергъятра аваз Нариман Абдулмуталибова шаирдин яратмишунриз талукъарна кыле тухвай жуьреба-жуьре конкурсра гъалиб хъайбурув - Курхуьруьн 1-нумрадин мектебда клезавай Эмиля Рустамовадивни Эрлан Межидовав, Цмуррин мектебдин ученица Санжа Нуралиевадив - чухсагуьлдин чарар вахкана. Ихътин чарариз гъак'ни “Лезги газетдин” редакциядин, Къасумхуьрел алай Россиядин халкъарин адетдин культурадиг центрадин, Эминхуьруьн ва Вани Ст'алрин юкъван мектебрин коллективарни лайихлу хъана.

Мяркятдин сергъятра аваз райондин администрациядин патай меценат Эмирбег Амахановав Гуьурметдин грамота вахкана. Гаф кватай чкадал лугъун хъи, ада Эминхуьре Етим Эминан квал-музей эцигун вичин хивез къачунва.

▶ 3

“Лезги газетдиз” Дагъустандин писателрин Союздай хабар гайивал, алай йисан 4-декабрдиз Махачкъалада, Урусин драмтеатрдин чехи залда, Дагъларин улкъведин эдебиятдин классик Етим Эминан 180 йисан юбилейдиз талукъарнавай межлис кыле фида. Нянин сятдин вадаз (17:00) гатундай и мярекатдин тешкилатчий РД-дин Гуькумат, культурадин министерство ва Дагъустандин писателрин Союз я.

Чехи шаирдин юбилейдиз талукъарнавай мярекатда милли шииратдал ва Етим Эминан ирсинал рик' алай гъар са ватангълидывай иштиракиз жедат.

Нумрадай клела:

ОБЩЕСТВО

“Инсанвилер капитал.”

Вуч ят'ла? Гъик' хуьдат'ла?..

“Инсанвилер капитал”, къуватлу экономика, гъар сада вичиз клани чкадал, кутугай мажиб къачуз, клвалахдалди таъминвал галачиз, бажагъат виликди фида. Амма клвалахдалди таъминвал чина неинки пешекарвал авачирбуруз, гъак', образование къачуна, дипломар гъаз къекъевезвайбурузни жагъин тийир “емиш” хъиз я.

▶ 3

МЕДИНИАТ

Гъакъисагъвилелди халкъдин къуллугъда

Цийи канал арадал атай сифте вахтар рик'ел хъайт'ла, Дагъларин улкъведин милли ч'аларал гузвай передачаяр тамашачийри хушвилелди къабулнай. Абуруз екез итижзавай, гъар гъафтеда вилив хуьзвай.

▶ 5

ЭКОНОМИКА

Чкаяр тайинарнава

“...Ихътин къайдасузвилер мад жедат. Амай вири терефризни талукъ я и гафар. Инсанри чпин уьмуьр, дугъриданни, хъсан патяхъ дегъиш жезвайди гъисс авурла, чухъ агалкъунар хъанвайдакай лугъуз жедат”, - лагъана Владимир Васильева.

▶ 7

САГЪЛАМВАЛ

Мукъаят хуьхъ: асирдин тегъуьн!

Санлай къачурла, чи республикада ВИЧ квай инсанар саки вири районра ава. Къиблепатан Дагъустандигай рахайт'ла, Дербент, Мегъарамдхуьруьн, Сулейман-Стальский, Докъузпара районра гъалар са акъван пайгарбур туш. Вирус квай ксарин къадар къвердавай артух жезва.

▶ 8

ХАБАРАР

Къетлен алакъунар

Алай вахтунда Волгоград шегъерда яшамш жезвай Фирудин Жарулаевич Абдуллаевни алакъунар авай пешекар, медицинадин илимрин кандидат я. Ам К'лар шегъерда дидедиз хъана. Азербайжандин госмединститут акъалт'арна, 1988-йисуз медицинадин илимрин кандидатвилер диссертация хвена. Жегъил алимди 9 йисуз Волгограддин медицинадин университетда тарсар гана.

▶ 12

ХАБАРАР

Къванцилар

Къуьне сурарин къванерал аламай атунри ина фарс ва араб ч'аларин векилар хъайиди ва абурун таъсир гилани амайди тестикъарзава. Советрин власть жедат Къванцила са миск'ин ва медреса кардик квай, клелун-кхъинни арадалди тир.

▶ 15

Мубаракрай! Игитдин дидедиз - медаль

ЧИ МУХБИР

Ватандин Чехи дяведин иштиракчи Лукман Батманован хендеда, Россиядин Федерациядин Игит Зейнудин Батманован диде Султанхалум Азизовна Батмановадиз Дагъустандин Кьил Владимир Васильеван Указдалди Амет-Хан Султанан тварунихъ галай "Жегьилриз ватанпересвили тербия гуник лайихлу пай кутунай" медаль ганва.

Къейд ийин хьи, яшар 90 йисарилай алатнавай Султанхалум Азизовна Къурагъ райондин Кирийрин хуьре яшамеш жезва. Дяведин йисара ада хейлин маса дишегьлийрихъ галаз санал окопар эгъуьнна, душмандин винел гъалибвал къачуник вичин пайни кутуна. Гзаф азиятризни четинвилериз дурум гайи Султанхалум дидеди ругуд велед халис инсанпересар, ватанпересар яз тербияламишна. Баркалла!

Цийи рехъ жагъанва

27-ноябрдиз Махачкъалада Дагъустандин Хатасузвлин советдин заседание кьиле фена. Анал Дагъустандин тлебиатдин ресурсин ва экологиядин министр Набиюла Къарачаева Дербент шегъер целди таъминарунихъ галаз алакълу месэла гъялдай рехъ жагъанвайдакай малумарна. "Чна проектинни сметадин документар гъазурнава ва экспертизайди разивал ганвай чар вахчунва. Заз ихътин важиблу кар раиж ийиз кланзава: Сулейман-Стальский райондин Шур-дереда авай цин гъамбарханадин гъазурвал 95 процентдин дережада ава. Цин и гъамбарханади республикадин кьиблепатан вири зона, гъа гьисабдай яз Дербентни целди таъминарунин месэла гъялдай мумкинвал гуда. Владимир Абдуалиевич, за квевай и месэла гуьзчивилик кутун тлалабзава", - малумарна министрди.

Вичин нубатдай яз, Дагъустандин Кьил Владимир Васильева проектдин тереф хуьн хиве кьуна. "Михи яд гражданин хатасузвилехъ галаз сихдаказ алакълу адава. И проект чи кьеттен гуьзчивилик жеда", - къейдна В. Васильева.

Лагъана кланда хьи, эхиримжи йисара Дербент Самурдин тамай къачудай целди таъминарунин проектдиз килигиз хъанай, чкадин агъалияр и кардиз акси тир.

Пул чара авунва

РФ-дин Гъукуматди Дагъустан Республикадин школайра клелзавай аялар умуми образованидин кьилин программарай учебникралди таъминарун патал резервдин фондунай 607 миллион манатдилай виниз пул чара авунва. Талукъ буйругьдикай, РФ-дин Гъукуматдин Председатель Дмитрий Медведеван къул алаз, интернет-порталдин официальный сайтда хабар гузва.

"Россиядин Федерациядин "Образование вилек тухун" госпрограмма кьилиз акъудун яз, федеральный бюджетдай умуми образованидин школайра клелзавай аялар умуми образованидин кьилин программарай учеб-

никралди таъминарун патал Дагъустандиз 607 миллионни 977 агъур манат пул чара авунва", - кхьенва ана.

Документдал асаслу яз, и къадар пул Дагъустандиз 2018-йисуз 2 миллионни 221 агъурни 701 учебник къачун патал чара ийизва.

Виликдай ТАСС-ди хабар гайивал, 29-августдиз Россиядин премьер-министр Дмитрий Медведева кьиле тухвай клелунин цийи йисаз гъазурлухвиле талукъ совещанидал просвещенидин министр Ольга Васильевади Россиядин кьве региондивай-Новгороддин областдивайни Дагъустандивай школайра учебникралди 100 процентдин таъминариз тахъанвайдакай хабар ганай.

Артух хъанва

2018-йисан 10 вацра Дагъустанда налогрилай ва кьватлзавай маса взносрилай къевезвай къазанжийрин къадар 2,1 миллиард манатдин артух хъанва. Идакай саласа юкьуз Россиядин ФНС-дин РД-да авай Управленидин кьил Гъазинур Апсаламова хабар гана.

"Алай йисан 10 вацра налогар яз атул гуьзлемишзавай къазанжийр бюджетдин ва бюджетдилай кьерехдай тир вири фондари ватандаказ агакънава. 2017-йисан январь-октябрь варцарин нетижайрив гекъигайла, цли налогрилай ва кьватлзавай маса взносрилай къевезвай къазанжийрин къадар 7,7 процентдин ва я 2,1 миллиард манатдин артух хъанва, гъа жергедай яз республикадин умуми бюджетдиз къевезвайбуру - 5,9 процентдин, яни - 1,2 миллиард манатдин", - лагъана Апсаламова.

"Яшайишдин рекъай харасуз яз страховатун патал агакънавай взносрин къадар 2018-йисан январь-октябрь варца-

ра 18,1 миллиард манатдиз барабар хъанва. Им, шазан гъа и вахтунин къадардив гекъигайла, 17,7 процентдин ва я 2,7 миллиард манатдин виниз тир делил я. Планада къалурнавай тапшуругъ 111 процентдин тамамарнава", - малумарна идарадин кьили.

Адан гафаралди, Дагъустандин умуми бюджетдиз 2018-йисан 10 вацра 21,4 миллиард манат атанва, бюджетдин тайинарунар (назначения) 3,9 процентдин ва я 805,6 миллион манатдин артух яз тамамарнава.

"Дагъустандин умуми бюджетдиз атанвай такъатрикай республикадин бюджетдив 15,5 миллиард манат, чкадин бюджетрив - 5,9 миллиард манат агакънава", - къейдна Апсаламова.

ФНС-дин регионда авай Управленидин руководителди алава хъувурвал, алай йисан 10 вацран вахтунда НДФЛ-дай гузвай пуларин къадар 13,7 процентдин ва я 1,3 миллиард манатдин артух хъанва.

Вичин хушуналди

Дербент шегъердин кьилин заместитель Энрик Муслимов вичин хушуналди кьваллахдилай элячйна.

"26-ноябрдиз шегъердин администрациядин кьилин заместитель Энрик Селимович Муслимов отпускдиз фена, гуьгъуьнлай ам вичин хушуналди кьваллахдилай элячйна", - лугъузва муниципальный тешкилатдин сайтда авай малуматда.

Гъакни къейдзавайвал, Дербент шегъердин кьил Хизри Абакарова вичин

заместителдиз авур кьваллахдай сагърай лагъана ва адахъ гележегда кьиле тухудай къуллугърал агалкъунар хуьн алхишна.

Малик Баглиев алай йисан мартдиз Дагъустан Республикадин министрдин къуллугъдал тайдалай гуьгъуьниз адан чкадал Дербент шегъердин кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавайди яз Энрик Муслимов тайинарунай. 16-октябрдиз вирида сесер гуналди шегъердин цийи кьил яз Хизри Абакаров хъанай, Муслимовакай адан заместитель хъанай.

Подписка - 2019

"Лезги газет" - гъар са кьвализ

Сейфудин ШАГЪПАЗОВ,
гелхенви

Алай йисни акуна-такуна акъатзава. Са варз ама. 2019-йис патал газет-журнал кхьидай вахтни алуькнава. Им жуван медениятдихъ ялварзавай гъар са ватангълиди хайи члалал акъатзавай изданияр патал къайгъударвална кланзавай вахт я. Сифтени-сифте жува газет-журнал кхьиналди.

Подпискадин кьвалах Къурагъ райондин Гелхенрин хуьре гьик кьиле физва? Зун сифте хуьруьн администрациядиз рекъе гъатна.

- Райондин руководстводин патайни чаз газетар, журналар кхьинин тапшуругъ-тлалабун ава, - лагъана администрациядин кьил Умалат Гъайдарова. - Хуьре авай идарайрин члехибур санал кьватина, абуруз чна подпискадин па-

тахъай тапшуругъ ганва. И кар чи идарадин къуллугъчийрилай гатунна.

Школадиз фейила, анин директордин жавабни риклик шадвал кутадайди хъана. "Муаллимрини, техработникрини вирида "Лезги газет", ройондин "Дагъдин булах" кхьенва", - лагъана ада.

Подпискадин кьвалах кьиле тухузвай алакълудин отеленидални кьил члугун кьетина за. Анин начальник Гъусейнов Агъаширина лагъай гафари зак лувар кутуна: "Хейлинбуру газетар, журналар кхьенва. Кхьидайбуру мадни ама. Курелди, "Лезги газет", "Дагъдин булах" ва маса изданиярни кхьин тавур квал хуьре амуьдач. Кел-кхьин чин тийидай кас чи хуьре авач, я лезги члал кваз кван тийизвайдини", - алава хъувуна ада.

Яшамешрай зи хуьруьнвиар, дидед члалан къадир авай. Чпин меденивал къуй мадни артух хъурай! Сагърай ватанпересвал квай къуллугъчийрини!

Мад са киоск

ЧИ МУХБИР

Мегъарамдхуьруьн районда "Дагпечать" ГАУ-дин киоск ачух хъанва. Ам Мегъарамдхуьре, культурадин кваллин патав, рекъин кьерехда (Ленинан куьче, 9) эцигнава.

Киоскди ислен, киш йикъара сятдин 8-далай 12-далди, саласа, арбе, хемис, жуьмя йикъара экуьнин сятдин 8-далай 18-далди кьвалахзава.

Чна виликдайни хабар гайивал, почтадин отделенийрилай тафаватлу яз, "Дагпечатьдин" киоскдай газетар, журна-

лар ужуз кьиметрай кхьиз жеда. Месела, 2019-йис патал "Лезги газет" почтадин отделенидай кхьинин кьимет 854 манат ятла, киоскдай 456 манатдихъ кхьиз жеда. Киоскдай кхьейбуру изданияр гъа киоскдай чпи вахчуна кланда.

Са гафуналди, гила Мегъарамдхуьруьн райондин агъалийрихъ чпин рикл алай изданияр гъам почтадин отделенийрай, гъамни "Дагпечатьдин" киоскдай кхьидай мумкинвал хъанва.

Рикле хкин, алатай йисуз киоск Сулейман-Стальский райондани ачухнай. Ам Къасумхуьрел "Терсепул" базардин, "Все для дома" туьквендин патав гва.

Етим Эминан - 180 йис

Меденият виликди тухуз

1 ◀

Гуьгуьнлай сегне фестивалдин кьилин игитрин ихтиярда туна. Яратмишдайбурун коллективри ва кьилдин мандарри вижевай концерт гана. Абурун арада кьуьлердайбурун "Курьре" ансамбль, "Ватан" ВИА, ашукьрин "Шарвили" ансамбль, РД-дин халкьдин артистка Фаризат Зейналова, РД-дин лайихлу артистар - Омар Меликов, Эльмира Къараханова, РД-дин культурадин лайихлу работник Гуьруь Рагманова, милли манияр лугъузвай Седакьет Саидова, Керим Камиллов, ашукь

Айдун, Аминат Алиева, Расул Абдулкебилов, Рита Абдурагманова, Фаризат Ремиева, Мадина Муртузалиева, И. Тагирован тиварунихъ галай культурадин дворецдин артистар, Сулейман-Стальский райондин музыкадин мектебра чирвилер кьачузвай аялар ва масабур авай.

"Курьедин ярар" фестивалдин сергьятра аваз манияр лезги, табасаран, агул, рутул ва маса чаларал тамамарна. Мандарар ва яратмишдайбурун коллективар РД-дин культурадин министерстводин патай дипломриз ва савкьатриз лайихлу хьана.

Манкьулидхуьруьн мандар

Вагиф ГЪАЖИАГЪАЕВ

25-ноябрдиз Кцлар райондин Манкьулидхуьруьн культурадин квалек чехи мандар Физамеддин Гъамидов дидедиз хъайидалай инихъ 100 йис хъуниз талукьарнавай межлис кьиле фена.

Физамеддин (халкьдин арада адаз ФизетI ими лугъудай) 1918-йисуз Манкьулидхуьре Гъамидан хизанда дуньядал атана. Аял члавалай музыкадал рикI алаз хъайи жегьилди вичи-вичиз тар, чуйнгуьр ягъиз чирна, халкьдин манияр тамамариз, чалар кхъиз, абур манийриз элкьуьриз эгечIна.

Манкьулидхуьруьн кьил рехи хъанвай ксари, гъа жергедай яз рагмет хъайи Себиолла муаллимди, Несимади, Хийирбалади ва масабур шагьидвалзавайвал, Физамеддинахъ вичи тукьлуьрнавай са шумуд мани авай. Абурукай "Къайибалид лацу Туйгун" халкьдин арада лап машгур хьана.

Алатай асирдин 60-йисар Кцлар райондин тарихда, гъакни Кьуба патан лезгийрин уьмуьрда Ренессансдин девир яз гъсабиз жеда: и члавуз мектебра дидед чалан тарсар кардик кухтазва(абур 1936-йисалай аквазарнавай), районда лезги радио рахазва, Халкьдин театр, "Рикин гаф" литературадин кватIал, цийи ансамблар, композиторар арадал кьезва, хуьруьн чкайра цийи клубар ачух жезва...

Кцлар районда лезги музыка, театр вилик тухунин карда Физамеддин Гъамидован зегмет зурбади хьана. Ада мел-мехъеррик вичин сенятдин дустар тир Санайилахъ, Зербалидихъ, Белкьидихъ галаз санал иштиракзава. Халкьдин театрдин сегнедал Имамали Илясовахъ, Экбер Ферзалиевахъ, Нора Алимовадихъ галаз рикелай тефидай къаматрал чан гъизва. Мандардин гъвечли руша, са члавара Кцларин радиодин диктор хъайи Эсмер муаллимди, вичин бу ба икI рикел хъизва: "Зи бубади тар хъсандиз ядай. Адаз Бакуда ансамблдик экечIун теклифнай. Хизан районда туна,

меркездиз фин адан рикI кьабулначир. Азербайжан ССР-дин халкьдин артист Фатма Мегьралиевадин тIалабуналди ада чи халкьдин мани "КIанда-кIанда" дуэт хъиз лагъанай".

Лезги мандаррикай сад хъайи Физамеддин Гъамидов гъакни гъейратдин кIватI тир. Дяведай тахтаи стахдин тIвар хуьн патал ада вичин фамилия дегишарнай - Гъамидовакай Куругълиев авунай.

Мандар 1966-йисуз рагметдиз фена. Ам Кцлар сегьердин сурара кучукова. Аллагъди рагметрай вичиз!

Мандардин 100 йисан мярекатдал Бакудай, Худатай, Яламадай, Кцларай, кьунши хуьрерай гзаф мугьманар атанвай. Ф.Гъамидован уьмуьрдикайни яратмишунрикай доклад В.Гъажиагъаева авуна. Мярекатдал рахай Манкьулидхуьруьн кьил А.Манатилова, "Алам" журналдин кьилин редактор К.Курбаналиева, шаир Э.Гуьлалиева, хуьруьн ветеранрин советдин кьил П.Магьсимова, мандардин рушари, педагогикадин илимрин кандидат Гъ.Мамедова ва масабур Физамеддин Гъамидова чи медениятда гьихътин чка кьунватIа, гъадакай ихтилатна.

Вижевай теклифарни гана ксари: Кцларин Лезги драмтеатрдин фойеда "Ф.Куругълиев - 100" кьил ганвай фото-монтаж тукьлуьрин, Кцлара авай мандардин кIвалин вилик дамахдин кьул алкьурин, хуьруьн мектебда кIелзавай аялрин арада гъар йисуз манияр лугъудайбурун конкурс кьиле тухун ва икI мад.

"Сувар" ансамблдик кваз манияр лугъузвай Роза Гъажимурадовади, Манкьулидхуьруьн культурадин кIвалин директор, мандар Элвин Мегьамедгъуьсейнова, Гуьнай Велихановади, Гуьрмет Исрафилова, ашукь Нуьсретан хтул жегьил Нуьсрета, нефесдин алатар вижеваз язавай Фейзулла Хаметова ва маса сеняткарри межлис мадни чIагурна. Мектебдин аялри Етим Эминан, К.Абдуллагъан, З.Ризванован, М.Муьшфикан, К.Келентерлидин, М.Эрзиманован, Р.Гъажимурадовадин шишар кIелна. Межлисдин эхирдай чкадин гъевескар артистри мандардин уьмуьрдикай гъазурнавай са пердедин тамаша кьалурна.

Веревирдер

“Инсанвилин капитал.” Вуч ятIа? ГьикI хуьдатIа?..

Мердали ЖАЛИЛОВ, литературадин отделдин редактор

Чи фикир «капитал» гафуну артух желбзава. Философиядин словарра ам хусиятчиди вичи харжзавай пулдал алава пул - кьазанжи (хийир) вахчун тирди кьейднава.

Амма чи обществодин вини мертебайрани «инсанвилин капиталдикай» пара рахазва. Ам арадал гун, хуьн, виликди тухун госуарстводин стратегиядин (мукьвал ва яргъл вахтарин) кьилин метлебрикай сад яз гьисабзава. «Инсанвилин капитал» гьихътин пул, девлет ятIа?.. Дуньядал инсандилай еке девлет авач лугъузва. Вири девлетар адан акьулдин, чирвилерин, алакьунрин, кьуватдин нетижаяр яз гьисабзава. Бес чак, чи обществодик куь кьалабулух кутазва? Инсан ва адан мумкинвилер (капитал) зайиф хъанвани?.. Я тахъайтIа, маса кьурхуяр арадал атанвани? Акьулбалугъвал квахъзавани?..

Аквар гьаларай, инсандин гьар са девлетдикай инсанвилинди жезвач. Вучиз? Жаваб винел алай хъиз я: инсандиз кьуллугъ тийизвайдакай, иллаки адаз акси акьвазарнавайбурукай (яракьрикай, дарманрикай, суьрсетрикай, материалрикай ва икI мадни) инсанвилинди хуьн мумкин яни? Инсан хуьзвай девлет, заз чиз, инсанвилинди я.

Гъавилай «инсанвилин капиталдикай» рахадайла, чун гъакьикъатдин гзаф терефриз дикъет, кьимет гуниз мажбур жезва. Месела, лап и мукьвара Махачкъалада «Инсанвилин капитал» темадай эвер гайи Стратегиядин сессиядални образованидин, культурадин, диндин, милли политикадин, социальный рекъай хуьнин, кIвалахдалди таъминарунин - куьрелди, инсан инсан хъиз тербияламишунин, хуьнин, виликди тухунин асул месэляяр веревирднавай.

Аквазвайвал, «Инсанвилин капитал» ибардин мана гзаф гегенш ва муракаб я.

1. Образование галачиз инсан виликди фидач. Амма образование фалуьжди ягъайди ятIа?.. Уьмуьрдай аквазвайвал, эхиримжи йисарин реформайри чаз чидай гъам школа, гъам адан мягкем кьурулушарни диддай чукурна. Са мисал: саки 20-30 йисуз чи милли мектебрихъ программаяр хъайила, учебникяр хъайила, программаяр хъанач. Гъазурзавай муаллимрин дерезани масад я. Гуманитарный, яни инсанвиллиз кьуллугъзавай илимар-эдебият, меденият, тарих, адетар чирзавай тегьер марифат, ахлакь, ватандашвилин руьгь арадал гьунивай хейлин яргъа хъанва. Вагъшивал, кьайгъусузвал, инсандиз къаст авунин, ам вилай вегьинин, гъвечли-чехивилин адетар кваз такьунин гьиссер, фикирар гзаф хъанва. Хизанар чкизва...

2. Школадихъ, вуздихъ галаз клубринни библиотекайрин, музейрин, театррин, кинодин залрин, маса идарайрин, кьурулушрин кIвалах сих алакьада хуьн лазим тир. Амма гилан аямда абур вири кьилдин ксарин хусиятдиз элкьуьрнава. Абурукай гзафбурукайни йифен клубарни духанар, бедендалди алвердай чкаяр, сирлу базарар - хусиятчидиз кьуш гъизвайбуру хъанва.

3. Культурадин кIвалах, чаз аквазвайвал, пара чкайра мискинринни медресайрин, са гьихътин ятIа сектайрин ихтиярда тунва. Динди инсандин намусдиз, ахлакьдиз, вичи-вич кьиле тухунин крариз хъсан патахъай таъсирун лазим тир. Амма... АкьалтIай вагъшивал, терроризм, миллетбазвал, сада-сад иливар тавун хътин гьалар артух хъанва.

Чун чи милли гзаф ивиривай-чIалавай, литературадивай, газетривайни журналривай, гъакьикьни искусстводивай, театрдивай

кьвердавай яргъа жезва. Жегьил несилриз хайи чIал ва а чIалал кхъенвай затIар кIелиз чизмач. Кхьинрикай чун рахазвач. Халкьдин манийрал, авазрал, махарал, кьуьлерал гьейранвал, ашукьвал авун аквазвач. Тербиядин саки вири такьатар ва идараяр телевидениди, интернетди кьакьудзава. Анрай вуч кьалурзаватIа, гьикI рахазватIа, чун шагьидар я. Чарчин газетни ктаб интернетди бажагъат эвезда. Амма гъа кар вилик кутазва...

4. Миллетрин алакьаярни кьвердавай квахъзава. Чаз гъи халкьдихъ, чи республика кьачуртIани, гьихътин бажарагъар (шаирар, артистар, художникар) аватIа чизмач. Хъфизмач сад-садан межлисриз...

Республикадин, госуарстводин дерезада чиновникри чи руьгьдин кьуватар «жуванбурузни» «патанбуруз» элкьуьрнава. Садбуруз гъасятда еке тIварар, такьатар, гуьрметар - вири жагъида. Масабуруз?.. ИкI милли алакьаяр бажагъат мягкем жеда, виликди фида. Амма чи хътин госуарствода а алакьайрилай гзаф крар, гъа жергедай яз «инсанвилин капитални» аслу тирди рикел хуьн кутугнава.

5. Социальный рекъай хуьн «инсанвилин капиталда» лап кьилинди хъиз я заз. Сифтени-сифте чи аялрин ва яшлбурун сагьламовилин гьалди, азарханайрин, поликлиникайрин, аптекайрин, сагьламовал мягкемардай чкайрин кIвалах хусиятчийрин гьиле туну чи гзаф кьулайвилерилай, мумкинвилерилай цIар чIугунвайди садазни сир туш. Пул таганмаз, хъсан мед кьуллугъ бажагъат агакьда. Пул авачир факъирри вуч авурай?..

Социальный амай кьуллугъар (къезилвилер, пособияр, гелкьуьнар ва икI мадни) кьвердавай хкаж жезвай кьиметри тахъай мисалзавайдини сир туш. Пенсия виш манатдин артухарзава лугъунни, базарда кьиметар 2-3 кьат хкажзава. Пулни кьуватдай аватзава... И чIавуз коммунальный кьуллугърай буржара гъатай факъиррал «коллекторар» лугъудай кьачагъар гьалдарзава, парабур чандивай жезва... (?)

6. «Инсанвилин капитал», кьуватлу экономика, гъар сада вичиз кIани чкадал, кутугай мажиб кьачуз, кIвалахдалди таъминвал галачиз, бажагъат виликди фида. Амма кIвалахдалди таъминвал чина неинки пешекарвал авачирбуруз, гъакI, образование кьачуна, дипломар гваз кьекъезвайбурузни жагъин тийир «емиш» хъиз я. Зегметдиз кьабил вишералди жегьилар чинай масанриз финин асул себег гъам я. Образование, экономика, маса хилер пландик кутун, пландин бинедаллаз жегьилриз пешекарвал гун, ахпа абур кIвалахралди таъминарун чи либералри «инсандин ихтиярриз акси» кар я лугъузва.

Зурба карханаяр, мяденар, ГЭС-ар, рекьер, аэропортар, гуьльер - вири кьилдин ксарин - олигархрин хусият хъанва. «Инсанвилин капитал» патал кепекар харжун а «хусиятчийрин» хушунилай аслу я.

Капиталистди, вичиз хийир авачиз, кепекар садрани харж тийидайдини чир хъанайтIа, белки, чи хъсан ниятар, кьастар фад кьилиз акъатдай. «Инсанвилин капитал» хуьдай маса рекьер, спонсорар жагъурдай...

Чина «инсанвилин капиталдиз» кьуллугъзавай тегьер и мукьвара Санкт-Петербургда кьиле фейи сагьламовал хуьнин месэлайриз талукьарнавай совещанидални хъсандиз раижна. Махсус кьуллугъар кьаришмиш хъайила, винел акъатайвал, ина тек са аптекада хусу нефсинихъ ялзавай ксари 300 миллион манатдин кьимет авай лап герек дарманар, маса тагана, яни чпиз кIани кьиметдай гуз тахъана, вахт алудна, чIурнава. Гъа са вахтунда маса регионра а дарманар (набат азардиз аксибур) жагъин тийиз, цIудралди инсанар гьелек жезвайдакай, рекьизвайдикай лугъузвай. Президенти ихътин акьалтIай чуру крариз кутугай кьимет гана. Амма виринрив гъамиша президент агакьдани?..

Етим Эминан - 180 йис

Арбен КЪАРДАШ

Фана багъдин гъуьруьяр...

(Драмадай эхиримжи члук)

Квал экуьз амуькунал гъейран хъанвай шаирди цай квачир чирагъ гъиле къаз-эцигда. Ахпа ам, кве гъиливни къил къуна, фикрар ийиз, месел ацукъда.

ЕТИМ ЭМИН

(къарагъна, къавуз килигиз, къе-къевез)
Аллагъ!
Худа!
Первердигар!
Зулжалал!
Тварар гзаф я ви, амма сад я вун.
Шукур хъуй ваз! Шукур хъуй ваз!
Шукур хъуй!

На халкъна зун. Чан гана заз,
руьгъ гана.
Вуна гана, къахчунни на ийида.
Шукур хъуй ваз! Шукур хъуй ваз!
Шукур хъуй!

Экуь йикъар, бахтлувални гана заз,
Чулав йикъар, бахтсузвални
гана заз.
Шукур хъуй ваз! Шукур хъуй ваз!
Шукур хъуй!

Илгъам гана - гъил къахчу,
ам къалпнатла,
Сабур гана - гъил къахчу,
ам къатнатла.
Шукур хъуй ваз! Шукур хъуй ваз!
Шукур хъуй!

На муьгъуббат гана - завай
хуьз хъана,
Умуд гана - на зи умуд атланач.
Шукур хъуй ваз! Шукур хъуй ваз!
Шукур хъуй!

Вуна инсан халкънава и дуьньядал
Руьгъдин экв таз, къенивал таз,
паквал таз.
Шукур хъуй ваз! Шукур хъуй ваз!
Шукур хъуй!

Фана багъда руьгъдин ризки -
твар тунни,
Тварни, карни тун зазни на
къисметна.
Шукур хъуй ваз! Шукур хъуй ваз!
Шукур хъуй!

На къалурна заз ви патав
къведай рехъ,
Гьалал хъия заз и чилеп феи рехъ.
Шукур хъуй ваз! Шукур хъуй ваз!
Шукур хъуй!

Тади кваз Туькезбан хкведа.
Адан къуьнуьхъ ацай квар гала.

ТУЬКЕЗБАН

Эмин! Эмин! Зун геж хъана.
Гъил къахчу!
(квар са къерехдив эцигда)
Мичивиле ацукънава вучиз вун?
Чирагъдик цай кутадай ман
къачуна?

ЕТИМ ЭМИН

Кивале экуь я хьи... Куьз геж
хъана вун?

ТУЬКЕЗБАН

Накъан селдик рагъул хъанвай
булахар...
Зун яргъавай фенвай
Хтун буладал...
(къавни чакмах гъана, чирагъдик
цай кутада, кивале экв къати
жеда)
Кивале гъинай экуь я къван? Мичи я.
(кварцай суькрада яд цада)

Ваз къайи яд кланзавай.
Хъухъ таза яд.
(суькра Эминал яргъи ийида)
Вуна вақди са вуч ятла лугъузвай...
Цийи члал-зат! туькюьрнани?...
Кела кван...

ЕТИМ ЭМИН

(суькра къачуна)
Чал ваъ, ам зи эхиримжи дуьа тир...

ТУЬКЕЗБАН

(дертлу хъанваз)
Ву-ув, чан Эмин, види вуч гаф
хъана?

ЕТИМ ЭМИН

(къанихвилепди яд хъвада)
Уьмуьр яд я суькрадавай.
Къанихдив
Хъвада вуна - суькра ичи жеда ви...
Ичи хъанва зи уьмуьрдин суькрани.
(суькра къалурда)
Адан клане ама къвед-пуд
стлал къван.
(суькрадин сив къаникна, са шумуд
стлал авудда)
Жаваб це кван, зи Туькезбан,
кланиди:
Рекидайла, гъик рекида инсанар?

ТУЬКЕЗБАН

(фикрлу яз)
Пис инсанар азиятдик рекида...
Хъсанбуруз аквадалда гъуьруьяр...
(мягътел яз Эминаз килигда)

ЕТИМ ЭМИН

Зазни, зазни акуна кве гъуьруьяр...

ТУЬКЕЗБАН

Вахъ вуч хъанва, Эмин?..
Гъихътин гъуьруьяр?..
(Эмин месел ацукъарда)

ЕТИМ ЭМИН

Фана багъда залай къулухъ
амукъдай

Ирид гъуьруь... Иридни ваз
ухшар тир...
Сад ашкъидин гъуьруь тир зи,
муькуьбур

Зи бахтунин, бахтсузвили
гъуьруьяр.
Зи сабурдин гъуьруь тир сад.
Амайбур

Зи илгъамдин, хажалатдин,
умуддин
Гъуьруьяр тир. Чебни сад къевез,
сад хъфиз,
Авуна захъ галаз жузун-качузун.
Ваз мичи яз акунай квал, хтайла.
Заз экв аваз аквазвай ам. А экв заз
Тунвайди тир зи умуддин

гъуьруьди.
(Туькезбана къах хъана яб гузва)

Вунни, вунни гъуьруь я зи,
Туькезбан,
Зи уьмуьрдин багъда авай
гъуьруь я.

Зи къисметда муьгъуббатни
хъана вун,
Зи бахтни вун, бахтсузвални
хъана вун,

Зи сабурни, зи илгъамни хъана вун,
Зи умудни вун яз хъана, Туькезбан!
Хажалатни хъана вун зи, Туькезбан.
Гъик лагъайтла, - завай члехи
муьгъуббат
Тамамдаказ гуз хъанач ваз. Фелекди
Акляжарна, алкьурна зун месел и.
Гьалал хъия на заз вири кваллахар,
Гьалал хъия на заз гайи булахар.

ТУЬКЕЗБАН

(Эминан велик метлерал акъваз-
на, шел кланваз)
Вахъ вуч хъанва. Эмин?!
Киса, аман, дад!..

ЕТИМ ЭМИН

(секиндив)
Кис жеда зун... Зун рекъизва...
Кис жеда...

Амма зи рик! секин я кве,
Туькезбан.
Рекъизвайди зи як я, зи клараб я.
Руьгъ рекидач. Руьгъ амуькда,
Туькезбан.

Зи инсанриз члалар тазва
дуьньяда,
Зи муьгъуббат, зи бахтни
зи бахтсузвал,

Зи сабурни илгъам тазва абуруз,
Инанмишвал хъсанвилехъ,
гъахъунихъ,
Дуьз крарихъ инанмишвал
тазва за.

Зи дердерни, зи гужарни тарсар яз
Тазва чилеп за инсанриз,
Туькезбан...
Заз вахт амач... Яхъ кван гъиле
чар-къелем.

Ажеб жеда ахъагъайтла даklarни...

Туькезбана чарни къелем къа-
чуда, даklarни ахъайда.

Кхъихъ... Кхъихъ эхиримжи
шиир зи.
(амлуз-амлуз шиир лугъуда)

И дуьнья са фана багъ я,
Куьне кез гъуьрмет ая тлун.
Гъаз фидайди вад юк! агъ я,
Шейтандиз лянет ая тлун.

Гъарам немир куьне кез чиз -
Халкъ авунва вири рекъиз.
Чун халкъ авур чи Халикъдив
Шукур гъиз, минет ая тлун.

Шукур хъурай, Сад Аллагъ, ваз:
Гъик фида чун гунагъар гъаз?
Къейилани, я Ребби, чаз
На къванни рагъмет ая тлун.

Гъахъ я халкъар къиникъ вири,
Амуькдач гъич са кас гъейри.
Нече шумуд, ажуз-дири...
Са касдив муьгълет ая тлун.

Амма къамир Эминан твар,
Дуьнья акваз рик! хъайи тлар.
Я Сад Аллагъ, я пайгъамбар,
Фана багъ женнет ая тлун.
(кисда. Вилер акъална, агалт
жеда)

ТУЬКЕЗБАН

Кхъена за...
(къалабулух акатда)
Ксанани, Эмин, вун?
(Эверда).
Эмин! Эмин!

Туькезбанай гъарай акъатда.
Ада мадни клевиз "Эмин! Эмин!"
лугъуз эверда. Адан къати ванцик
чирагъдик квай цай хъахъда. Сегъ-
неда шаирдин муьгъуббатдин,
бахтунин, бахтсузвили, сабур-
дин, илгъамдин, дуьньядин гъам-
хажалатдин ва умуддин гъуьруь-
рин либасрин рангар алай эквер
гъатда ва абур сад-садак акахъда.
Туькезбан хур гатаз, агъу ацалтна,
къагъардалди шехъда...

Девирдин адет тирвал

Вичин девирдин адет тирвал, Етим Эминаз дидед члалалай гъейри, араб, фарс ва туьрк члаларни хъсандиз чидай. Араб ва фарс члалар ада шиирар кхъейди чаз малум туш, амма туьрк члалал шаирди арадал гъайи эсерар чи девирдив агакънава. И шиирра вичин бажарагъ, устадвал, шаирвилигъ кьудрат, дидед члалал кхъей шиирра хъиз, къалуриз хъанвачтлани, шаирдин яратмишунрин девирар, адан къатунар, гъихътин эдебиятдин адетрикай ада хийир къачунайтла, гъа кар чирун патал и шиир-рихъни къетлен метлеб ава.

Агъадихъ чна шаирди туьрк члалал кхъей кьуд шиир лезги члалаз элкъуьрна гузва. Абурукай пуд Азербайжандин Илим-рин академиядин Гъилин кхъинрин институтдай, садни ("Имам Шамил есир хъанва") филологиядин илимрин доктор Мавлуд Ярагъмедова 1992-йисуз Бакуда урус члалал акъудай "Азербайжандин поэзия ва Етим Эмин" ктабдай къачунава.

Азиз МИРЗЕБЕГОВ,
филологиядин илимрин кандидат

ЕТИМ ЭМИН

Авурай

Эй зи хару жейран, эй зи
рик!-жигер,

Сад Аллагъди вун заз
муьгъман авурай.

Яр ярдин къаншардив атай
вядеда,
Сад-садан реке чан кьурбанд
авурай.

Къекъевезва билбилар бахчада,
багъда,
Клани ярди, дигай, гуьрчег
утагъда,

Адахли атайла вичин саягъда
Вилералди наздив лишан
авурай.

Ада тунва михъиз зи чанда
ялав,
Вилер якъутар я, рацлмар
чулав,

Хквез клан хъайитла адаз
зи патав,
Къуй и кар виридаз аян
тавурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Гъуьрчехъанди вичин
гъуьрчег жагъурда,
Дагъларай, дерейрай абур
чукурда,

Эминан рик!-жигер кана
къарсурда,
Ярди адаз герек дарман
авурай.

Назлу яр

Вун паталди, эй назлу яр,
Кун тавуна, вучрай рикли?!
Зул хъана зи дигай гатфар,
Кун тавуна, вучрай рикли?!

Са пияла шараб хъанва,
Зи гъамлу рик! шад хъхъана.
Жув ялгъуз я, дуьнья - фана,
Кун тавуна, вучрай рикли?!

Гуьзел яр, ви наз-дамахдал,
Ашукъ я зун буй-бухахдал,
Парвана хъиз шем-чирагъдал
Кун тавуна, вучрай рикли?!

Гуьгуьул даим вахъ
къекъеведа,
Вун такланди намерд жеда,
Эминаз гъам-хифет жеда,
Кун тавуна, вучрай рикли?!

Имам Шамил

есир хъанва

Шехърай гъар са муьмин
инсан,

Имам Шамил есир хъанва!
Ван хъайибур жезва пашман,
Имам Шамил есир хъанва!

Чи риклерин агъ-агъузар,
Исламдин шагъдив хъуй хабар,
Дуьа ая муьмин ксар,
Имам Шамил есир хъанва!

Чи кар клева гъатна пара,
Уьмуьр хъана вара-зара,
Султан, хъуй вун уьзуькъара,
Имам Шамил есир хъанва!

Аваррин гъал хъана харап!
Авач жал са чара яраб?!
Пашман я кве ахам, араб,
Имам Шамил есир хъанва!

Кафиррал чеб члалахъ хъана,
Вар-девлетдал темягъ фена,
Ханри ам маса гана,
Имам Шамил есир хъанва!

Наибар, ам туна, катна,
Ирид наиб мерд акъатна,
Абурни лап клева гъатна,
Имам Шамил есир хъанва!

Гъазаватдай гъил акъатна,
Эллеривай ам къакъатна,
Къариблудиз реке гъатна,
Имам Шамил есир хъанва!

Мусурманрихъ гъаким амач,
Дарман ийир алим амач,
Дингълийриз илим амач,
Имам Шамил есир хъанва!

Къе Мегъамед Эминан члал,
Ван хъайидан члур жезва гъал,
Вилеп накъвар, мез жезва лал,
Имам Шамил есир хъанва!

“Дагъустан” РГВК-дин - 15 йис

Гъакъисагъвилелди

Халкъдин къуллугъда

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

2003-йисан ноябрдиз РД-дин Гьукуматдин къарардалди республикадин вещанидин “Дагъустан” госкомпания (РГВК) арадал гъана. Къенин юкъуз ам республикадин къилин каналдиз элкъвенва. Адан къвалахдин асул макъсад чи республикадин уьмуьрда жезвай важиблу вакъийрикай агъалийриз вахтунда хабар гуникай, Дагъларин уьлкведикай хъсан фикир арадал гъуникай ибарат я.

Госкомпаниядин къвалахда кар алай чка малуматрин дирекцияди къазва. ИкI, йикъа 8 сеферда агъалияр “Хабаррин вахт” выпускрин сергъятра аваз республикада ва адалай къеце къиле физвай важиблу вакъийрикай хабардарзава. Гъарун Къурбанован тварунихъ галай “Дагъустан” РГВК-ди къенин юкъуз жуьреба-жуьре хилерай 50-далай виниз программаяр къалурзава. Абурун арада Дагъустандин халкъарин милли члаларал гузвай редакцияри къетIен чка къазва. Юбилейдин вилик квай йикъара чун “Дагъустан” РГВК арадал гъайдалай инихъ ана гъакъисагъвилелди зегъмет члугъазвай ксарикай сад, “Вахтар ва инсанар” твар алай редакциядин автор, 2014-йисалай милли вещанидин (телепрограммайрин) директор Исамудин Мирземегъамедович АГЪМЕДОВАХЪ галаз гуьруьшмиш хъана. Чи арада цийи канал арадал атай вахтарикай, алатнавай йисара хъанвай дегишвилерикай, къвалахда гъалтзавай четинвилерикай суьгъбетар къиле фена...

■ Исамудин Мирземегъамедович, “Дагъустан” РГВК арадал атай вахтар, сифтегъан редакцияр рикIел хкайтIа жедачнIа?

- 15 йис идалай вилик, рагъметлу Гъарун Мегъамедович Къурбанов чи сифтегъан регъбер яз, къвалахдин эгечIай телевиденидин цийи каналдивай са куьруь вахтунда еке камар къачуз, тамашачийрин патай хуш рафтарвал къазанмишиз алакьна. Гъарун Мегъамедович савадлу кас, бажарагълу тешкилатчи тир. Адан экуь къамат чна гъамиша чими гъиссеривди рикIел хкизва.

Алай вахтунда РГВК-дин генеральный директор Елена Алиевна Тагъирова чи тIал алай месэлайрин гъавурда дериндай авай пешекар я. Адан алакьунрилай, чалишмишвилерилай, кар алай месэлайриз къетIен фикир гунилай чна разивалзава. Сагърай вич!

Цийи канал арадал атай сифте вахтар рикIел хкайтIа, Дагъларин уьлкведин милли члаларал гузвай редакцияр тамашачийри хушвилелди къабулнай. Абуруз екез итижзавай, гъар гъафтеда вилив хуьзвай. Тамашачийрин патай хуш рафтарвал хъуни чи хиве авай жавабдарвал мадни артухарзавай.

Алатнавай йисара, кез чизвайвал, чна чIал ва меденият хуьнин, халкъдин гъилин сеняткарвилан пешеяр квахъ тавунин жигъетдай, хуьрерикай-къвалерикай, чи машгъур ватангълийрикай (алимрикай, муаллимрикай, артистрикай, гъакI маса пешейрин векилрикай, мадни Ватандин ЧIехи дяведин Игитрикай, ветеранрикай ва иштиракчийрикай...) гъар сад 35-40 декъикадин саки 600-дав агакьна къилдин редакцияр, гъакIни махсус фильмаяр гъазурна.

КУЬРУЬ КЪЕЙД.
И. АГЪМЕДОВ 1956-йисуз Къурагъ райондин Урсунрин хуьре дидедиз хъана. 8-класс къуниши Шимихуьре акъалтIарна. Гъвечли чIавалай музыкадал рикI алай ам Дербентдин музучилищедин халкъдин алатрин отделенидиз гъахъна. 1976-йисуз анаг акъалтIарай жегъил еке гъевесдивди музикадин реке къвалахдив эгечIна. И. Агъмедован алакьунар ва бажарагъ 1995-йисуз Дагъустандин лайихлу, 2002-йисуз Дагъустандин халкъдин артист лагъай тварар гуналди къейднава. Ам гъакIни РД-дин Гьукуматдин, РФ-дин культурандин министрстводин грамотайрин, Мегъамед Гъажиеван тварунихъ галай, “Шарвили” эпосдин суварин премийрин, Вироссиядин ва международный конкурсийн лауреат, хейлин маса наградайрин сагъиб я.

■ Къвалахзавай йисара, чи ватандашрикай редакцияр гъазуриз, куьн республикадилай къецепатаризни фейиди чаз чизва. Анра кез гъихътин вакъийри, крари иллаки екез таъсирна?

- Эхъ, фейиди я. 2010-йисуз зун санал къвалахзавай юлдашрин дестени галаз Къазахстандин Актау (Шевченко) шегъердиз акъатна. Виликдай къудратлу чIехи уьлкве амайлани, и шегъерда чи миллетдин векилар гзаф яшамиз жезвайди тир. Исаятдани ана лезгийрин къадар 4 агъзурдалай виниз я.

Чун Актау шегъерда тамам са гъафтеда мугъманвиле хъана. Заз ана гзаф крари екез таъсирна. Лезгийри чун аэропортуна, къелни фу гваз, къаршиламишунилай эгечIна, школайра тарсар къиле тухузвай тегъердини, чи миллетдин векилрин арада авай садвилени гъейранарна. Актау шегъерда чи ерийрин мектебрилай са клусни усал тушир лезги мектебар ава. Дагъвийрин куьулер чирдай ансамблар кардик ква. Ана лезгийрин арада авай садвилени, битавили, дугъриданни, чун вири шадарна. Къариблуда авай абуру гъар са карда сада-садан тереф хуьзва, сада-садан гъил къазва. Чи халкъдин чпихъ агъваллувал авай векилри кIеве, дарда авайбуруз, гъакI хийир-шийирдин крара куьмекарзава. Абурун арада стхавилин дуствал ава. Им гъейран жедай кар тушни мегер!

Къазахстанда мугъманвиле хъайи са гъафтеда таниш хъайи чи халкъдин векилрикай, акур-такурдакай чна, Дагъустандиз хтайла, чIехи пуд фильм гъазурна, къалурнай.

■ Куь редакциярин игитрикай ихтилат давамарайтIа, итижлу жеда.

- Инал заз са ихътин четин месэладикай лугъуз къанзава. Малум тирвал, чи миллетдин саки са пай Азербайжанда яшамиз жезва. Кар ана ава хъи, Къазахстандилай чаз Бакудиз финхтун четин хъанва. Аниз фин патал еке четинвилер гъалтзавайвилей ана гъакъисагъвилелди зегъмет члугъазвай чи ватандашриз (машгъур шаирар, писателар, къелемдин ва музыкадин устадар...) за Дагъустандиз эверна, абурухъ галаз чи студияда гуьруьшмиш хъана, редакцияр гъазурна. ИкI, ахътин ксарин жергедай яз, чна музыкадин зурба устад Эльза Ибрагъимовадин уьмуьрдин ва яратмишунрин рекейикай махсус кве редакция гъазурна. Зурба публицист, шаир, лезги чIал, халкъдин адетар, культура хуьник еке пай кутазавай Седакъет Керимовадикай са шумудра редакцияр гана. Ам Азербайжандин меркезда 20 йисалай гзаф вахтунда кардик квай “Сувар” ансамблдин тешкилатчи, регъбер, лезги чIалал акъатзавай “Самур” газетдин къилин редакторни я.

Завинидихъ лагъанвайвал, алатнавай йисара чна чIехи алимрин, Етим Эмин, СтIал Сулейман... хътин зурба шаиррин, къелемдин устадрин юбилейрин мярекатрикай редакцияр гъазурун хъсан адетдиз элкъвенва. Гъар йисуз Ахъгъва къиле физвай «Шарвили» эпосдин суварин мярекат лентиниз къачузва, махсус редакция гъазурна къалурзава...

■ Къвалахда квел гъихътин четинвилер ацалтзава?

- Гъайиф хъи, вири уьлкведа, республикада хъиз, чи идарадан четинвилерал расалмиш тежез туш. Месела, гъвечли мажибар, чаз къандай хътин техника (алай аямдин кинокамера, адахъ галаз алакьалу маса тадаракар, хъсан компьютерар, микрофонар...) тахъун абурукай къилинбур я. 15 йис идалай вилик чара авунвай “Жигули”, “Нива” машинар лап куьгъне хъанва. Цийи машинар хъанайтIа, дагълух районриз архайиндаказ, саламатдаказ физ-хквез жедай. ТахъайтIа, еке четинвилерал, хаталувилерал расалмиш жезва.

■ Куьне регъбервал гузвай коллективдикай куьрелди лагъанайтIа, хъсан тир...

- Дагъларин уьлкведин милли 6 чIалал акъатзавай редакцияр гъазурунал чна вири санлай 9 касди зегъмет члугъазва. Гъелбетда, бинедилай къвалахзавай вири ксар амач. Дегишвилер арадал атанва. Бязибур рагъметдиз фена. Абурун чкадал жегъилар къабулна. Цийиз атайбури чпин къвалахдин рикI гваз эгечIна. Абуру йикъалай-къуз чпин тежриба хкажна. Къе абурукай чпин къвалах хъсандиз чизвай пешекарар-журналистар, редакторар, редакцияр гудайбур хъанва. ЛагъайтIа жеда хъи, чна ина милли журналиствилени хъсан школа тешкилнава.

■ Исамудин Мирземегъамедович, кез “Дагъустан” РГВК-дин юбилей мад сеферда мубаракрай! Куьй квехъ къвалахда еке агалкъунар хуьрай!

- Куьни пара сагърай! За кез, чи багъри газетдин редакциядин векилриз, 30-ноябрдиз Махачкъалада, Шииратдин музейдин гуьзел дараматда, нянин сятдин 3-даз къиле фидай мярекатдиз теклифзава. Тамашачияр патал чна документальный фильм къалурун пландик кутунва. Буюр, ша!

Абдул АШУРАГЪАЕВ,
Дагъустандин лайихлу муаллим

Гъар йисан эхиримжи варцара “Лезги газетдин” чинриз ам хъинин патухъай теклифар, веревирдер, макъалаяр акъатзава. Им халкъдин рикIелай газет алатнава лагъай гаф туш. Ана, заз чидайвал, кве месэла ава: газетдин къимет йисалай-суз дегиш хъун ва ам бязи чкайра агъалийрив вахтунда агакь тавун. Бязи вахтара газет 3-4 йикъан геж хъайила, жувни сабурсуз фикиррик акатзава. Чун саки вири савадлу инсанар ятIани, кве къвалах чна рикIелай алудзава. Сад лагъайди, къалурнавай умуми къимет 854 манатни 76 кепек ятIани, адан саки къудай пуд пай “Почта России” ФГУП-дин киседиз физва. Къвед лагъайди, газетдихъ, чкайрал атана, почтальонрин месэла гъалдай мумкинвал авач. Асул гъисабдай, им газетдин хиве авай везифа туш. Почтальонрин месэляяр почтади гъялна къанзава. И делилар фикирда къуналди, редакция чи районра киоскар эцигунин гъерекатрик ква.

Пайни кутан, къуьни...

Къилин редактор Мегъамед Ибрагъимова газетдин 44-нумрадиз акъатай “Жуван пайни кутур” макъалада гузвай теклифар, къалурзавай рекеьр халкъ паталди къулайвилени ва регъятвилени замин я. Хизандин такъатриз килигна, гъар садавай лазим тир жуьре хкагъиз жезва.

Газет хъин лагъайла, чаз чна ам вучиз хъизватIа, ам вуч ятIа, ада чаз вуч гузватIа, ада вичин хивез гъихътин пар къачузватIа, сифтени-сифте гъам чир хъана къанда. Къилинди, чна газет халкъдин адвокат язни фикирда къун герек я. Редакциядиз агъалийрилай суалар, тIалабунар тIимил къевезвач. Абуру чирун ва арзачидиз дуьздаказ жаваб гун патал редакциядин векилар министерствойрани ведомствойрин кабинетра тIимил къекъевезвач, гъикI хъи, абуру халкъдин вилик жавабдарвал гъиссзава, ватангълийрин къайгъуяр рикIик къазва. Уьмуьрдикай ийизвай М.Жалилован веревирдер, яшайишдин гзаф терефар къалурзавай макъалаяр инсандин руьгъ паталди тIимил менфятлугур туш. К.Къалажухвиди сиясатдикай гузвай баянар, ял ядай декъикайра чпикай менфят къачузвай кроссвордар, гъар жуьре баянар гузвай уьмуьрдин шикилар ва амай авторрин макъалаярни чавай тIимил итижлугур я лугъуз жедач. Са гуфуналди, газетдин руьгъдин сергъятар лап гегъенш я.

Чи бязи районра халкъдиз регъят хъун патал “Дагъпечатдин” киоскар кардик кутунин месэла алатай йисарани къарагъарнавай. Са вуч ятIани ийиз алакьна, и кар давамарайтIа мадни хъсан я. Зун яргъал фидач. Гъа чи патав гвай Белиждани киоск эцигун лап хъсан жедай. Патарив гвай хуьрерай гзафбуру ана къвалахзава эхир. Нуьгъудин, Белиж хуьруьн, Фиригърин, ЛукIарин, Агълабрин агъалийрив гъафтеда садра газетар агакьарун зегъмет алай кар жедачир. Ахътин везифа за, и макъаладин авторди, жуван хивез къачузва. Фиригърин агъалийрив гъар гъафтеда хайи газет ахгакъардайдини хиве къазва. ГъикI хъи, и кар газетдин уьмуьрдик, къвалахдик жуван пай ва къуьн кутур месэла жезва.

Пайна на

Зур виш йис я чун таниш яз,	Лезги чIалан къайгъуда вун
Зи мукъвадаз элкъвенва вун.	Аваз, къени майдандалла.
И йисара, асайиш яз,	Заз аквазва. Мад вуч лугъун?
Зи сегъерра къекъвенва вун.	Вири тек са ви чандалла.
АкI захъ галаз, Вун гъилеваз, Фуни шадвал, Пер пайна на, Югъ атана	Пай кутада, Кутада къуьн: На виликан Ад квадардач. Къе ава чун
Халкъдин аваз, Илгъамлу тир Хъвер пайна на.	Къуьневаз къуьн, Халкъдин руьгъдин Чад квадардач.
Къени зун чи гъавурдава, Къеви гъиссер гадар жедач.	“Лезги газет”, четин чIавуз Лезги халкъдин гъил къазва на.
Мални-меслят сад тавуна,	Регъят хуьрай халкъдиз лугъуз,
Чун такварбур шадар жедач.	Четин кардин къил къазва на.
Къуй чир хуьрай Гъар инсандиз: Заз сефердин Рагъ пайна на, Къати иштагъ Гваз хъсандиз, Адетраллай Рекъ пайна на,	Шарвилидиз Элкъвезва вун. Туруналлай Нур пайна на, Чилин гъиссдал Элкъвезва вун, Халкъдиз кузвай Хур пайна на.

Аманат хъиз амуькъда

Муъзеффер МЕЛИКМАМЕДОВ

(Эвел - 47-нумрада)

Забит муаллим хъуьрена:

- Ша чна цекверикай фил тийин. Халкъдиз къуллугъзавай ксар ятла, чаз сада-садакай хъелдай ихтияр авайди туш. Ягъа, са "Билдир бевеша".

Хъел хъайиди, дуст хъайиди вуж тиртла, зун гъавурда акъуначир. Ядуллагъ муаллимди тар хурал къуна, симер тла-рамарна, абурай гъамлу жуьредин ванер акъудна. Ахпа "Билдир бевешадин" авазар чкъана утагъдиз. Зун пагъ атлана амай, ада тар гъакъван хъсандиз язавай. Ара гана, мад пуд жуьредин "Билдир бевеша" яна. Ахпа лагъана:

- Заз и манидин къуд хел чида. Амма вири муъжуьд хел ава.

Ципуд йис алатайла, 1992-йисуз, Къасмухъурел Агъмед муаллимдин къваллиз илифайла, адан къуншиди чаз кемендал муъжуьд жуьредин "Билдир бевеша" янай. Ядуллагъ муаллим гъахълу тир къван...

Ядуллагъ муаллимдин веледарни хайи члалани макъамрал рикл алайбур я. Адан хва Тарлана алатай асирдин 90-йисара Сумгаитда "Чубарук" твар алай лезги ансамбль арадал гъанай. 1992-йисуз Бакуда Азербайжандин гъукуматдин филармониядин сегънедал вичи теснифай манияр лагъанай ва тамашачийрин патай члехи гъурмет къазанмишнай. Муъкуь рухваря - Элхан ва Жамалдинни - хайи халкъдин рекъе гзаф зегъметар члугъвазвай, адан гележдикай фикризвай къеъгалар я.

Фагъумлу къелемэгъли

1929-йисан 15-мартдиз Кцлар райондин Аваран хуьре дидедиз хъайи Ядуллагъ Жамалдинан хва Шейдаева вичин сад лагъай гъикая 14 йиса авайла къеънай. Ватандин Члехи дяведин йисарин вири аялриз хъиз, адазни четинвилерни дарвилер гзаф акунай. Хуьруьн маса аялрилай тафаватлу яз, ада вилералди акур вакъийарикай къейдер ийидай. Гуьгъуьнлай абурукай вичин эсерра менфят къачунай. Къубадин муаллимдин институтдин члаланни литературадин факультет акъалтарна, 1950-йисалай Кцларин хуьрера муаллимвал авур жегъил а члувуз очеркар, новелляяр, повестарни хъиз эгечнай. И эсеррикай са къадарбур Дагъустандин лезги газетринни журналрин чинриз акъатнай. 1970-йисалай вичин уьмуьрдин эхирдалди Кцларин чкадин радиодин редакторвиле кваллахай Ядуллагъ муаллимдин са шумуд ктаб Бакуда лезги члалал чагдай акъатнай: "Кфилдин сес" (1964), "Риклер миъхи хъайила" (1966), "Седефар алай тар" (1975), "Дагълара рагъ акъазва" (1980). Кцларин гъукуматдин лезги драмтеатрди адан машгъур "Дагълар шагъид я" пьеса сегънеламишна.

Лезгийрин твар-ван авай зари ва алим, филологиядин илимрин доктор Гъаким Къурбана гъам "Дуствал" журналда, гъамни Махачкъалада урус члалал чагдай акъудай вичин "Лезгийрин милли гъикая" ктабда Ядуллагъ Шейдаеван яратмишунриз члехи къимет ганва. Я.Шейдаев 50-60-йисара чпин гъикаяйралди, новеллайралди, повестралдини романралди лезги литература вилик тухвай Агъед Агъаев, Искендер Къазиев, Забит Ризванов, Мурадхан Шихвердиев, Межид Гъажиев, Якъуб Яралиев, Абдулбари Магъмудов, Буба Гъажикъулиев, Назир Мирзоев, Расим Гъажикъурбан Акимов, Казим Казимов хътин къелемэгълийрихъ галаз са жергеда авайди къалурнава. (Килиг: Акимов Къ.Х. "Лезги прозадикай къейдер". "Дуствал" журнал, 1964, №4, ч. 142-147).

Алатай асирдин 70-йисара Я.Шейдаева чи прозадик иллаки члехи пай кутуна. Гъавилляй Гъаким Къурбана къеънава: "70-йисара Азербайжандин лезги хуьрерин уьмуьрдикай гъикаяяр ва повестар къеъй Ядуллагъ Шейдаев чи литерату-

рада вичихъ члехи алакьунар авай зари хъиз тестикъ хъана". (Килиг: Акимов Къ.Х. "Лезгийрин милли гъикая" (урус члалал). Махачкъала, 1998, ч. 27-28).

Члехи алакьунар авай зари хъиз тестикъ хъун паталди Ядуллагъ муаллимди, йиф-югъ талгъана зегъмет члугунай. Дамах гвачир, фагъумлу къыраг тирвилляй цийи эсер тамамарайла, са шумуд касдив клелиз тадай. Абурун хъсан теклифрал амална, эсердин герек тир чкаяр цийи къилелай тукъуьр хъийидай. Садра ада вичин "Сибирви" повесть, чап тахъанмаз, завни клелиз тунай. Ядуллагъ муаллимди зал ихътин кар ихтибар авуни зи жавабдарвал мадни артурхарнай. Повестдикай заз гзаф хуш атанай. Эсердин тема, сюжет, къаматар рикел аламукъдайбур тир. Ина лезги къилихар ачухардай диалогар, чи тлебиатдин иервал къалурдай кутугай пейзажарни авай. Са кар зи рикле авайвал тушир: акъуллу ва мергъяматлу кас тир Гъажикъуьрун къамат бегъемдиз ачухариз хъанвачир. Абулан, Гуьлбегъеран, "Писли Хидиран" образрин умуми фонда ам са къадар зайиф тир. Бес вучда? За Ядуллагъ муаллимдиз жуван фикир лагъанай:

- Хуьруьнбуру чпин арада кавха Къафараз "члур гъажикъуьрун" лугъузватла, къвед лагъайди къисасчивилин гиссеривай яргъаз хъун герек я. Гъавилляй ам эвелдай мергъяматлу кас тирди къалурна кланзава.

Ядуллагъ муаллим зи теклифдихъ галаз рази хъана. Тукъуьр хъувур вариантда Гъажикъуьрун образ ачухардай цийи эпизодар гъатна. Месела, вичин душман тир Абул Сибирдай хтанва лагъайла, ам, къапарай акъатна, аси жезвач. Акси яз, гъар са куьникай сабурулудаказ фикир ийиз эгечзава: "Абул Сибирдиз суьргъун авунвайтлани, Гъажикъуьрун гиман адал физвачир. "Ваъ, Гъажикъуьр, сабурулу хъухъ. Гъахъсуз ивидин къан жуван хиве твамир, - фикир хъувуна ада, - каркачи Асваран хъикай са члувузни ваз душман жедайди туш".

Маса эпизод: "Писли Хидира" "Гъажидин душмандикай заз дуст жеда?" лагъайла, Гъажикъуьрун къил юзурна, сабурулу ванцелди лугъузва:

"- Душман ятлани, къе ам хуьруьз хтанвай мугъман я. Рақларал атай душмани жуванди хъиз къабулна, адаз гъурмет авун бубайрилай чаз амай хъсан адет я. Садни... - Гъажикъуьр инихъ-анихъ килигна, - садни, чан рухваря, ам квехъ галаз ваъ, Гъажидихъ галаз душман тир. Гила ам вичин жаза члугуна хтанва. Куьне адан гъал-агъвалдикай хабар къун герек я".

Ихътин гъерекатри ва гафари, мергъяматлу кас хъиз, Гъажикъуьрун къамат мадни бегъемди хъуниз куьмек гана.

1980-йисуз Бакуда чагдай акъудай "Дагълара рагъ акъазва" ктабдикай лугъун. Гъа и твар алаз ктабда гъатнавай повестдиз Ядуллагъ муаллимдин шагъ эсер лугъуз жеда. Ам вири патарихъай хъсанди я: вичин темадалди, образрин битаввилелди, милли тлебиатдин шикилар хъуналди, вакъияяр ачухаруналди, гъатта тешпигърал ва гекъигуьнрал гъалтайлани. Ктаб чагдай акъатдалди Ядуллагъ муаллимди ам клелна, жуван фикирар къбин патал зав вуганай. Эсердикай гзафни-гзаф хуш атана лугъуз, вижевай къейдер авунай за. Гуьгъуьнлай филологиядин илимрин доктор Гъаким Къурбана и эсердин тарифарнай. Чи машгъур шаир Забит Ризванова лагъанай: "Ядуллагъ Шейдаеван эсерра хайи чилин рангар, гъава, рекъив ава. Советрин девирдин хъсан терефарни татугайвилер чирун патал Ядуллагъан эсерриз вил вегъин бес я".

Маса кас тиртла, фадлай твар акъатнавай къелемэгълиди вичин эсер жегъил шаирдив клелиз тадачир, я ада лагъай теклифар ва татугайвилерни кваз къадачир. Амма Ядуллагъ муаллим гъар гафунин къадир чидай, жегъилрал ихтибардай, гзаф фагъумлу кас тир. Гъа ик ам акъуллу женгчи хъизни зи рикел алама.

(Къатл ама)

Куьгъне хуьрериз - цийи уьмуьр

Мердали ЖАЛИЛОВ

(Эвел - 46-47-нумрайра)

* * *

Дарклуш булахдикай мад са риваят ван хъана. Булах виликдай рекъивай хейлин яргъа, инсанриз таквадай чкадал алай. Ам и рекъел гъунин меслят къалурайди хуьруьн савадлу ксарикай сад, инай Меккадиз гъаждал феи Гъасанхан Къараханов я. Хуьре сифте школа ачухайдини гъа кас - куьгъне муаллим я лугъуда. Ада Хвар булахдин цин ери ахтармишун патал къапара аваз Кисловдскдиз тухванай ва анай яд инсандиз гъакъван кфетлуди, хийирлуди тирдан гъакъиндай чарар хканай.

И булахдикай Эйзудин Сайдумова мани къеънава:

*Гъамга яд... Вуч гуьзел я ваз алай йиф!
Цяй гъед хуьрез-суна, галай зардин киф...
Вил вал алаз акъвазда зун, лацу лиф,
Эйзудинан сабур я вун, Хвар булах...*

Биолог муаллимди хайи чилел ашукъвилкай лагъанвай и гафарихъ гъакъикъат гала. Булах вич уьмуьр, муьгъуьббат, гъава, гъевес лагъай члал я. Булах тахъай там къурада, клам къурада, дам къурада...

Куьгъне - цийи хуьр

Хвар булахдилай рагъкъеъчдай патлахъ фенвай машиндин рекъи чун са герендилай ясти дагъдин къилел акъудна. Инлай куьгъне Дарклушар капан юкъвал алайди хъиз акъазва. Зи рикел рагъметлу Абдулкъадир Сайдумова куьгъне Векъелприн (РФ-дин лай-

ихлу артист, драматург Э.Наврузбегъован хайи хуьр) югъ тухудайла къеъй ширидин цларар хкъезва:

*Сифтен-сифте рагъ мугъман я
Векъелпрал.
Хул! гуьлуьшан аквадани цаевун тав!
Пагъ, инавай гъава вуч я миъхи тир!
Къаз клан жеда къужахда ваз вили цав.*

*Самолетда авайди хъиз жеда ваз,
Вили Каспий гуьлуьни вил акъада.
Векъелприлай килигайдаз иердиз,
Вири хуьрер ва Дарклушар аквада...*

И цларар тамамвилелди Абдулкъадирани вичин хайиди тир Дарклушаризни хас я. Дарклушарин къантардиллаини Къилепатан Дагъустандин - Лезгистандин гзаф хуьрер - са патай - Татарханар, Птияр, къарши патай, яргъай - Е.Эминан хуьр Ялцугъар, Бигерар, маса хуьрер чир жезва. Гъава инани, гъамга хъиз, миъхи я. Адак баркаван зулу генани гзаф тавар, атирар, рангар акадарнава. Вили къатлузвай къван чкаяр хъипи, яру, аби, шуьтруь рангар акахънавай читер алай тамаринни багъларин майданар я. Арайрай рагъул хъчарини кул-курсри къунвай куьгъне никлер, векъин къурухар акъазва. "Икъван чилер! Икъван тамарни багълар!.. Ихътин чилер авай лезгийр!" - гъарайзава рикли.

Яргъалай килигайлани, ина инсанар яшамиз жезмач садани лугъудач. Хуьруьн юкъвал къван электрикдин линия тухванва. Анал - цийи трансформатор, патарив къавуз шифер янавай цийи са шумуд клвалер гва. Хуьруьн са патай, куьгъне сурарин къилихъ, къакъан тепедал хкажнавай лацу къванцин обелиск акъазва!

Мигъийра мал-къарани кими туш. Асирин шагъидар хъиз амай хъархъунни тутун гзаф тарар акъазва. Рекъин къерехар вири инийринни кицикин, къакъунни хутун кул-кусар, жикияр, мерейар, серквер, маса набататар я. Биологиз инаг - сирлу ктаб, шаирризни художникриз образринни къашарин алем хъиз я. Гагъ шад, гагъ пашман гиссерал чан къевезва.

*"Суьруьни чубан авачир
Дагълар перишан аквада", - лагъанай
шаир Н.Нуридин вичин вахтунда...*

Ингъе чун хуьре, жуван квалле хъиз, ава. Эйзудин Демирбегъовича чаз ана тавхана гъазурнавай! Амма гъавади чаз квалле ваъ, гъятдал чка хъ лугъузва. Хейлин мугъманар

хтанва. Дербентдай - Севзиханов Нурдин - муаллим ва карчи, цинин мярекатдик къил кутурди, вичин аяларни галаз; Дарклуш-Къазмайрилай - алай аямдин миресрин къил, яшлу муаллим Севзиханов Севзихан, хтулар галаз; Сайдумов Азмудин-хуьруьн муаллим (биолог, географ), вичин "Газель" машинни гваз, мугъманриз къуллугъиз; Насруллаев Мегъамед-Тагъир - хуьруьн ветврач; Уьзде-нов Рамазан, Рамазанов Алихан, дарклуш-вийри чпин "Гуьрметлу агъали" яз къабулнавай цийигъви, Ашукъ Рагъман, Урусатдай, Липецкий областдай, Елеста шегъердай - Расул Сайдумов, хейлин жегъилар, аялар...

Расулан гафари заз бегъем тагъсирна: "Хайи хуьр - хайи мугъ садрани санани рикляй акъатдач. Къе, и суварик хтана, шадвалзавай зи бедендай цайлапанар физвай хъиз я. Ихътин суварал чан гъайи Севзихан халудиз сагърай лугъузва за..."

И арада, вирибуру вилив хуьзвай хъиз, Къазахстандин Актау шегъердай зенгзава. Телефондай рахазвайди и мярекат тебрикзавай, анай хкъез тахъанвай мирес Къазиев Музафер тир. Хейлин йисара Къазахстандин къушундин частара къуллугъна, гила бизнесдал ва ана яшамиз жезвай лезгийрин кра-рал машгъул я. Миъхи лезги члалал рахазва кас: "Сагърай Будахар! Сагърай лезгийр! Зун квехъ галайдай яхъ!"

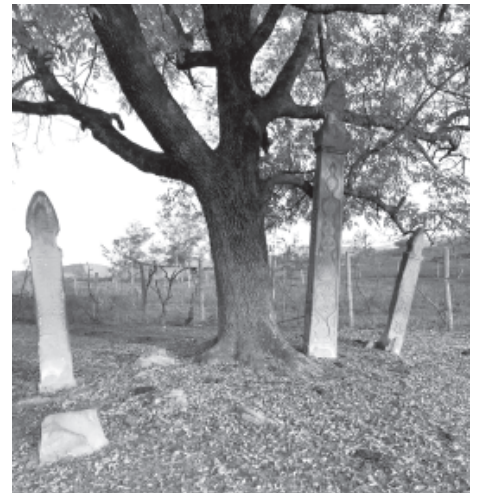
Гъелбетда, шадвилер ийидалди бубайрин куьгъне сурарал, бинейрал, булахрал, обелискдал къил члугуна.

"Бубайриз багърийрин патай аманат я", гафар атанва обелискдал. И хуьрай дяведиз 105 кас фена, члехи пай хтанач. Рагъмет-

рай чпиз. Невейри абурун тварар хуьзва.

Хуьруьн юкъвал зи фикир са ажайиб гуьмбетди желбна (*шикилда*). Пуд сур са жергеда ава. Къилихъ янавай къванерал арабдал авунвай къхинар, шикилар - тарихар ала. Гзаф ус-тадвилелди гъазурнавай ядигарар я. Халисан художникрин гъиликай жатнавай. Абурун юкъва къакъан зурба тар ава, хъархъу тарциз ухшар. Адан яшар гъикъван ятла лугъун четин я. Тар куьгъне сурай экъечнавайди акъазва. Бес а сурарин тарихар гъикъван ятла?..

Са и памятникдини чи хуьрерин къадим-

лувиликай лугъузва. Ихътин памятникар чи чилерал, низ чида, гъикъван алатла! Абурун хуьн бес члехи къеъгалвал, ватандашвал тушни!

Эйзудинан квалле зи фикир ана "Лезги газетдин" подшивкаяр, лезги шаиррин ктабар хъуни генани желбна. Ана зи "Гафунин майданар" ктабни ава. "Куьгъне Дарклушрал заз чка фадлай ганвай къван!" шадвал къалурна зани.

Мад са кар итижлу яз акуна: биолог муаллим яз, Эйзудина вичин кваллин вилик хъархъун тарарин къелемлух кутунва. Къелемар хъсандиз экъечни ийизва. Касди абуру вичин патай аманат яз, багъларал рикл алайбуруз багъишзава.

Кваллин вилик саки 3 километрдин мензилдай турбайра (шлангра) аваз хъвадай ядни гъанва. Ина вичин мал-къарани хуьзва-фермервиллин бине кутунва...

(Къатл ама)

Нагъд пул галачиз

Жасмина САИДОВА

Алай йисан геле 16-августдиз РД-дин Гькуматдин ва “Сбербанк” ПАО-дин регьберри республикада “Нагъд пул галачир Дагъустан” проект умуьрдиз куьчуьрмишиз башламишунихъ галаз алакьалу “рекьерин картадал” къулар члугунай. Проектдин тиварцияй гъавурда гъатзавайвал, ам Дагъустандин мулкунал гьам образованидин ва медицинадин, гьамни транспортдин рекьера ийизвай саки вири гьахъ-гьисабар нагъд пул ишлемиш тийидай къайдада тамамарунихъ галаз алакьалу я.

Проектдин сергьятра аваз, 26-ноябрдиз Дагъустан Республикадин МФЦ-да чпин куьмеқдалди госпошлина нагъд пул галачиз гудай мумкинвал ачухзавай цийи тадаракрихъ - ros-терминалрихъ - галаз танишарунин мярекат кьиле фена. Ам прессадин векилрихъ галаз гуьрушдилай башламиш хъана. Журналистрин суалриз “Сбербанк” ПАО-дин Дагъустандин отделение идара ийизвай Дмитрий Артемова, РД-дин Гькуматдин Председателдин Сад лагъай заместитель Гьажимегамед Гьуьсейнова ва МФЦ-дин директор Мегамедэмин Арсланалиева жавабар гана.

Малум хъайивал, алай вахтунда цийи жуьредин терминалар Дагъустандин МФЦ-дин 5 офисда - Махачкъалада, Насрутдинован ва Хизроеван, Каспийскда - Орджоникидзедин, Хасавюртда - Даибован ва Дербентда Дагъустандин стрелковый дивизиядин тиваррихъ галай куьчейра авай центрайра хъун тайинарнава.

Терминалрин куьмеқдалди нагъд пул галачиз гила Россиядин МВД-дин (паспортар, водителвиллин шагъадатнамаяр качуудайла ва дегишардайла, транспортдин такъат гьалдай ихтияр къачун патал имтигъан тухудайла), ФНС-дин (кьилдин карчи яз регистрация ийидайла качуудайла пошлина гудайла), Росреестрдин (кадастрдин гьисабда эцигдайла ва юзан тийизвай эменнидин иесивилин ихтиярар тайинардайла, ЕГРН-дай делилар качуудайла ийизвай къуллугърай) адресриз пошлина рекъе твадйла, ЖКХ-дин, алакьадин, интернетдин къуллугърай пул гудайла, образо-

ванидихъ галаз алакьалу гьахъ-гьисабар ийиз жеда.

“Дагъустандин агъалийривай гила, МФЦ-дин “пенжердивай” къе-къечі тавуна, жуьреба-жуьре къуллугърай гана кланзавай пулар банкунин картадин куьмеқдалди ва я нагъд пулунихъ галаз алакьалу тушир маса къайдада агъкарриз, центрайрин пешекарривай Сбербанкдин терминалрин куьмеқдалди гана кланзавай пул къабулиз жеда. Муьштеридин вахт чи виридалайни къимметлу ресурс я. Чна муьштеридиз фад ва къулайдаказ къуллугъ авун патал вири къуватар желбда”, - кьейдна Дмитрий Артемова.

“И проектдин бинеда нагъд пул арада авачиз гьахъ-гьисабар авунихъ галаз алакьалу кваллах тешкилун, санай-масаниз финансар физвай рекьер “алцифбур” хъун таъминарун ава. Дагъустандин вири шегьерра ва районра чна пул гунин ихътин къайдаяр кардик кутунин кваллах кьиле тухузва. Сбербанкди лагъайтла, чаз и карда методологиядин ва технологиядин жигьетдай куьмеқ гузва”, - малумарна Сад лагъай вице-премьерди.

Гьажимегамед Гьуьсейнова “Къайгъу” тивар ганвай проект гьиле кунвайдакайни лагъана. Адан бинеда пенсионерриз яшайишдин картаяр гун ава. Ихътин картайри абуруз, кландай шей маса качуз туьквенриз фейила, къезилвилерикай менфят качуудай мумкинвал гуда.

“Ихътин картаяр акъудунин кваллах башламишнава, алай вахтунда

банкунин 982 карта акъуднава. Проектдик лагъайтла, 3 амадаг экечйнава: “Яшайишдин аптека” ООО, “Агат” ООО ва “Фирма АС” ООО. Инлай къуллугъ амадагдин къадар хейлин артух жеда”, - кьейдна ада.

Итижлу ва гегъенш майданра къилиз акъудна кланзавай проекрикай сад “Нагъд пул галачир транспорт” я. Алай вахтунда пассажирар санай-масаниз тухузвай са карханадихъ галаз икьрар кутлуннава, нагъд пул галачиз гьахъ-гьисаб ийидай терминалралди таъмин тир 1 маршрутни кардик кутунва. 2019-йисан 1-июль алуькдалди, Махачкъаладин гзаф пассажирар тухудай транспортдин 80 процентдив агакьна такъатар ros-терминалралди тадаракламишдайвал я, хабар гана Гь. Гьуьсейнова.

Мегамедэмин Арсланалиеван гафаралди, ros-терминалар кардик кутунин нетижада центрадиз атай касдин къуллугъ тамамарунин кваллах са къадардин къезил ва, къилинди, МФЦ-дихъ галаз рафтарвалдай вахт куьруь жеда. “Зи документар” центрайрин кваллахдин бинеда авай “са пенжердин” къайда мад са ерилу къуллугъдалди алава хъхъанва: гила, къуллугъдин патахъай арза кьинилай башламишна, ам тамамарна куьтягъдалди вири гьерекартар МФЦ-дин пешекаррин жавабдарвилек жеда”, - алава хъувуна ада.

Ихътин рахунрилай къуллугъ кваті хъанвайбур цийи терминалрин кваллахдихъ галаз таниш хъана.

70 миллиарддив агакьнава

Дагъустанда газ ва электроэнергия ишлемишзавайбурал хъанвай буржар, эхиримжи делилралди, 70 миллиард манатдив агакьнава. Идакай саласа юкьуз региондин Кьил Владимир Васильева РФ-дин Федеральний налогрин къуллугъдин РД-да авай Управленидин гегъенш коллегиядал малумарна, хабар гузва ТАСС-ди.

“Са йисан вахтунда ахтармишун патал хъанвай пуд районда кье чи республикадин муьштерияр газ ва электроэнергия ишлемишунай 70 миллиард манатдин къван буржлу хъунал гъанвай система дегишарунин месэла вилик эцигнава. Еке ресурсар я”, - лагъана Васильева.

“Геле накъ энергетикадин министрдин сад лагъай земестителдихъ ва мад са заместителдихъ галаз санал чи премьер Артем Здунова ва цийи вице-премьер Владимир Лемешкоди куьне исятда эцигунардай комплекс “алцифарун” патал туькьурнавай къайда Дагъустан Республикада газ ва электроэнергия менфятсуздаказ ишлемишун тимиларунин ва тергунин месэла веревирднай. Чна и программа умуьрдиз куьчуьрмишда”, - лагъана региондин Кьили.

Хазран КЪАСУМОВ

И йикъара чун Сулейман-Стальский райондин хуьруьн майишатдин ва суьрсетдин управленидин начальник Мегамедзагид Бабаевахъ галаз гуьруьшмиш хъана, чи арада магьсулдарвилдин хел вилик тухуникай ихтилат кьиле фена.

- Алай йисан бегьер патал райондин хуьруьн майишатдин карханайри, лежбервиллини фермервилдин майишатри ва арендаторри 2200 гектарда магьсулар канвай, - лагъана М.Бабаева. - Идакай 160 гектар нехв, 140 гектар гатфарин мух, амайди зулун магьсулар канвай майданар тир. Анрай 5600 тонндилай виниз тешил вахчуна, яни гьар са гектардай 24,5 центнер.

Къведай йисан бегьер патал районда 1900 гектарда зулун магьсулар цун планламишнавай. И кар патал вахтундамаз чил, цадай тум гъазурна. Тумунин 80 процент чкадал гъазурна, 200 тонн Ставропольский крайдай маса къачуна.

М.Бабаева лагъайвал, райондин карханайри, КФХ-ри ва арендаторри 10-октябрдалди 1950 гектарда тумар чилик кутуна.

Техилар гзаф майданра канвайбурук Курхуьруьн (231 гектар), Вини Стлалрин (168 гектар), Испикрин (234 гектар), Агъа Стлалрин (200 гектар), Кьулан Стлалрин (242 гектар), Герейханован (92 гектар) хуьрерин майишатар акатзава.

Гекъигаила техилар гзаф майданра канвай хуьруьн майишатдин карханаяр, лежбервиллини фермервилдин майишатарни ава. Ихътинбурукай яз, завай “Паласа” (160 гектар), “Сайтар” (180 гектар), “Зардиян” (100 гектар), “Горец” (200 гектар) ООО-рин, “Новый путь” СПК-дин (42 гектар), “Кадиров В.К.” (70 гектар), “Казиахмедов К.” (25 гектар), “Гайвазов Р.М.” (60 гектар) КФХ-рин тиварар къаз жеда.

- Шадвалдай кар ам я хьи, хуьруьн майишатдин карханайрихъ, лежбервиллини фермервилдин майишатрихъ галаз санал, эхиримжи вахтара районда магьсулдарвал вилик тухуник лайихлу пай кутазвай арендаторрин къадарни артух жезва, - давамарзава ихтилат М.Бабаева. - И жигьетдай Курхуьруьн арендаторар чешне яз къалуриз кланзава. Ина магьсулдарвилек машгьул жезвай кархана ва я лежбервилдин майишат авач, арендаторри гьар йисуз 200 гектардилай виниз майданра техилар цазва.

Курхуьрел арендаторар тир Вилимет, Нарим ва Тарлан Саругълановри гьар сада - 25 гектарда, Шагьимерден Мегамедова - 30, Сеферберг Шайдаева - 55, Руслан Гьажалиева - 36, Мурад Бабаева - 35, санлай хуьруьн арендаторри 231 гектарда зулун магьсулар канва.

Магьсулдарвал вилик тухуник пай кутазвай арендаторар маса хуьрерани ава. Ихътинбурукай яз, заз Гь.Велиеван (45 гектар, Герейханован хуьр), М.Алхасован (30 гектар, Кварчагь), И.Гьамзатован, Г.Насрулаеван (гьарда - 60 гектарда, Агъа Стлал), Гь.Гьажисмаилован (10 гектар, Эминхуьр), У.Агьмедован (6 гектар, Цийи Макьар) тиварар къаз кланзава.

М.Бабаева чаз лагъайвал, къведай йисан гатфаризни 300 гектарда къуьл, мух ва нехв кан хъийида.

Магьсулдарвилекай рахадайла, кьейд ийиз кланзава хьи, “Куьре-Агро” МТС кье комбайн ва герек маса техника качуунин къайгъуда ава.

Гележегда, гуьнепатан члурухъан чилер ишлемиш хъувуналди, районда магьсулар цазвай майданрин къадар артухардайвал я - 2500-3000 гектардив агакьарда.

Чкаяр тайинарнава

Дагъустандин властри республикадин жуьреба-жуьре муниципалитетра зирзибил чара ийидай ирид ва гьалдай са завод эцигун планламишнава, хабар гузва РД-дин Кьилин ва Гькуматдин Администрациядин пресс-къуллугъди.

“Республикада зирзибилдин хъуртар махсусдаказ гъазур тавунвай чилерал ала, бязи вахтара хуьрерин патарив гва. Кваті хъанвай зирзибил тергунин кваллах лагъайтла адаз цай ягъуналди акьалтарзавай. Гьелбетда, гьавадиз, инсанрин сагъламвилез зарар жезвай. И месэла гъалун патал Дагъустанда гьар жуьредин зирзибил сад-садавай чара ийидай ирид ва ам тамандаказ гьалдай са завод эцигда”, - лагъана Дагъустандин экологиядин ва тибатдин ресурсрин министр Набиюла Къарачае-

ва Дагъустандин Хатасузвилдин советдин заседанидал.

Адан гафаралди, заводар эцигдай майданар тайинарнава. “Чехи умудар чна федеральный “Михьи уьлкве” программада иштиракунин кутазва”, - кьейдна Н.Къарачаева.

Министрди хабар гайивал, республика ТБО-дихъ галаз кваллахунин цийи къайдадал элячлзава. “И месэла гъалун патал чакъ Дагъустандин Гькуматдин Председателди тестикарнавай “рекьерин карта”, протокол ва къабулна кланзавай серенжемрин график ава. Ик, Къизляр ва Избербаш шегьеррай гьардай са чка ихътин амукъаяр кучукдай объектрин госреестрдик кутунва. Идалайни гьейри, мад къуд полигон эцигун патал пул фикирда кьунва”, - алава хъувуна Н.Къарачаева.

“Чна, зирзибилдилай башламишна, медицинадив агакьдалди

вири хилера къайда твада. Инсанрив пулсуздаказ гузвай дарманар авайдалай гзаф агакьда, абуру михьи гьавадалди нефес члугвада ва ик мад. Ихътин къайдасузвилер мад жедач. Амай вири терефризни талукъ я и гафар. Инсанри чпин умуьр, дугьриданни, хъсан патахъ дегиш жезвайди гьисс авурла, чакъ агалкъунар хъанвайдакай лугъуз жеда”, - лагъана Владимир Васильева.

Идалай вилик, 9-ноябрдиз, Дагъустандин Гькуматдин цийи составдихъ галаз танишардай мярекатдал Н.Къарачаева хабар гайивал, 2019-йис патал республикадин пуд шегьерда - Махачкъалада, Дербентда ва Хасавюртда зирзибил чара ийидай пуд завод эцигун патал 174 миллион манат фикирда кьунва. 2020-йисуз и рекъиз 560 миллион манат чара ийидайвал я.

1-декабрь Виридуьньядин СПИД-дихъ галаз женг члугвадай югъ я

Мукъаят хъухъ: асирдин тегъуьн!

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Инсаниятдиз ВИЧ-дикай, СПИД-дикай (синдром приобретенного иммунодефицита) малум хъана 30 йисалай артух вахт алатнава. Гъайиф хьи, и азардикай сагъардай дарман авач. Садакай масадак фад акатуниз, вичин хаталувилиз, дуьньядин хейлин чкайра чукуниз килигна, СПИД, ХХ асирдин тегъуьн яз, тарихда гъатна. Къенин юкъузни инсаниятдиз, ядерный дядедикай хъиз, СПИД-дикайни еке къурхулувал ава. Гъик хьи, дуьньяда и вирус акатайбурун къадар 100 миллиондилай алатнава. Абурукай 42 миллиондив агакъна инсанар къена. Хаталу вирус масанриз Центральный ва Кьиблепатан Африкадин (ЮАР, Зимбабве, Нигерия, Замбия, Мозамбик, Уганда, Руанда, Танзания, Кения, Конго, Эфиопия), Америкадин (США, Гаити, Бразилия, Аргентина, Колумбия, Венесуэла), Рагъакъидай патан Европададин (Испания, Франция, Италия, Англия, Германия, Швейцария), Кьиблединни Рагъэкъечдай патан Азиядин (Тайланд, Индонезия, Индия, Китай, Малайзия) ва СНГ-дин (Украина, Россия, Эстония) уьлквейрай чкизва.

Инсан къиникъал гъизвай азардин вилик пад къунин максадалди Виридуьньяда 1-декабрь СПИД-дихъ галаз женг члугвадай югъ яз къейдзава. И йикъан вилик чун республикадин СПИД-дин вилик пад къадай ва адахъ галаз женг члугвадай центрадин духтурар-инфекционистар тир Жамал Мегъамедович РИЗВАНОВАХЪ ва Мегъамедхан Расулович РАСУЛОВАХЪ галаз гуьруьшмиш хъана. Суьгъбет иммунодефицитдин вирусди (ВИЧ) арадал гъизвай СПИД азардикай, санлай Дагъустанда авай гъаларикай, адан вилик пад къун патал къабулзавай серенжерикай киле фена.

■ Инсаният ХХ асирдилаи инихъ къурхулувилик кутунвай СПИД азар пайда хъунин тарихдикай, дуьньядин статистикадин делилрикай рахайтла...

- Дугъриданни, ХХ асирдин эвел килерай СПИД-дикай хабар авачир. Бязи алими инсандик и вирус 1926-йисуз маймурикая акатайди тестикъарзава. Эхиримжи ахтармишунрал асаслу яз, мумкин я, им СПИД-дикди дуьньяда къенвай сад лагъай кас яз хъун. Идалай къулухъ США-да чалкечир дишегълийрик СПИД-дин лишанар авай азар акатнавайдак малум хъана. Амма а члавуз медики азар стлалжемдин икъван гагъда малум тушир къетген жуьре яз гъисабна. Гуьгъуьнлай США-да, Швецияда, Танзанияда, Гаитида гъа са лишанар авай азардикди гомосексуалист итимар азарлу хъана.

Тарихда гъатнавайвал, анжах 1981-йисан июндиз Америкада азарар ахтармишдай ва абурун вилик пад къадай Центрада зегъмет члугвазвай алим Майкл Готлиба сифте сефер яз цийиз малум хъанвай азардин къилин лишан инсандин иммунитет члурун тирди раижна. 1982-йисуз вири дуьньядиз СПИД азардикай хабар чкъана. А члавуз киле тухвай ахтармишунри США-да 440 агъалидик ВИЧ квайди къалурна.

Гуьгъуьнлай алими киле тухвай ахтармишунрин нетижайда СПИД-дик азарлу касдин ивидикай вирус (ВИЧ) жагъуриз алакъна. 1985-йисалай СПИД ивидикай, маядикай ва хурун некледикай къевезвайди тайинарна. 1987-йисалай Виридуьньядин здравоохраненидин организацияди (ВОЗ) СПИД азар арадал гъизвайди ВИЧ тирди тестикъарна. Гъа и йисуз ВОЗ-ди СПИД-дихъ галаз алакълу яз члехи программа тайинарна. Виридуьньядин здравоохраненидин ассамблея-

Жамал Ризванов

ди СПИД-дихъ галаз женг члугвадай стратегия къабулна.

Статистикадин делилрал асаслу яз, Россияда са миллионни 300 агъзур касдик ВИЧ квайди малум хъанва. Йисалай-суз СПИД-дин вирус акатзавайбурун къадар артух жезва. Агъалийри чпик ВИЧ квани-квачни ахтармишунал гъалтайла, чи уьлкве вилик жергеяра ава. Мисал яз, 2017-йисуз 34 миллион касди чпик и вирус кватла ахтармишна (США-да и рекъем 5 сеферда тимил я).

■ Жамал Мегъамедович, куьне гуьзетзавай суал я жеди, чи республикада ВИЧ-дихъ, СПИД-дихъ галаз алакълу яз гъалар гъихътинбурун?

- Санлай Дагъустанда авай гъалар пайгарбуру туш. 2018-йисан 1-ноябрдиз авай делилрал асаслу яз, чи республикада 3 агъзурни 260 агъалидик ВИЧ ква. Ибуру официалънидаказ авай делилар я. Вирусди вичикай яргал вахтунда, гъатта 10 йисаралдини хабар тагун, мадни республикадин вири агъалийри чпик ВИЧ квани-квачни ахтармиш тавун фикирда къуналди, хейлин агъалийриз чеб и азардин къармахра авайдак хабар тахъунни мумкин я. Гъавилай гъакъикъи гъалар чир хъун патал официалънидаказ малум тир рекъем са шумуд сеферда артухарун лазим я.

■ Азар чукунал гъалтайла, чи республикада виридалайни хаталу чкайрик (районар, шегъерар) гъибур акатзава?

- Гъа виликдай хъиз, исаятдани Дагъларин уьлкведин Кьиблепата - Дербент, Кеферпата - Хасавюрт (шегъерда - 192, райондин амай хуьрерани - 153) шегъерра, гъакъ абурун патал

» Статистикадин делилрал асаслу яз, Россияда са миллионни 300 агъзур касдик ВИЧ квайди малум хъанва. Йисалай-суз СПИД-дин вирус акатзавайбурун къадар артух жезва. Агъалийри чпик ВИЧ квани-квачни ахтармишунал гъалтайла, чи уьлкве вилик жергеяра ава. Мисал яз, 2017-йисуз 34 миллион касди чпик и вирус кватла ахтармишна (США-да и рекъем 5 сеферда тимил я).

рив гъай чкайрани арадал атанвай гъалар иллаки къалабулух кутадайбурун я. Къилди къачуртла, Дербентда 564 касдик ва райондин амай хуьрера 151 касдик ВИЧ квайди малум хъанва. Республикадин амай шегъеррикай рахайтла, хаталу вирус квайбуру Дагъустандин Огнида (60 кас, гъевчи шегъер патал им лап гзаф я), Каспийскда (166), Махачкъалада (883), Буйнаксда (101), Избербашда (97), Къизилюртдани (65) ава. Ик, эхиримжи йи-

Мегъамедхан Расулов

сара цийиз малумарзавай дуьшуьшар къвердавай артух жезва (2015-йисуз - 200, 2016-йисуз - 212, 2017-йисуз - 238). Алай йисан алатнавай варцара ВИЧ квайбурун къадар иллаки Избербаш шегъерда гзаф хъанва. Имни Дербентдиз мукъва хъунихъ галаз алакълу я. Шприцар ишлемшзавай наркоманар гзаф хъун себеп яз, ана азар фад чкъана. Адан вилик пад къун къенин юкъузни четинзава.

■ Кьиблепатан Дагъустандин районар авай гъаларикай рахайтла... (суалдиз и районар курироватзавай Мегъамедхан Расулова жаваб гана).

- Санлай къачурла, чи республикада ВИЧ квай инсанар саки вири районар ава. Кьиблепатан Дагъустандикай рахайтла, Дербент, Мегъарамдхуьруьн, Сулейман-Стальский, Докъузпара районар гъалар са акъван пайгарбуру туш. Вирус квай ксарин къадар къвердавай артух жезва.

Инсанар Дагъустандин кьиблепата 2005-2006-йисара иллаки гзаф азарлу хъана. А члавуз Дербентда ва патарив гъай чкайра гъар вацра 15-20 касдик ВИЧ квайди малум жезвай. Абурун члехи пай шприцрал алай наркоманар тир. Наркоманвал, чиркин шприц себеп яз, ВИЧ акатай ксарихъ галаз гуьгъуьнлай месин алакълу хъайи дуьшуьшра азар масабуркни акатна. Гъайиф хьи, и кар давам жезва.

Газетдикай менфят къачуна, заз инал ихътин месэладикайни лугъуз кланзава. Ахтармишунрин нетижайрал асаслу яз, ВИЧ квай гъар са касдиз духтурри лазим дарманар хъун меслятзава. Гъайиф хьи, вири азарлуийри абур хъвазвач, бязибуру са къатлалай и кар акъвазарзава. Ибуру эсиллагъ рехъ гана

зава. Абуру чи центрада учётда акъвазнавай ксариз пулсуздаказ гузва. Амма хъвазвач, гадарзава...

■ Мегъамедхан Расулович, ВИЧ кваз хъунин лишанар гъихътинбурун я? Шак физвай касдивай азар квани-квачни гъик ва гъина ахтармишиз жеда?

- Сир туш, иммунодефицитдин вирусди инсандин бедендик кваз 10-12 йисузни вичикай хабар тагун мумкин я. Адан сифте лишанриз (маса азарин лишанрай къуна) гзафбуру фикир гузвач.

Вацралай артух вахтунда къиздирмади тади гун, гъа икъван вахтунда къен фин, беден садлагъана яхун хъун (10 ва адалай артух процентдин), гъакъни яргалди сагъариз тежезвай стлалжем, гъамиша уьгъуь ягъун, сепсис, лимфаяр даклун, виликдай сагълам инсан акълудиз къери хъун-ихътин лишанри гъар са касдик къалабулух кутун герек я.

ВИЧ кватла иммуноферментный анализдин куьмекалди беденда вирусдин антителияр аватла чирзава. Им ахтармишзавай къилин къайда я. И анализ республикадин медицинадин хейлин идарайра, гъа гъисабдай яз чи центрадани гуз жезва.

Гъелбетда, члуру вирус квайди малум хъайивалди, чаз республикадин медицинадин идарайрай хабар гузва. А кас центрада учётда эцигзава, герек тир вири ахтармишунар киле тухузва. Абурун асаслу яз лазим куьмек, дарманар гузва.

■ Жамал Мегъамедович, куь фикирдалди, гъалар хъсанвилихъ дегишариз хъун мумкин яни?

- Мумкин я. Амма агъалийрин, иллаки школайра клелзавай аялрин, студентрин арада гъавурдик кутунин къвалахдиз еке фикир гана кланда. Гъик хьи, гъалар хъсанвилихъ дегиш хъун патал ВИЧ/СПИД-дин вилик пад къун виридалайни менфятлу серенжем я. Центрадин къуллугъчийри, и кардиз еке фикир гун яз, чирвилер гудай идарайра, зегъметчи коллективра... гуьруьшар тешкилзава, ВИЧ/СПИД-дикай суьгъбетзава. Республикадин наркологиядин, кожно-венерологиядин диспансеррихъ, студентрин поликлиникадихъ, наркотикрал гъзчивалдай идарадихъ (Наркоконтроль) ва гзаф маса чкайрихъ галаз сих алакълу хъуьза.

Дагъларин уьлкведин халкъарин къетленвал ахътинди я хьи, диде-бубайри аялрихъ галаз ВИЧ акатуникай суьгъбетар киле тухузвач. Азардин вилик пад къунин серенжерикай лугъузвач. Зи фикирдалди, ибуру фикир гана кланзавай месэляра я. Диде-бубайринни аялрин арада ихтибарвилин алакълу хъунилай уьмуьрда гзаф крар аслу жезва. И алакълу мягъкемди туширла, члуру нетижарни арадал къевезвайди ашкара кар я.

■ Къвалахда квел мад гъихътин четинвилер гъалтзава?

- Четин месэляра тимил авач. Къилинди ВИЧ квай инсанар патал къилдин больница тахъун я. Къенин юкълуз Кеферпатан Кавказдин гъич са республикадани ихътин азарлуьриз стационар авач. Республикадин садакай масадак акатдай азарин больницада ВИЧ квайбуру патал къе палата чара авуна. Им, гъелбетда, тимил я. Клеве гъатай вахтара агъалияр республикадилай къеце патаз финиз мажбуру жезва.

Идалайни гъейри, центрадин медперсонал артухарунин лазимвални ава.

Гаф кватай чкадал мадни са месэладикай рахаз кланзава. СМИ-рикай, эфирдин вахт пулунихъ тирвилляй, иллаки телевиденидикай, чавай менфят къачуз жезвач.

■ Гуьрметлу духтурар, маналу суьгъбетдай куьн пара сагърай! Инсанрин сагъламвилин къаравулда акъвазнавай куь къуватар, Центрадин мумкинвилер - артух, азарлуьрин къадарни тимил хуьрай!

- Сагърай! Чи мурадни гъам я.

Нариман ИБРАГЪИМОВ

Тебиатди вичихъ зулун яргъан галчукнавай. Чидач, йифен къулар тирни, алатнавайни, Зиядин тархъ-пархъ, зиргъ-виргъ ийидай сесери ахварай авудна. Япарихъ гъасятда къати гарун гу-у-в-в-в-дин ван галукъна. Сад-къве легъеда секин жез, мад гу-у-в-у-в-в-у-у-в-в... Зиядин, кайвани секинсуз тавуна, яргъандикай хкечна. Къецел къечидай вахт тир. Магъледа са къатдин яшарин итимрин десте авай, гъар экуьнахъ гъуьлуьн къере михъи гъавадал къекъевезвай. Са истиканда авай яд хъвана ва чайдин тлурунавай виртни тлуьна, гъавдиз кутугай партални алукина, ам гъеле мичивал кумаи гъаятдиз экъечина. Чина, беденда гъасятда гарун зур, къайивал акъуна. Куьлуь къум цава къугъвазвай, вилера гъахъзавай. Зиядин къулухъ элкъевена ва гарукай далда къаз жедай къакъан къвалерин гъаятдиз хтана. Къвализ хъфиз гъазур хъайи Зиядин, гъуьлуьхъ къевезвай автомашин акурла, акъваз хъана. Ам полицейскийрин УАЗ-ик тир, гъуьлуьв агакъдалди авай къакъан нацарин гапалдив гъална, акъвазарна. Лархъна, къве патан ракарарни ачух хъана, къвед эвичина. Къулухъ галай ракар ахъайна, анай чувал хътин са зати нацариз гадарна. Инихъ-анихъ тамашна, къведни гъасятда ахъахна, цуьтхуьнна.

Са вуч ятлани къатлай Зиядин къвалин пилехъ чуьнуьх хъана. Фарайрин экуьнал адаз машиндин нумраярни акъуна. Вичизни хабар авачиз итимдик гъалаба акатна. Журналиствилдин кеспиди адан къилел тагъайди амайди тушир. Иллаки и цийи демократрин, тапархъанрин девирда. Полицейскийри исъятда са алчахвал авунвайдал шак аламачир. Зиядин "за вуч авуртла хъсан я?" лугъуз амукъна. Эхир ам нацарив агатна ва, илан акур хъиз, къулухъди гадар хъана. Инсан. Я Аллагъ, им вуж ятла? Ада явашдиз эверна: "Эй, яда, вал чан аламайди яни?"

Сес акъатнач. Суфатдиз килигна: - Я Аллагъ! Им Мегъамедрагъим я хъи, зур варз идалай вилик чуьнуьхъай бизнесмен. Ингъе адан къисмет. Агъ, алчахар! Бандитрин гъилляй инсанривай нефес вахчуз, чпин кардал машгъул хъжезмач. - Зиядина гъаятда камар язава, фикирзава: вуч ийиди? Эхир ада вичин чирхчир прокурордиз, ахпа судда къвалахъзавай Мегъамедрагъиман мирес Салманханаз зенг авуна, гъуьлуьн къере авай мейитдикай хабар гана. Са акъван вахт алатнач, гъуьлуьн къерез машин машиндин гъуььналлаз шегъердин ва республикадин прокуратурадин, силисдин къуллугъчиар, бизнесмендин мукъвабур, полицейскийар, духтурар акъатна. Гъарай-эвер, шел-хвал... Прокурор Хидирниби Зиядинан патав атана ва хабар къуна:

- Машин, гъакъкъатдани, полицейскийринди тирни?

- Эхъ, абурал форма алай.
- Жув хъвач къвализ, садазни са гафни лугъумир.

- Гъавурда ава.
Журналист хъфена вад декъикъани алатнач, нацариз мейит гадарай УАЗ-ик акъатна. Хидирниби гъатта вичин вилерихъ агъунач, гъакъван ам мягътел хъана. Ам машиндив агатна. Полицейскийар къал кваз рахазвай.

- За ваз лагъанай, идиот, гъаятда сад ава, вуна захъ яб акалнач.

- Касни авачир гъаятда, къундармаряр туьклуьрмир. Я садазни жуван ахмакъ фикирарни лугъумир. Эвичи кван, клан-пун гъикл ятла чирда чна.

- Хъуй ман гъа ваз къандайвал.
Хидирнибиди къил баштанна. Полицейскийар экъечина, инсанар къватл хъанвай чкадал фена. Сад капитан, садни старший лейтенант я. Ибурун къулухъ еке хахаяр хъун мумкин я, - фикирна Хидирнибиди. - Эгер гъиле-гъил аваз ибуруз хабар хъувунватла, абуроз талуьк тапшуругъарни ганвайди я. Тамашин абуроз вучдатла.

Полицейскийрикай сад майордин патав фена. Абур танишар хъиз акъазвай.

- Ина вуч хъанвайди я?
- Чуьнуьхна лугъузвай Мегъамедрагъиман мейит гъатнава.
- Низ?
- Чаз, мад низ гъатда къван? Куьне ина вучзавайди я?

- Ван хъайила, акъатайди я.
Старший лейтенантди, гъилин къуьнт къуна, капитан машин галай патахъ ялна: "Хъша, инал чаз мад са затни чир жедач. Азгъуназ хабарна къанда".

Азгъун, Азгъун - рикляй тикрарна Хидирнибиди, - Азгъун. Агъ кицил хва, кицил! "Пеленг" твар алай зурба туьквенрикай ибарат компаниядин иеси. Депутат. "Берекатлу гъилер" фондунин регъбер. Агъ къурумсах, гъилер ивидавай къанлу. Инсанар чуьнуьхъзавай жаллатла...

Хидирнибидив азгъундикай са бязи ихтилатар агакънай, амма агъаначир. Гъакъикъат я къван. Адаз акъуна, капитандизни старлейдиз хъфиз къанзава. Исъятда чимиз-чимиз абур къун тавуртла, абуроз вири гелерни квадрарда, машиндизни цай яда.

- Юлдаш капитан, - эверна ада, - чаз ви куьмек герекзава...

Капитан элкъевена ва вичин къаншардиз къевезвай пуд итим акурла, садлагъана катна, адан гъуььналлаз старлейни, ахцукъна, гъална машин.

- Вири машинризи! - буйругъна силисчиди. - Ада ГИБДД-дизни зенг авуна, абур гъавурда туна.

"Полицейскийри" автомашин Каспийск галай патахъ гъална. Туралидив агакъдалди, катзавайбурухъ ахгакъарна. Бандитри авто-

- Делилар? Эй дуст-кас, делилар садни амач. Экспертиза ийизвай идарадай бандитривай вахчур яракъарни квахъна, машинни, шагъидарни.

- Бес чна вуч авун лазим я?
- Са кар ава, адакайни за ваз ахпа лугъуда.

Хидирнибиди яргъал вегъенач, Мегъамедрагъиман стхайриз ам чуьнуьхъай ва къейи бандитрин башчи вуж ятла лагъана. Салманханаз къанзавайди гъа и хабар тир. Мегъамедрагъиман рухваряр душманрилай къисас вахчуз гъазур хъанвай. Абуроз чпихъ галаз десантдин къушунра къуллугъ авур дустаризни теклифна. Салманханан регъбер-вилик кваз Азгъуна вагъшийрив ацланвай магъара тахъай мисалдай уюн туьклуьрна. Са варзни алатнач, шегъерда депутатдин рушни хва чуьнуьхна лагъай ван гъатна.

Азгъунан хъел цаварив агакъдайди тир. Ада виридаз экъуьгъзавай, гъелягъар къазвай...

- Дагъустанда зи балаяр чуьнуьхъдай аллигаторар (хаталу бандитар) ава манн-н?! Зи, зи аялар! Зи чиниз экъечидайбур ава манн-н?! Агъ, авамар! Шаталар! Къез куьне къини-къин жаза акъуднавайди чизвач жал? Тухумарни кваз цурурда за куь, къекъерагар!

- Араш Мацлахович, чна жагъурда абур, - рахана полковникдин чинер алайди.

Вагъшивилиз - ваъ!

Азгъунан эхир

машин садлагъана Цийи Хушетдин терефдихъ къекъуьрна. Гуьгъуьна авайбуруз автоматдай гуьллени гана. Хидирнибиди ихътин кар гуьзлемишнавачир ва къатлана хъи, полицейскийрин партал алайбуру чеб гъиле вугъдач. Ада вичин куьмекчийриз машиндин чархар ягъун буйругъна. Старлейди УАЗ-икдин къулухъ ракарин шуьше хана ва анай цай гуз гатунна. Цийи шегъердин мукъвелайни алатна, катзавайбур Хушетдин са куьчедиз гъахъна. Гъа и арада гаишникрин къве автомашинни агакъна. Халис женгиниз элкъвейи ката-калтугуна капитандал хер хъана, старлейдин чинар алатна. Катзавайбур къуна.

Хидирниби икл регъятдиз Азгъунан гъилибанар гъиле гъатунал рази тир, амма крар маса патахъ элкъевена. Больницада къаткурнавай капитан къена. Ахтармишунар авурла, ам "Кобра" твар алай киллер тир къван. Адаз полициядин органра чкани, къуллугъни ганвай. Старший лейтенантдин хизан къеви хъана ва ада силисчийриз са малуматни ганач.

Хидирнибидин гъални тарифдайди тушир, адаз са юкъуз зенг авуна ва яцлу сесиналди лагъана: "Вун хъсан пешекар, силисчи тирди чаз чизва, амма и сеферда вуна дуьз кар ийизвач. Эгер ваз ви хизан, аялар багъа ятла, Асхабован делодивай къерех хъухъ..."

Я Аллагъдихъай кичи, я намус амачир, я законар кваз такъазвай и алчахри вуч хъайитлани авун мумкин тир. Адан риклел къвализ газ ахъайна къейи судья, цай яна кайи полковникдин хизанар, машин хъиткъинарна, къус-къус авур генерал хтана.

Хидирниби фикирин къармахра гъатнавай: кицлери виридакай малуматар къватнавайди я, лагъайвал тавуртла, инадни къада. Ахпа за вучзава и къуллугъдикай, жувакай? Зун низ герек амукъда? Хуп! угъраш девир ацалтначни?! Алчахрин, бандитрин, вагъшийрин юкъва гъатначни!

Ахвар тийиз, гъилляй къвалах текъез, къве югъ алатна. Нянихъ хци шаклувал кваз вичин гуьгъуьна са вуж ятлани гъатнавайдакай лагъайла, Хидирнибиди ам секинарна, амма вичик къалабулуь акатна. Дело масадав вахкана са сятни алатнач, адаз зенг авуна ва лагъана: "Вун тежрибалу, акъуллу кас я. Вахъ галаз гележегдани амадагвал авуртла жеда".

Дарихвал саклани алат тийиз акурла, ада Зиядиназ зенг авуна. Дуьстунин гъавурда акъур журналистди гъасятда "Сабур" кафедез теклифна. Хидирнибидин ихтилатдихъ яб акалайла, Зиядина хъел кваз лагъана: "Бес гила чна къулухъ члуьгвадани? Гъиле ахътин делиларни гъатнавайла".

- Куьн гилани инал вучиз аламайди я, къасабчир?! - гъарайна ада, чинай маргъузар авахъиз. - Пака а къурумсахар зи вилик метлерал акъвазрай! Абуроз заз зенг авур чкани чира. Вач, вач, ая куь къвалах.

Полковник, адан гуьгъуьналлаз са шумуд касни тади кваз экъечина.

Къабанри алакъдайди туш и япалухрилай! Къез къве югъ, - элкъевена Азгъун вичин нуькверрихъ, дидеярни кваз риклелай ракъурнавай мердимазаррихъ, - чилин къаникайни, цава аваз хъайитла, гъанайни жагъурна, хкваш зи аялар, - эмирна ада.

- Чна жагъурда абур, - вилегъдиз лагъана къилин нуькерди. - Ваз чизва хъи, гъеле чалай алакъ тавур кар хъанвайди туш.

- Жуван къакърайралди зи япар денг ийимир, Громила, кар ая, кар. Вири къачагърин, бандитрин кланрин итимар диндирмиша. Вуч къандатлани ая, анжах аяларни а чакъалар жагъура.

Пакамахъ депутатдин телефондиз чуьнуьхнавай хцин трубкадай СМС-хабар атана: "Гуржистандин флан банкда авай и счетдиз и къадар пул ракъура. Ваз ви балаярни ахкваш".

Азгъун михъиз пехъи хъана. Адан ампалярни, жасусарни хтана, дуьзгуьн са хабарни гвачиз. Анжах абуроз накъ къачагъри Хасавюртдай зенг авурди тайинарнавай.

- Чна вири къачел акъулдна, бандитрин са дестедизни чизвач, - зурзун кваз рахана полковник. СМС-ни акурла, давам хъуьуна. - Им сад-къве йикъан кар туш. Абур фадлай гъазур хъанвай хътинбур я.

- Шегъерда михъиз ван гъатнава, - сес кудна депутатдин лап ихтибарлу нуькеррикай сада. Гъатта "Жанавуррин" кар я лугъудайбурни ава.

- Жанавурар вучтинбур я? Вун хибри хъанвани?

- Жанавурар я ман, инсанар чуьнуьхъзавай десте.

- Абур амайди туш. Са пай терг авурди я, амайбурукайни садбур дустагъра ава. Муькуьбурни къил туьквейи патахъ катайди я. На вуч лугъуда, полковник?

- Жанавурар амайди туш. Амма абуроз тварцелди масабуроз лутувал авун мумкин я.

- Чира, чира. Ингъе, куь кубутвал себеб яз, гила зун вад виш миллион балабандикай (пул) магърум жезва. Квахъ зи вилерикай, буьнуьгатар! Вуч къандатлани ая, амма а иблисар вужар ятла чира ва зи вилик хкваш.

Няналди санайни рикл шадардай хабар агакънач. Дустарин зенгерикайни крагъ хъана. Квал, гъаят мукъвабурув, дустарив ацлан-

вай. Йифен къуларилай алатайла, адан трубкадиз зенг авуна. Япал эцигнамазди, адав сес агакъна:

- Яб акала, депутат. Пака экуьнахъ вун къилди Затеречныйдиз къведа. Пулни гваз. Эгер масабур рекъе туртла, чун къаз чалишмишвилер авуртла, чак тахсир кутамир. Ви къве гурцлудинни къилер галатда.

Сес квахъна, "зун Дагъустанда хан, шагъ, пачагъ я" лугъузвай Азгъун, виняйгуьз ацукъ хъана. Паб, гъарай къилеллаз, итимдин патав катна.

- Гъинва зи балаяр?! Вуч лагъана ваз?!
Депутатдай гаф акъатнач. Папа итимдал гъутар гъалчна.

- Хкваш зи аялар, Араш! За ваз гъикъван лагъанай, бесрай, бесрай къачагъвал, угъривал! Бес я инсанрин къвалер къулар къван! Гуьгъуьна душманар, эмир гуьзлемишиз, патав гъайтлани. Адан бейнидиз вичин эмирдалди тулайри чуьнуьхъай, къейи ксар ва абуроз хизанар атана. Ам, вилер атлума, къвале авай къаралтуьриз тамашна. "Ибуруз са къайгъуни авач. Анжах кичи ава абуроз риклера. Душегубар. Лапагар. Гъа ибуру зи амадагарни я. Я Аллагъ, зун и алчах рекъел гъикл акъатна эхир?" И фикир къиле гъатай ам лап шуьткъвей картуфдиз элкъевенвай. Къвале авайбуру сада-садахъ галаз куькуьзавай. Абуроз вуч ийидатла чизвачир.

Депутат ругуд итимни галаз Затеречныйдиз рекъе гъатна. Къизлярдив агакъдайла зенг атана: "Кочубейдилай къад километр-диз атайла, чапла патахъ рехъ фенва. Анай виниз ша ва къад декъикъадила куьн ятахар галатда. Къубанрин къвалин са къерехда кицил кума ава. Пул гъана эцигна, куьне рехъ адалай винихъ галай къишлахдал давамара. Ви аялар гъана ава". Сес квахъна ва Азгъун цавуз акъатна.

- Агъ, душмандин рухваряр, за куьн члуьк-члуьк ийидачни! За куь беденар, са-са къус як атлуз, ивиламишдачни!
- Вуч хъанва, чехиди? - явашдиз жузуна рулдихъ галай Громилади.
- Са затни! - хъел кумаз жаваб гана Азгъуна, - амма къе кез за куь цай рекъидай мумкинвал гуда. Гъала машин. - Азгъунан къен ргазвай. Адавай вич ик са низ ятлани муьтлуьгъ хъун, адан шартларал амал авун эхиз жезвачир.

Ятахрив агакънамазди, нуькерар, автоматар виликди авуна, эвичина. Мукъаятдиз теветедиз, чубанрин къвализ гъахъна, эхкъечина.

- Касни авач, пахан.

- Авачтла, къведа абур пул вахчуз. Вач, атла кумада эциг пул.

Нуькерикай сада пул авай дипломат тухвана, кицил кумада эцигна.

- Куьн пуд инал акъваз, чун аялар авай ятахдал фида.

Машинрин ван атланмазди, ятахда авай зумулдай къвед экъечина ва абуроз Азгъунан пуд тулани гуьллейрин харцик къирмиша. Тфенгрин ванер атайла, депутатди машин акъвазарунин буйругъ гана. Гъа и арада телефондини з-р-р-р авуна. Итимдин сес рахана: "Ятахрал фин герек авач, ви балаяр меркезда, къвале ава".

- Са суал, минет я... Куьн жанавурар яни?
- Жанавурар, чакъалар куьн я, намус, инсаф квадарнавай гишин кицлер. Чун халкъдин къисасчир я, куьн хътин алчахар и гуьзел тебиатдилай тергзавай.

Азгъун лап пехъи хъана: - Элкъуьра, элкъуьра къулуьк машин. - гъарайна ада. - Гъала, гъала! Агъ, небетар! За куьн, за...

Ятахдив агакъдалди къве виш метр амаз хъиткъинай ван акъатна ва Азгъун авай машин цавуз фена, чилел ахватна. Рикл къарсатмишдай сес япара аваз, цун ялавар вилерик кумаз, Азгъунан, Громиладин беденар члуьк-члуьк хъана.

Къисасчир Ставрополь галай патахъ юзана...

Меденият

Ирс хуьн ва
несилрални агакьарин...

ЧИ МУХБИР

Меъгарамдхуьруьн райадминистрацияда районда медениятдин ирс тир объектар хуьниз, ишлемишуниз ва раиж авунин месэляяр кьиле тухузвай тегьердиз талукьарнавай совещание кьиле фена. Муниципалитетдин кьил Фарид Агьмедовани иштираклай и мярекатдиз райондин депутатрин собранидин председатель Назир Алияр, идарайрин, общественный тешкилатрин регьберар, кьайдаяр хуьдай кьурулушрин векилар атанвай.

Мярекат Фарид Агьмедова Дагьустан Республикадин милли политикадин ва динрин крарин министрстводин патай чухсагьулдин чар вахунилай башламишна. Ам министрстводин векилри "Гьикл яшамиз жезва, кьунши?" проект уьмуьрдиз куьчуьрмишунин месэладив кьетлен жуьреда эгечлуьнай ганвай кьиммет я. Рикел хкин, и проект Меъгарамдхуьруьн районда 2017-йисуз уьмуьрдиз куьчуьрмишнай.

Совещанидал кар алай доклад райондин администрациядин кьилин заместитель Марта Абдуллаевади авуна. Ада "Меъгарамдхуьруьн райондин сергьятра медениятдин ирс тир объектар хуьнин, ишлемишунин ва

ГБУ-дин учётда В.И. Ленинан ва Кь.Агьасиеван памятникар, Нуьгьан пир, Ярагь Меъгамед эфендидин пир ава. Ибурулай алава районда тарихдин метлебдин мад 25 памятник (обелискар) ва диндин метлебдин, твар кунвай центрадин учётда авачир самбар гьумбетар ава.

Ихтилат физвай хиле расалмиш жезвай месэлайрикай рахадайла, докладчиди кар алай объектар хуьнин жигьетдай авай четинвилерикай лагьана. Месела, агьалийри квалер эцигдайла, майишатдал машгул жедайла, тарихдин ва медениятдин памятникриз фикир гузвач. Капитальный эцигунардайла, памятникрин сергьятар хуьзвач.

Марта Абдуллаевади кьейдайвал, хуьрерин кьилериз памятникар алай чкайриз талукь делилар рахьурнава, "Эцигунрин, архитектурадин ва ЖКХ-дин отдел" МКУ-дин кьуллугьчийри агьалияр гьавурдик кутунин серенжемар кьиле тухузва. Алай вахтунда "Тарихдин, культурадин ва архитектурадин памятникар хуьнин республикадин центр" ГБУ-ди анжах региондин дережадин памятникриз талукь яз сергьятрин, хуьзвай зонайрин ва культурадин ирсинин территорияр ишлемишунин кьайдаяр тукьлуьрнава. Идахь галаз алакьалу яз юзуриз тежедай эменниндин Сад тир госреестрдик анжах региондин дережадин объектар ква.

Ада кватл хьанвайбурун фикир медениятдин ирс тир объектрин зонаяр хуьнал, абур саламатдиз хуьнихь авай метлебдал желбна. И жигьетдай региондин ва федеральный кьурулушри санал кваллахун лазим тирди кьейдна.

Докладчилай гуьгьуьниз кватл хьанвайбуру чпин фикирар лагьана, меслятар кьалурна, мукьвал тир гележегда тамамарун лазим тир месэлайрикай сугьбетна.

Нетижаяр кьуналди, Фарид Агьмедова хуьрерин кьилер медениятдин ирс тир объектрин сергьятра хуьруьн майишатдал маш-

раиж авунин гьалар" кьарардин бинедаллаз икьван чьавалди авунвай кваллахдикай сугьбетна. Малум хьайивал, гьелелиг материал кватнава, археологиядин карта тукьлуьрнава, анал медениятдин ирс тир объектар кьалурнава.

Культурадин ирс тир объектар раиж авунин макьсадалди муниципальный райондин официальный сайтда "Туризм" подраздел, Инстаграмда "Макультура" чин кардик кутунва. Анра райондин сергьятра авай ахьтин объектрикай хабар гунин макьалаяр, абурун тарихдиз талукь баянар ава. Культурадин ирс тир объектрикай делилар райондин "Самурдин сес" газетдани чапнава. Меъгарамдхуьруьн райондин 75 йисан юбилейдиз талукь яз тукьлуьрнавай "Меъгарамдхуьруьн район: дегишвилерин вахт" ктабда ахьтин бязи объектриз талукь надир делилар гьатнава.

Докладчиди кьейдайвал, алай вахтунда "Тарихдин, культурадин ва архитектурадин памятникар хуьнин республикадин центр"

гьул тахьунин, маса кваллахарни тавунин, тарихдинни медениятдин хел хуьнин патахьай тагькимарна, генпланар, чил ишлемишунин ва хуьрерин чилерал эцигунардай кьайдаяр тукьлуьрдайла, медениятдин ирс тир объектрин сергьятар хуьн чарасуз тирди лагьана. Райадминистрациядин культурадин отделдиз муниципалитетдин сергьятра культурадин ирс тир объектар - археологиядин, тарихдин, архитектурадин памятникар жагьурунин, жегьилрин крарин ва туризмдин отделдиз - райондин сергьятра авай ахьтин объектрал финин туристический маршруттар тукьлуьрна куьтягьунин, информациядин центр адиз - СМИ-ра а объектар раиж авунин тапшуругьар гана.

Идалайни алава, райондин кьили финанстрин отделдиз туристрин медениятдин объектрал физ регьят хьун патал гьинал вуч алатла кьалурзавай махсус лишанар маса кьачудай ва тайин чкайрал абур эцигдай такьатар герек жедайди лагьана.

Илим

Бажарагьлу алим
ва тешкилатчи

Азиз МИРЗЕБЕГОВ

Арсен МУСЛИМОВ 1978-йисуз Дагьустандин Огни шегьерда кьепирвиляр тир Эмирбеганни Зарадин хизанда дидедиз хьана.

2000-йисуз Дагьосуниверситетдин физикадин факультетда хьсандиз кьелиз ва вуздин жегьилрин арада активвал кьалуриз хьайи Арсена физикадинни математикадин илимрин доктор, профессор Рабадан Рабаданован регьбервилек кваз кьхьей дипломдин кваллахди алимрин фикир желбна. Кьейд ийин, яргал йисара кваллахна, 1972-йисуз Москвада СССР-дин АН-дин кристаллографиядин Институтда илимрин кандидатвилдин диссертация хвена. Дагьустандиз хтай Рабадан Рабаданова ДГУ-дин патав ростовый лаборатория арадал гьанай. Муаллимди гележег авай жегьилрин вичин рекьай виликди фидайвал авуна. Адан теклифдалди 2001-йисуз Арсен Муслимов Москвада РАН-дин А.В. Шубникован тварунихь галай Кристаллографиядин институтда инженервиле кваллахал тайинарна.

Уьлкведин меркезда жегьилдин вилик цийи мумкинвилер ачух хьана. Ина ада вичин муаллимар хьайи машгуьр алимрин - физикадинни математикадин илимрин докторар В.М. Каневскийдин, В.Е. Асадчикован, физикадинни математикадин илимрин кандидатар В.П. Власован, А.В. Буташинан гьилик кваз институтдин "Поисковые ростовые технологии" отделда агалкьунар кьазанмишзавай.

А.В. Буташина лангасит хьтин надир кристаллдиз талукь сифте ахтармишунар авуна. В.Е. Асадчиков лагьайтла, материалрин винел патар рентгендин кувьмедалди ахтармишунин кьайдайрин хиле вири дуньяда машгуьр алим я. В.П. Власован илимдин ахтармишунар пешекаррин арада виридалайни гзаф ишлемишзавайбуру я лагьайтла, гьалатл жедач. В.Каневскийдин ихьтин машгуьр алимри ва чи ватандаш Арсен Муслимова зегьмет члуьгзавай отделдиз илимдин жигьетдай регьбервал гузва ва 20 йисалай гзаф вахтунда РАН-дин А.В. Шубникован тварунихь галай Кристаллографиядин институтдин регьбер я.

Чпин пешедин халис устадар тир абурун кьаюмвилек кваз 2009-йисуз Арсен Муслимова вичин вилик илимдин цийи тереф ахтармишун - кьетлен физический ерияр авай, пайгардик квай наофаза арадал гьунин макьсадалди кристаллрин винел пад идара ийи-

дай жуьреда цийикла тукьлуьр хьувунин кутугай кьайдаяр жагьурунин месэла эцигна. Ик, А.Муслимова 2012-йисуз а месэла кьилиз акьудна ва талукь темадай кандидатвилдин диссертация хвена. Гуьгьуьнлай Арсен Муслимов вичин кандидатвилдин диссертациядин бинедаллаз а месэла мад цийи патахьай ахтармишиз эгечина.

И йикьара чав Арсен Муслимов физикадинни математикадин илимрин доктор хьанва лагьай муштулух агакьна. Им дамахиз, алимдиз, адан муаллимдиз, мукьвабуруз тебрикиз жедай кар я.

Арсен Муслимова датлана вирироссиядин ва международный дережайрин конференцияра, конкурсра иштиракзава. Вичи иштираклай гьар са мярекатда ада кваллахдин юлдашрин фикир желбдай докладар ийизва, конкурсра сифтегьан чкаяр кьазва ва премийриз лайихлу жезва. Ам "РОСНАНО-2011", А.Б.Шубникован тварунихь галай (2012-йис) премийрин сагьиб я.

Алай вахтунда алимди РАН-дин А.В. Шубникован тварунихь галай Кристаллографиядин институтдин "Кристаллография и фотоника" ФНИЦ подразделенидин лабораториядин заведующийдин везифаяр тамамарзава. И лабораториядихь кье тонкоплёночный наокуьрулушар ахтармишунин жигьетдай зурба база ава. Ина гележег патал важиблу са шумуд хилай кваллах тухузва. Месела, нитридный технологиярикай рахайтла, им светодиодный электроникадин ва виниз тир вольтрин транзисторрин бине я. Алай вахтунда физикадин кар алай ихьтин хилериз талукь кваллахар ина мадни тухузва. И карда чи ватандаш Арсен Муслимован пайни гьвечиди туш. Лабораториядин илимрин кваллахрай Арсен Муслимован регьбервилек кваз са шумуд грантнин кьачунва.

Институтдин вичи регьбервал гузвай лабораторияда илимдин ахтармишунрал машгуьл хуьнихь галаз сад хьиз, чи ватандаш анин гьар йикьан уьмуьривайни кьерех жезвач, и кардани вичин активвал кьалурзава. Адахь тешкилатчилин гьахьтин алакьунарни ава. Месела, 2017-йисуз РАН-дин "Кристаллография ва фотоника" ФНИЦ-дин директор хьагьунин сечкияр кьиле фидайла, Арсен Муслимов сечкидин комиссиядин председатель тир. Ам илимдин гьар жуьре конкурсрин жюридин жергейранни датлана аквада.

Чаз жегьилри вичин уьмуьр бахшзавай хиле агалкьунар кьалурзавай Арсен Муслимов хьтин ксарилай чешне кьачуна кланда. Мубаракрай Арсен аз илимрин докторвилдин чьехи дережа!

ЧУБАРУКАР

Етим Эминан -
180 йис
Чехи

ашкъидивди

Л.РАМАЗАНОВ, лезги чӀаланни литературдин муаллим

Хив райондин Цналрин юкван школада "Чигедин стӀалар" тӀвар алай кӀватӀалди кӀвалахиз хейлин йисар я. Адан иштиракчири гьар йисуз школада, районда, республикада тешкилзавай олимпиадаира кӀвенкӀвечи чкаяр къазва. ИкӀ, ала-тай кӀелунин йисуз А.Рамазанова (7-кл.), Н.Абдурагъманова (8-кл.), М.Рамазановади (10-кл.) (муаллимар - Л.Рамазанов, М.Алиханов) олимпиадаира 1 ва 2 лагъай чкаяр къуна.

Цинин кӀелунин йисузни аялри ашкъидивди, чехи гьевесдивди агалкъунар къазанмишун давамарзава.

И мукъвара лезги эдебиятдин классик Етим Эминан 180 йис тамам хьуниз талукарнавай межлис кӀиле фена. Шаирдин умуьрдикайни яратмишунин рекъикай Ф. Рамазановади итижлу ихтилатар авуна.

Мярекатдин сергъятра аваз школьникрин арада чехи шаирдин эсерар кӀелунай акъажунар кӀиле тухвана. "Руьгдин панагъ" тӀвар алаз Е.Эминакай шириар туйкӀуьрунай Велибегов Гьамзата (7-кл.) 1-чка къуна. Тафаватлу хъайи аялрин арадай гьакӀни Т.Велибегован (5-кл.), З.КуругӀиевадин, М. Юсуфован (6-кл.), Х.Абдурагъманован, М.Салигъовадин (7-кл.), З.Къазимегъамедовадин (8-кл.), З.Азизовадин, А.Алимовадин, И.Мирзалиевадин (9-кл.), Р.Азизовадин, З.Къазимегъамедовадин (11-кл.) тӀварар къаз жеда.

Межлис Дагъустандин лайихлу муаллим Шейриха Гьамзатовади гуьзел сесиналди тамамарай маийри мадни гурлу авуна.

Агъадихъ чна газет кӀелзавай-буруз Велибегов Гьамзатан"Эмин буба" тӀвар алай шиир теклифзава.

Гьамзат ВЕЛИБЕГОВ,
7-классдин ученик

Эмин буба

Ви девирда руьгдин панагъ хъана
вун,

Азиятри, бед азарди кана вун.
Шииратдин перем алаз хана вун,
Лезги чӀалан бине кутур шаир яз.

А чулав тир адалатсуз вахтара
Гьахъсузвили агъвалзавай
гьар сана.

Итимвилдин бармак хъана
кӀилел ви,
Шииралди ханар, беглер на кана.

Кесиби халкъдин буба хъана,
къази яз,
Къелемни чар лап масан тир
вахтара.

Язух, етим рикле аваз датӀана,
Вуна абурув себебдин чар вугана.

Етимвилдин тӀварни на вал эцигна,
Дамах гвачир лап намуслу
инсан яз.

Виш йисара вун риклера амукъда,
Эмин буба, адалатлу виждан яз.

Мерд АЛИ

Ахвар квахъна!..

Гъвечи мах

Бици Пери ахварикай кватна. Къецел - йиф, кӀвале - секинвал, месик - чимивал... Амма Пери ксузмач, ахвар квахънава...

КӀвал кӀвачел къарагъна! Диде санихъай, эме санихъай, буба, баде - масанихъай бицек секинвал алахънава. Амма рушан ахвар квахънава. - Ни тухвана? Гъинихъ алатнава? Чидай касни авач. Белки тӀарвал хъанватӀа?..

- КӀил тӀазвани? - хабар къазва дидеди.

- Ваъ!

- Вил тӀазвани? - хабар къазва эмеди.

- Ваъ!

- Гъил тӀазвани?..

- Ваъ!

- Руфун тӀазвани?

- Ваъ!..

- ТӀазвай чка авач баладихъ,

ахвар квахънава! - къалабулух акатнава бадедик.

Фена ам бицекан ахвар жагъур хъийиз.

Килигда - шенпи вичин чкадал кьулан патав ксанва. Гъаятдал эвична. Гурцул ксанвай ви-

чин демекда. Къурак килигна. Цициб ксанва вичин диде лалудин лувак. Цуриз килигна. Дана ксанва калин патав...

Садазни чидач, Перидин ахвар ни гъиниз тухванатӀа.

Фена баде хтулдин ахвар жагъур хъийиз багъдиз. Ана ширширдалди шагъвар рахазвай. "Заз акунач. За йифди и тарарин серинвал хуьзва..." жаваб гана шагъварди.

Фена баде чуьлдиз. Ана балканди векъ незвай. - Заз акунач, - лагъана балканди. - За пака пар тухуз кьуват кӀватӀзава. Заз ахвар герек жезвач.

Фена баде булахдивай хабар къаз.

- Заз акунач, баде. Зун ахвар къведай шей туш. Зун ксайтӀа, вацӀни ксуда...

Фена баде вацӀал. Адани вичин гурлу лепе юзурна: - ВацӀариз ахварар жедайди туш. Иниз атай затӀ авач. Белки, дагъдиз акунатӀа...

Фена баде дагъ галайвал. Ам кьилел циферин багъламаяр алаз секинзавай.

Бадеди вичин дерт лагъана:

"Зи баладин ахвар квахънава. Ваз акунатӀа, къакъан дагъ?"

И ванци дагъ хъуьруьрна: "Зун винелай секинди я. Амма ахвар садрани атайди туш. Ксайла за и муркар, живер, цифер, булахар гьикӀ хуьдай? Белки гъетериз акунатӀа?"

Килигна баде цавуз. Ана гъетери, вацран патав агъзур жуьре нурар чукуриз, хъуьруьнарзавай. Ара-бир бязибуру кьилихъди яргъал чулав дагъарриз хкадарзавай.

Бадеди гъетеривай хабар къуна: "Анра, яргъара, бици рушан ахвар чуьнуьх хъанватӀа?"

Гъетери генани шаддиз нурар чукурна. Анжах вацра баде секинарна: - Бицекан ахвар санини фенвач. Ам адан хъуьцуьгандик ква. Хъфена килиг...

Баде тадиз кӀвализ хтана. Бицек гьелени ксанвачир. Гагъ хуьрезвай, гагъ шехъзавай.

Баде бицекан месив агатна, хуьцуьганди инихъ-анихъ юзурна, яргъандиз гъил яна, ахпа таза чин бицекан пелев, вилерив игисна, вич къекъвейи кван рекъерикай суьгъбетиз згечна. Вагъ!!! Дугъриданни, са герендилай кӀвале вири секин хъана. Бицекка, таза яргъанди кеме гъахъна, кӀеле хъиз гирнагъиз, ахварзавай. Низ чида, бадедин суьгъбетди ам гъи цӀарариз, нурариз акъуднавайтӀа...

Бадедин чин ацӀай вацраз ухшар тир...

Женгинин мухбир Мирземет

Гатфархан ва Къуьдханум

* * *

Намус, гъейрат бармакдиз, Къай, къативал кулакдиз, Ятар Самур-Сулакдиз ХупӀ ярашугъ я.

КӀелун-кхъин аялриз, Веревирдер хиялриз, Фагъум-фикир мисалриз ХупӀ ярашугъ я.

Ачух хьунух риклериз, Михьивални гъилериз, Лекьрен къатун вилериз ХупӀ ярашугъ я.

Чирвал къачуз ктабар, Гъахъ-гъисабдиз гъисабар, Алверчидиз къасабар ХупӀ ярашугъ я.

Куьч кутлуниз мерезар, Базардизни терезар, Ахмакъ касдиз гьерезар ХупӀ ярашугъ я.

ЧӀалаз чидай алимар, Меденидиз илимар, Мехъериз паб - итимар ХупӀ ярашугъ я.

9-классдин аялар

* * *

Гъуьрмет авун чӀехидаз, Дуьзвални гъахъ кӀанидаз, Рагъмет гъунугъ кьейидаз ХупӀ ярашугъ я.

Билбилдин сес багълариз, Къветерин шигъ дагълариз, Суьгъуьрлувал махариз ХупӀ ярашугъ я.

Рак-дактарар кӀвалериз, ВацӀарин яд гъуьлериз, Ад зегъметчи гъилериз ХупӀ ярашугъ я.

Тумбуьгъ: чуру карайдаз, Масадан рикӀ тӀарайдаз, Марфадикай харайдаз ХупӀ ярашугъ я.

Зиндан: къанлуз рахайдаз, Етимдин фу жакъвайдаз, Гъарамдал гъил атайдаз ХупӀ ярашугъ я.

Баркаллаяр: уьткъемдаз, ЧӀал кӀан хъулав бегъемдаз, Халкъдин тагъар - секлемдаз ХупӀ ярашугъ я.

10-классдин аялар.

Цийи Фригърин
школьникрин дафтаррай.

Шагъ-Эмир ГЪАЖИЕВ

Цегв

Юкъ шуькӀуь яз, кӀил еке, КӀула къада пар еке, Галат тежез гъич зерре, ХупӀ ажайиб затӀ я цегв.

Вич куьлуь яз, кар еке, Дурбу хъиз, кӀеве вил пеле, Кагъулриз къалуз чешне, КӀвалахда зурбаз цеквуре.

Чехид-гъвечид чида квез, Карда чехид вилик жез, Къайда-низам, ашкъи квез, Зурба клунтӀар къаз жеда.

Хъуьтуьз гишин жедач квез, Булвилелд суьрсет кӀватӀиз, Таб гуда гьакӀ мекъивилиз, ХупӀ ажайиб затӀ я цегв.

Цийи мектеб
(АЯЛРИН МЕЦЕЛАЙ)

Мектеб хъана чи хуьре, Ам виридан я дамах. КӀелиз фида аялар, Гъар са карда жез уях. Чи вирибур хъана шад, Къулайвилер акурла. Ихътин мектеб кӀандай фад, - Хуьрел гъанва абур на! Килиг садра, гва дамах, Чирвилерин я булач. Жедачни бес рикӀ гумрагъ, Уьмуьр шад я чи ислягъ. Ихътин имарат акваз, КичӀе туш зегъмет чӀугваз. Гъайибуруз и савкъат Сагърай лугъун хуш я чаз. Бахтавар я Ярагъар, КуькӀуьнна бул чирагъар...

Шикилда
рангар экъуьра

Мезелияр

Гуьлбала ХАНОВ

Къежей пекни швабра гъваш

Гъвечи Имрана хуьрек туьна куьтягъна. Вичиз адет хъанвайвал, ада, чаз вичин вичекъвал къалурна хъиз, гъарайна:

- Гъан, виридалай вилик за куьтягънани?!

- Машаллагъ, машаллагъ, хва! Виридалай вилик на куьтягъна, тарелкадани тунач. Гила, пек къачуна, къегъалди хъиз, жуван къацӀай клуфарни михъ! - лагъана дидеди.

- Тамум! Я Тамум! - гъарайна вичелай чӀехи вахаз Имрана. - Тадиз къежей пекни швабра гъваш! Зи сивни, туьдни михъа, за эндинив чай хъвазвайди я-е!

Теменар

рушариз гудайди я

Школадай хтай Рамиза вичин гъвечи стха Имран къужахламишна, бицеказ са темен гана. Имраназ и кар бегенмиш хъанач. Ада стхадиз лап еке хъел квез гъарай гана:

- А клуфар вуна куь школада авай рушариз це! Зун руш туш къван! Клуфар рушариз гудайди я!..

Аялдин и гафарал зун тажуб хъана. За адавай жузуна:

- Я хва, ваз клуфар рушариз гудайди я луьгуз, ни чирна?

- Садани. Заз гъар юкъуз чи телекдай аквазвачни къван! Ваз, буба, гъич садрани акуначни?..

Дин

Хъелзавайбур меслят хъувун

(“Ас-салам” газетдай)

Аллагъ-Таалади лагъана: “Абуру чинеба ийизвай ихтилатрикой гзафбура хийир авач, эгер са касди садакьа гунихъ, хъсан крар авунихъ ва я инсанар чеб-чпихъ галаз меслят хъунихъ эверзаватла...” (“Ан-Ниса”, 114).

Аллагъди гъакни лагъана: “...Аллагъдихъай кичле ва куьн баришугъ хъухъ...” (“Аль-Анфаль”, 1). “Инанмишбур стхяр я. Гъавилляй арада къал авай куь стхяр меслят хъия...” (“Аль-Гъужурат”, 10).

Гъадисар

1. Умм Кульсум бинт Укба бинт Абу Муайта лагъана: “Заз, Пайгъамбарди ﷺ лугъуз, ван хъана: “Вуж хъсан гафар лугъуз, инсанар чеб-чпихъ галаз меслят ийиз алахънаватла, а кас тапархъан жедач”. (Аль-Бухари, Муслим).

2. Абу-аль-Аббас Сагъль бин Сад ас-Саидиди лагъана: “Бану Амр бин Авф тайифадай тир инсанар чеб-чпихъ галаз къалмакъал хъайиди чир хъайила, чеб-чпихъ галаз меслят хъувун патал Аллагъдин Расул ﷺ са шумуд касни галаз абурун патав фена. Ана Пайгъамбар ﷺ энгеларна. Гъа арада капI ийидай вахт алуькьна. Гъа чIавуз Билал Абу Бакран патав атана ва лагъана: “КапI ийидай вахт хъанва. Вуна инсанрихъ галаз и капI кьиле

тухудахни?” Абу Бакра лагъана: “Эхъ, ваз кланзаватла”. Билала икъамат гана. Абу Бакр вилик экъечIна ва лагъана: “Аллагъу акбар”. И гафар инсанрини тикрарна ва и арада Аллагъдин Расул ﷺ атана акъатна. Ам сад лагъай жергеда акъвазна. И кар акур инсанри капар гъалчиз хъана, амма Абу Бакр, капI ийидайла, садрани патарихъ килигъачир. ГъакI ятIани, капар кIевиз гъалчиз башламишайла, ам кьулухъ элкъвена ва бейхабардиз адаз вичин кьулухъ Аллагъдин Расул ﷺ акуна. Ада ишарадалди Абу Бакраз вичин чкадал акъвазун буйругъна. Амма Абу Бакра гъилер хкажна, Аллагъдиз шукур гъана ва, кьулухъ хъана, сад лагъай жергеда акъвазна. Аллагъдин Расул ﷺ лагъайтIа, вилик экъечIна ва инсанрихъ галаз капI кьиле тухвана. КапI авуна куьтягъайла, инсанрихъ элкъвена, ада хабар кьуна: “Вучиз куьне купIунин вахтунда, квез са кар хъайила, капар ягъиз башламишна? Ахътин вахтара капар анжах дишегълийри ягъун лазим я. Итимири икI лагъана кланда: “СубгъаналлагъI”. И гафунин ван хъайила, ам чарасуз кьулухъ элкъвена. Я Абу Бакр, за ваз ишара авурдалди кьулухъ ваз капI давамариз куь манийвална?” Абу Бакра жаваб гана: “Пайгъамбар ﷺ алай чкадал Ибн Абу Къухафадиз (яни вичиз) капI кьиле тухун кутугнавач”. (Аль-Бухари, Муслим).

Чи ватангълийяр - гъар сана КъетIен алакьунар

Уьлкведин дережада чи халкъ чIехиди туштIани, чи ватангълийри чпин бажарагълувал жуьреба-жуьре регионрани уьлквейра къалурзава. Гъелбетда, гъурбатдиз акъатунин кьилин себеб абуруз чкайрал гегъенш муькинвилер тахъунихъ галаз алакьалу я. Исятда неинки Россиядин, гъакI маса уьлквейрин шегъеррани лезги алимар, тIвар-ван авай духтурар, алакьунар авай карчияр ава.

Алай вахтунда Волгоград шегъерда яшамаш жезвай **Фирудин Жарулаевич АБДУЛЛАЕВНИ** алакьунар авай пешекар, медицинадин илимрин кандидат я. Ам КIлар шегъерда дидедиз хъана. Азербайжандин госмединститут акъалтIарна, 1988-йисуз медицинадин илимрин кандидатвилдин диссертация хвена. Жегъил алимди 9 йисуз Волгограддин медицинадин университетда тарсар гана. Фирудин Абдуллаева а шегъерда авай изобретателрин институтни куьтягъна, гъа рекъай тапшуругъар гъялуни теория муькуфдивди чирна.

Дерин чирвилер авай ватангълийди медицинадин тежриба-

диз хуси программаяр гъана. Ам медицинадаини статистикадай кхъенвай илимдин 20-далайни гзаф кIвалахрин автор я. Волгоград шегъерда ада “Медсервис СБТ” тIвар алай стоматологиядин клиникайрин сеть арадал гъана. 1993-йисалай Фирудин Жарулаевич агалкъунралди кIвалахзавай клиникайрин генеральный директор я. Ада Волгоградда сарарин азаррин вилик пад кьунин рекъай сифте яз Америкадин система кардик кутуна.

Ф.Абдуллаева Британиядин бизнесдин школа (ОУШБ), Москва хизандин психологиядин институтда “Эриксоновский гипноз” курсарни куьтягъна.

Ам 1997-йисалай международный Ротари клубдин член я. 1999-2000-йисара адакай Волгоградда авай Ротари клубдин президент хъана.

Фирудин Абдуллаев сиягъатдал гзаф рикI алай инсан я. Ам Германияда, Финляндияда, Эмиратра, Кипрда, США-да, Таиландда, Непалда, Андоррада, Туркияда, Гималай, Эльбрус дагълара ва хейлин маса чкайра са шумудра хъана. Алимди кьейдзавайвал, ам гъар йисуз сиягъатдиз физва. Дагъларал, альпинизмдал гзаф рикI алайвилляй ада “Альпинист. Дневник врача” тIвар алай ктабини акъудна.

Чи ватангълийдин гъакьисагъ зегъмет ЧIехи Петрдин медалдалди кьейднава.

Фирудин ва Зарифа Абдуллаеврин хизанда кьве хва ава - Эльяр ва Камил. Къуй абурухъни уьмуьрда еке агалкъунар къазанмишдай муькинвилер хъурай!

Дуьньяда хушраканрин 40 агъзурдалайни гзаф жуьреяр ава.

Чилида гъвечи, зегъерлу хушраканар яшамаш жезва. Адет яз, абуру руьквар авай пипIера ацуькьда. Хушракандин бедендин кьудай са пай мефтIеди кьунва.

Япар авачирвилляй хушраканриз чпин кIвачерал экъечIзавай чIарарин куьмеьдалди ван къвезва.

Хушраканрин бязи жуьреяр буьркуь ятIани, муькуьбур вилерин акунин хцивилелди тафаватлу жезва.

Хушраканар вири уьлквейра ава.

Зегъерлу хушраканрин вири жуьрейрикой инсан патал анжах са къадарбур хаталу я. Месела, - Россиядин сергъятра авай каракурт.

Италиядин Таранто шегъердин сергъятра чIанвайвилляй хушраканрин са жуьредал тарантул тIвар акъалтIна.

Гзаф хушраканар менфятлугъар я, гъикI хъи, абуру зарарлу гъашаратар тергзава.

И гъашаратрикой виридалайни зегъерлуди, хаталуди хушракан-банан я.

Дуьньяда

Зарарлугъар къабулдач

Россиядин таможнядин къуллугъчийри россиявийриз къецепатан уьлквейрай ракъурзавай ктабар вахчуда. И кар Евразиядин экономический союзи гъукуматдин итижриз, гъакI ахлакъдиз зарарлу материалар масанай гъун къадагъа ийизвай къарардал амална, кьилиз акъудда. Идакай “Коммерсантъ” чешмеди хабар гузва.

“Диндиз, сиясатдиз талуьк тир басмадин изданийар таможнядин гуьзчивилин алава серенжемар къабулуни объектар хъун муькин я”, - хабар гузва чешмеди.

Лукашенкодин наразивал

Белоруссиядин эцигунрал машгъул устIарар къецепатан уьлквейриз ахмиш хъуниз килигна, и уьлкведин президент Александр Лукашенкоди гъукуматдин кIвалахдила наразивал малумарна. Идакай “БЕЛТА” чешмеди хабар гана.

Уьлкведин регъберди гъисабзавайвал, министррин советди кадрияр хуьнин месэладиз фикир ганвач. “Гъукуматдин рикIел хкизва: эцигунрин къуллугъар маса уьлквейриз акъудун - им фикир гана клани, важиблу месэла я. Чи пешекарриз кIвалахиз кланзаватла, къуй зегъмет чIугурай. Анжах неинки чпин хизан, гъакI уьлкве патални”, - кьейдна Лукашенкоди.

Президентди къетIендиз кьейдна хъи, эхиримжи вад йисуз Белоруссиядай эцигунрал машгъул 50 агъзур пешекар къецепатан уьлквейриз къазанмишун патал фена. Ада эцигунрин хиле кIвалахзавай пешекарриз талуьк яз зегъметдин гъакь гунин шартIар уьлкведин регионра сад хътинбур туширдини, наразивал къалуруналди, кьейдна. “Яшамаш жезвай ва кIвалахзавай региондила аслу тушиз, чи ватандашар вири барабар я”, - лагъана ада.

Ички гзаф ва тIимил

Ички ишлемишунин месэла Чукоткада, Магаданда, Ненецкий автономный округда, Сахалинда ва Комида виридалайни хцидаказ акъвазнава. “lenita.ru” чешмеди хабар гузвайвал, и кар “РФ-дин пиян тушир субъектрин милли рейтинг” ахтармишунрай малум хъана. “Пиян тушир Россия” проектдин винел пешекарри ахтармишунар кьиле тухванва.

Ички ишлемишзавайбурун къадар Кировский, Владимирский ва Костромской областрани гзаф я. И регионра, ахтармишай пешекаррин делилралди, ички гзафни-гзаф жегъилри ишлемишзава.

Пиян тушир республикайрин жергеда Чечня, Ингушетия, Дагъустан, Карачаево-Черкесия ва Кабардино-Балкария ава.

Октябрдин вацра Zoom Market агентстводи чпин хуси рейтинг тукьлуьрнай. Абурун делилралди, Россиядин сергъятра виридалайни гзаф ички ишлемишзавай шегъер Саратов я. Къвед лагъай чкадал Ханты-Мансийск ала.

Ругуд юкьуз - къумлуьхда...

Австралиядай тир дишегълиди вич къумлуьхда ругуд юкьуз яшамаш хъайи агъвалатдикий ихтилатна. ABC News чешмеди малумарзавайвал, рехъ алатна, масанихъ акъатай 40 йисан яшда авай Брук Филлипсан машин къумлуьхда акIана. Кацихъ ва кицихъ галаз сиягъатдиз феийи дишегълиди эвелдай хаталувиликъай са акъван фикирнач. Гъа сифте нязиз ада вичив гвай зур литр яд хъвана куьтягъна. Гуьгъуьнин вад юкьуз ада макаронрин соусдикий ва машиндин шуьшеяр миьхъдай махсус цикай чара акуна.

Къвед лагъай юкьуз адавай са тIимил марфадин яд кIватIиз хъана. Чимивал лагъайтIа, ругуд юкьузни 30 градусдиз барабар тир. Машиндин бензин куьтягъ жедалди ада кондиционердикийни менфят къачуна.

Недай затIарикай сиягъатчи дишегълидив макаронрин соус, печенияр, са тIимил помидорар, лимондин миже ва малинадин сироп гвай. Амма гзаф кьуру тирвилляй адавай печенияр нез хъанач, абуру адан туьтуьнилай фенач.

Филлипс адан 16 йисан яшда авай рушаз жагъана. Руша округдин агъалийрихъ галаз жагъурунин серенжемда иштиракзавай. Малум хъайивал, машин инсанар яшамаш жезвай чкадивай 30 километрдин яргъа авай. Гуьгъуьнлай духтурри сиягъатчин гъал хъсан тирди кьейдна.

Гуьлле гузва

Украинадин аскерри, жуьреба-жуьре яракърикой, гъа жергедай яз залан тупарикайни менфят къачуналди, ДНР-дин инсанар яшамаш жезвай районриз цIай гузва. Идакай “Новости” РИА-ди хабардарна.

Украинадин гъукум 2014-йисуз ЛНР-диз ва ДНР-диз акси женгер тухунив эгечIнай. ООН-дин эхиримжи делилралди, къал-къиж, женгер себеб яз, цIуд агъзурдалайни гзаф инсанар телеф хъана.

Донбассда гъалар пайгардик кухтунин месэла са шумудра вериврднатIани, кьве терефдин арада баришугъвал арадал хкуниз талуьк документар тукьлуьрнатIани, ягъунар, цIай гун давам жезва.

Чин гъазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

Квез чидани?

Хушраканар

Муькуьд тапас ва гзаф къадарда вилер авай хушракан акурла, инсандиз ам такIан жеда. Бязибуруз лагъайтIа, и гъашарат гзаф кланда ва кIвалин гъайвандин еринда хуьда. Алимири гъисабзавайвал, и ажайиб гъашаратрихъ чпин сирер ава. Хушраканрикой ингъе са бязи итижлу делилар.

понеделник, 3 декабря

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
08.05 «Заряжайся!»
08.15 Мультфильм
08.30 «Годекан»
08.55 «Заряжайся!»
09.05 Х/ф «Человек-амфибия»
10.55 Д/ф «Малые народности Северного Кавказа. Анди»
11.25 «Вдохновение»
12.05 «Парламентский вестник»
12.30,14.30,16.30 Время новостей Дагестана
12.55 Ко всемирному Дню инвалидов. Д/ф «Такие, как мы»
14.05 Д/ф «Внутренний мир»
14.55 Х/ф «Ссора в Лукашах»
16.55 Х/ф «Сомбреро»
18.10 «Путь к здоровью»

18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30,22.30,00.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Дагестана. Махачкала
20.20 «Лучшее на РГВК» «Дагестан туристический. Страна башен Гоор»
20.40 «Человек и вера»
21.10 «Учимся побеждать»
21.30,22.20 «Лучшее на РГВК» Д/ф «Цена блистательной жизни Александра Грибоедова»
23.20 «Глобальная сеть»
23.55 Д/ф «Чувства ограниченных возможностей. Жизнь в тишине»
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 Т/с «Игра»
03.15 Х/ф «В чем дело, док?»
04.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
05.20 «Человек и вера»

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро».
09.00 Новости.
09.15 «Сегодня 3 декабря. День начинается».
09.55 «Модный приговор».
10.55 «Жить здорово!» (16+).
12.00 Новости.
12.15 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Давай поженемся!»
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Время покажет».
18.00 Вечерние новости.
18.25 «Время покажет».
18.50 «На самом деле» (16+).
19.50 «Пусть говорят» (16+).
21.00 «Время».
21.45 Т/с «Желтый глаз тигра» (16+).
22.45 «Большая игра» (12+)
23.45 «Вечерний Ургант».
00.20 «Познер» (16+).
01.20 «На самом деле» (16+).
02.20 «Мужское/Женское».
03.00 Новости.
03.05 «Мужское/Женское».
03.20 «Модный приговор».
04.15 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

11:25,14.25,17.00,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
05.00 «Утро России».
09.00 Вести.
09.15 «Утро России».
09.55 «О самом главном».
11.00 Вести.
11.40 «Судьба человека с Борисом Корчевниковым» (12+).
12.50 «60 минут» (12+).
14.00 Вести.
14.40 Т/с «Тайны госпожи Кирсановой» (12+).
17.25 «Андрей Малахов. Прямой эфир» (16+).
18.50 «60 минут» (12+).
20.00 Вести.
21.00 Т/с «Тайны следствия» (12+).
01.30 Т/с «Отец Матвей» (12+).

НТВ

05.00 Т/с «Агент особого назначения» (16+).
06.00 «Деловое утро НТВ» (12+).
08.20 Т/с «Мухтар. Новый след» (16+).
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч» (16+).
12.00 «Вежливые люди».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
14.00 «Место встречи».
16.00 «Сегодня».
16.30 «Место встречи».
17.15 «ДНК» (16+).
18.15 Т/с «Горюнов» (16+).
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Горюнов» (16+).
21.00 Детектив «Пес» (16+).
00.15 «Сегодня».
00.25 «Поздняков» (16+).
00.35 Т/с «Вдова» (16+).
01.45 «Место встречи» (16+).
03.40 «Поедем, поедим!»
04.10 Т/с «Москва. Три вокзала» (16+).

ДОМАШНИЙ

06.30 «6 кадров» (16+).
06.50 «Удачная покупка».
07.00 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
07.30 «По делам несовершеннолетних» (16+).
09.35 «Давай разведемся!»
10.40 «Тест на отцовство» (16+).
11.45 Д/ф «Реальная мистика» (16+).
12.40 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
13.45 Мелодрама «Попытка Веры» (16+).
18.00 «6 кадров» (16+).
19.00 Мелодрама «Любовь надежды» (16+).
22.50 Т/с «Женский доктор 2» (16+).
23.50 «6 кадров» (16+).
00.30 Мелодрама «Не вместе» (16+).
03.20 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
03.45 Киноновость «Живет такой парень» (16+).
05.20 «6 кадров» (16+).
05.35 «Домашняя кухня»

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение».
08.00 «Доктор И...» (16+).
08.35 Х/ф «Благословите женщину» (12+).
10.55 «Городское собрание»
11.30 «События».
11.50 Т/с «Чисто английское убийство».
13.40 «Мой герой. Александр Заципин» (12+).
14.50 «Город новостей».
15.05 Т/с Пуаро Агаты Кристи
17.00 «Естественный отбор» (12+).
17.50 Т/с «Алмазы Цирцеи» 1 и 2 с (12+).
19.40 «События».
20.00 «Петровка, 38» (16+).
20.20 «Право голоса» (16+).
22.00 «События».
22.30 «Религия ЗОЖ» (16+).
23.05 «Знак качества» (16+).
00.00 «События. 25-й час».
00.35 «Прошание. Юрий Андропов» (16+).
01.20 Т/с «Пуаро Агаты Кристи» (Великобритания).
02.55 Детектив «Диетант».

ЗВЕЗДА

05.05 «Легендарные самолеты. Истребитель Ла-5»
06.00 «Сегодня утром».
08.00,09.15,10.05 Т/с «Война в Корее». «Неизвестной и странной».
09.00 «Новости дня» (16+).
10.00 «Военные новости».
13.00 «Новости дня» (16+).
13.15 Х/ф «Паршивые овцы» 1 с (16+).
14.00 «Военные новости».
14.05 Х/ф «Паршивые овцы» 1 с (16+).
18.00 «Новости дня» (16+).
18.40 «Ракетный щит Родины» (16+).
19.35 «Скрытые угрозы». «Битва за дороги» (12+).
20.20 Д/с «Загадки века».
21.10 «Спецрепортаж».
21.35 «Открытый эфир».
23.00 «Новости дня» (16+).
23.15 «Между тем» (12+).
23.45 Т/с «Семнадцать мгновений весны» (16+).
04.00 Мелодрама «Мама вышла замуж» (12+).

вторник, 4 декабря

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Х/ф «Фатима»
10.50 «Путь к здоровью»
11.30 «Лучшее на РГВК» Д/ф «Цена блистательной жизни Александра Грибоедова»
12.55 «Лучшее на РГВК» «Дагестан туристический. Страна башен Гоор»
13.20 «Учимся побеждать»
13.40 «Лучшее на РГВК» Д/ф «Братья»
13.55 «Человек и вера»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана
14.55 Х/ф «Циклон» начнется ночью»

16.55 Х/ф «Черемушки»
18.45,01.00 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Дагестана. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.50 «Лучшее на РГВК» Память поколений. Амет-хан Султан
21.15 «Круглый стол»
21.50 Проект «Поколение» Абдулзагир Мусаев
23.20 «Угол зрения»
23.45 Д/ф «Сентябрь... Последний день»
00.30 Время новостей Дагестана
01.35 Т/с «Игра»
02.20 Проект «Поколение» Абдулзагир Мусаев
02.55 Х/ф «Королева Христина»
04.35 «Лучшее на РГВК» Д/ф «Братья»

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро».
09.00 Новости.
09.15 «Сегодня 4 декабря. День начинается».
09.55 «Модный приговор».
10.55 «Жить здорово!» (16+).
12.00 Новости.
12.15 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Давай поженемся!»
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Время покажет».
18.00 Вечерние новости.
18.25 «Время покажет».
18.50 «На самом деле» (16+).
19.50 «Пусть говорят» (16+).
21.00 «Время».
21.45 Т/с «Желтый глаз тигра» (16+).
22.45 «Большая игра» (12+)
23.45 «Вечерний Ургант».
00.20 «На самом деле» (16+).
01.20 «Мужское/Женское».
02.15 «Модный приговор».
03.00 Новости.
03.05 «Модный приговор».
03.20 «Давай поженемся!»
04.10 «Контрольная закупка».

РОССИЯ 1

11:25,14.25,17.00,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
05.00 «Утро России».
09.00 Вести.
09.15 «Утро России».
09.55 «О самом главном».
11.00 Вести.
11.40 «Судьба человека с Борисом Корчевниковым» (12+).
12.50 «60 минут» (12+).
14.00 Вести.
14.40 Т/с «Тайны госпожи Кирсановой» (12+).
17.25 «Андрей Малахов. Прямой эфир» (16+).
18.50 «60 минут» (12+).
20.00 Вести.
21.00 Т/с «Тайны следствия» (12+).
23.15 «Вечер с Владимиром Соловьевым» (12+).
02.00 Т/с «Отец Матвей».

НТВ

05.00 Т/с «Агент особого назначения» (16+).
06.00 «Деловое утро НТВ» (12+).
08.20 Т/с «Мухтар. Новый след» (16+).
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч» (16+).
12.00 «Вежливые люди».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
14.00 «Место встречи».
16.00 «Сегодня».
16.30 «Место встречи».
17.15 «ДНК» (16+).
18.15 Т/с «Горюнов» (16+).
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Горюнов» (16+).
21.00 Детектив «Пес» (16+).
00.05 «Сегодня».
00.15 Т/с «Вдова» (16+).
01.20 «Место встречи» (16+).
03.20 «Квартирный вопрос».
04.20 Т/с «Москва. Три вокзала» (16+).

ДОМАШНИЙ

06.30 «6 кадров» (16+).
06.50 «Удачная покупка».
07.00 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
07.30 «По делам несовершеннолетних» (16+).
09.40 «Давай разведемся!»
10.45 «Тест на отцовство» (16+).
11.50 Д/ф «Реальная мистика» (16+).
12.45 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
14.20 Комедия «Как развести миллионера» (16+).
18.00 «6 кадров» (16+).
19.00 Мелодрама «Дом надежды» (Украина).
23.00 Т/с «Женский доктор 2» (16+).
00.00 «6 кадров» (16+).
00.30 Мелодрама «Не вместе» (16+).
03.20 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
04.15 «Тест на отцовство» (16+).
05.05 Д/ф «Преступления страсти» (16+).

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение».
08.10 «Доктор И...» (16+).
08.40 Х/ф «Мы с вами где-то встречались» (16+).
10.35 «Короли эпизода. Сергей Филиппов».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Чисто английское убийство».
13.40 «Мой герой. Яна Поплавская» (12+).
14.50 «Город новостей».
15.05 Т/с Пуаро Агаты Кристи
17.00 «Естественный отбор» (12+).
17.50 Т/с «Алмазы Цирцеи» 3 и 4 с (12+).
19.40 «События».
20.00 Наш город. Диалог с мэром. Прямой эфир.
21.00 «Право голоса» (16+).
22.00 «События».
22.35 «Право голоса» (16+).
23.10 Д/ф «Миллионы Ванги»
00.00 «События. 25-й час».
00.35 «10 самых... Звездные новости» (16+).
01.05 Т/с Пуаро Агаты Кристи

ЗВЕЗДА

05.20 «Москва фронт».
06.00 «Сегодня утром».
08.20 Т/с «Марина роцца».
09.00 «Новости дня» (16+).
09.15 Т/с «Марина роцца».
10.00 «Военные новости».
10.05 Т/с «Марина роцца».
12.50 Т/с «Марина роцца».
13.00 «Новости дня» (16+).
13.15 Т/с «Марина роцца».
14.00 «Военные новости».
14.05 Т/с «Марина роцца».
18.00 «Новости дня» (16+).
18.40 «Ракетный щит Родины» (16+).
19.35 «Легенды армии. Валерий Чкалов» (12+).
20.20 Д/с «Улика из прошлого» (16+).
21.10 «Спецрепортаж» (16+).
21.35 «Открытый эфир» (12+).
23.00 «Новости дня» (16+).
23.15 «Между тем» (12+).
23.45 Т/с «Семнадцать мгновений весны» (16+).
04.10 Детектив «Убийство свидетеля». «Корбут».

среда, 5 декабря

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.10 Передача на лакском языке «Аьрши ва агьлу»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Х/ф «Не покидай!»
11.25 «Круглый стол»
11.55 «Лучшее на РГВК» Д/ф «Сентябрь... Последний»
12.55 Проект «Поколение» Абдулзагир Мусаев
13.30 «Лучшее на РГВК» Память поколений. Амет-хан Султан
14.05 «Подробности»
14.30 Время новостей Дагестана
14.55 «Лучшее на РГВК» Д/ф «Классические герои неклассических войн»

16.30 Время новостей Дагестана
16.55 Х/ф «Школьный вальс»
18.45,01.00 Передача на даргинском языке
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Дагестана. Махачкала
20.20 «Здоровье» в прямом эфире
21.00 Ток-шоу «Нам 15 лет!»
23.20 «Аутодафе»
00.00 «Лучшее на РГВК» Д/ф «Ахтынская крепость»
00.30 Время новостей Дагестана
01.35 Т/с «Игра»
02.20 Ток-шоу «Нам 15 лет!»
03.35 «Лучшее на РГВК» Д/ф «Классические герои неклассических войн»
05.20 Х/ф «Школьный вальс»

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро».
09.00 Новости.
09.15 «Сегодня 5 декабря. День начинается».
09.55 «Модный приговор».
10.55 «Жить здорово!» (16+).
12.00 Новости.
12.15 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Давай поженемся!»
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Время покажет».
18.00 Вечерние новости.
18.25 «Время покажет».
18.50 «На самом деле» (16+).
19.50 «Пусть говорят» (16+).
21.00 «Время».
21.45 Т/с «Желтый глаз тигра» (16+).
22.45 «Большая игра» (12+)
23.45 «Вечерний Ургант».
00.20 «На самом деле» (16+).
01.20 «Мужское/Женское».
02.15 «Модный приговор».
03.00 Новости.
03.05 «Модный приговор».
03.20 «Контрольная закупка»
04.10 «Давай поженемся!»

РОССИЯ 1

9.00 Канал национального вещания «Шолтавысы» (на ногайском языке)
12:00,14.25,17.00,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
05.00 «Утро России».
09.00 Вести.
09.15 «Утро России».
09.55 «О самом главном».
11.00 Вести.
12.15 Церемония вручения Премии «Доброволец России 2018».
13.15 «60 минут» (12+).
14.00 Вести.
14.40 Т/с «Тайны госпожи Кирсановой» (12+).
17.25 «Андрей Малахов. Прямой эфир» (16+).
18.50 «60 минут» (12+).
20.00 Вести.
21.00 Т/с «Тайны следствия» (12+).
23.15 «Вечер с Владимиром Соловьевым» (12+).
02.00 Т/с «Отец Матвей».
03.50 «Судьба человека с Б. Корчевниковым» (12+).

НТВ

05.00 Т/с «Агент особого назначения» (16+).
06.00 «Деловое утро НТВ» (12+).
08.20 Т/с «Мухтар. Новый след» (16+).
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч» (16+).
12.00 «Вежливые люди».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
14.00 «Место встречи».
16.00 «Сегодня».
16.30 «Место встречи».
17.15 «ДНК» (16+).
18.15 Т/с «Горюнов» (16+).
19.00 «Сегодня».
19.40 Т/с «Горюнов» (16+).
21.00 Детектив «Пес» (16+).
00.05 «Сегодня».
00.15 Т/с «Вдова» (16+).
01.25 «Место встречи» (16+).
03.20 «Дачный ответ».
04.20 Т/с «Москва. Три вокзала» (16+).

ДОМАШНИЙ

06.00 «Домашняя кухня».
06.30 «6 кадров» (16+).
06.50 «Удачная покупка».
07.00 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
07.30 «По делам несовершеннолетних» (16+).
09.15 «Давай разведемся!»
10.20 «Тест на отцовство» (16+).
11.25 Д/ф «Реальная мистика» (16+).
12.30 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
13.35 Комедия «Курортный роман 2» (16+).
18.00 «6 кадров» (16+).
19.00 Мелодрама «Опасные связи» (16+).
23.00 Т/с «Женский доктор 2» (16+).
00.00 «6 кадров» (16+).
00.30 Мелодрама «Не вместе» (16+).
03.20 Д/ф «Понять. Простить» (16+).
03.50 «Тест на отцовство» (16+).
04.40 Д/ф «Преступления страсти» (16+).
05.35 «Домашняя кухня».

ТВ-ЦЕНТР

06.00 «Настроение».
08.05 «Доктор И...» (16+).
08.40 Х/ф «Удачная покупка».
10.35 Д/ф «Михаил Ульянов. Горькая исповедь».
11.30 «События».
11.50 Т/с «Чисто английское убийство».
13.40 «Мой герой. Андрей Носков» (12+).
14.50 «Город новостей».
15.05 Т/с Пуаро Агаты Кристи
17.00 «Естественный отбор» (12+).
17.50 Т/с «Сфинксы северных ворот» 1 и 2 с (12+).
19.40 «События».
2

пятница, 7 декабря

РГВК
06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильмы
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Х/ф «Берегите женщин»
11.20 «Пятничная проповедь»
11.55 «Прогулки по музею»
12.55 «Линия судьбы»
13.25 «Лучшее на РГВК»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана
14.55 Х/ф «Первоклассница»

ПЕРВЫЙ

05.00 «Доброе утро».
08.00 Фигурное катание. Финал Гран-при 2018г.
09.00,12.00 Новости.
09.15 «Сегодня 7 декабря. День начинается».
09.55 «Модный приговор».
10.55 «Жить здорово!»
12.15 «Время покажет».
15.00 Новости.
15.15 «Давай поженемся!»
16.00 «Мужское/Женское».
17.00 «Время покажет».
18.00 Вечерние новости.
18.25 «Время покажет».
18.50 «Человек и закон».
19.55 Телеигра «Поле чудес».
21.00 «Время».
21.30 «Голос. Перегрузка».
23.40 «Вечерний Ургант».
00.35 «Оззи Осборн и группа "Black Sabbath": Последний концерт».
02.30 «Мужское/Женское».
03.25 «Модный приговор».
04.20 «Давай поженемся!»

РОССИЯ 1

11:25,14.25,17.00,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
05.00 «Утро России».
09.00 Вести.
09.15 «Утро России».
09.55 «О самом главном».
11.00 Вести.
11.40 «Судьба человека с Борисом Корчевниковым».
12.50 «60 минут».
14.00 Вести.
14.40 Т/с «Тайны госпожи Кирсановой».
17.25 «Андрей Малахов. Прямой эфир».
18.50 «60 минут».
20.00 Вести.
21.00 Т/с «Тайны следствия».
23.30 Торжественная церемония вручения Российской национальной музыкальной премии «Виктория».
02.15 Х/ф «Слишком красивая жена».

НТВ

05.00 Т/с «Агент особого назначения».
06.00 «Деловое утро НТВ».
08.20 Т/с «Мухтар. Новый след».
10.00 «Сегодня».
10.20 Т/с «Морские дьяволы. Смерч».
13.00 «Сегодня».
13.25 «Чрезвычайное происшествие. Обзор».
14.00 «Место встречи».
16.00 «Сегодня».
16.30 «Место встречи».
17.10 «ДНК».
18.10 «Жди меня».
19.00 «Сегодня».
19.35 «ЧП. Расследование».
20.00 Т/с «Горюнов».
21.00 Детектив «Пес».
00.10 «Захар Прилепин. Уроки русского».
00.40 «Мы и наука. Наука и мы».
01.40 «Место встречи».
03.40 «Поедем, поедим!».
04.10 Т/с «Москва. Три вокзала».

ДОМАШНИЙ

06.30 «6 кадров».
06.50 «Удачная покупка».
07.00 Д/ф «Понять. Простить».
07.30 «По делам несовершеннолетних».
09.40 «Давай разведемся!».
10.45 «Тест на отцовство».
11.50 Д/ф «Реальная мистика».
12.50 Д/ф «Понять. Простить».
13.55 Мелодрама «Вопреки судьбе».
18.00 «6 кадров».
19.00 Мелодрама «Сон как жизнь».
22.40 Т/с «Женский доктор 2».
23.40 «6 кадров».
00.30 Детектив «Миф об идеальном мужчине».
04.35 Д/ф «Преступления страсти».
05.35 «Домашняя кухня».

ТВ-ЦЕНТР

05.20 Д/ф «Вахтанг Кикабидзе. Диагноз - грузин».
06.00 «Настроение».
08.20 Х/ф «Давайте познакомимся».
10.20 Детектив «Синичка 2».
11.30 «События».
11.50 Детектив «Синичка 2».
14.30 «События».
14.50 «Город новостей».
15.05 Х/ф «Тонкая штука».
16.50 «Естественный отбор».
17.50 Х/ф «Отцы».
19.40 «События».
20.05 Детектив «Красная лента».
22.00 «В центре событий».
23.10 Азиза «Жена. История любви».
00.40 Х/ф «Старшая жена».
02.15 Х/ф «Быть Флинном».
03.50 «Петровка, 38».
04.05 «Большое кино. Полосатый рейс».
04.35 Д/ф «Волшебная сила кино».

ЗВЕЗДА

05.30 «Москва фронту».
06.20 Киноповесть «Кадкина всякий знает».
08.20 Т/с «Марьяна роца 2».
09.00 «Новости дня».
09.15 Т/с «Марьяна роца 2».
10.00 «Военные новости».
10.05 Т/с «Марьяна роца 2».
12.50 Т/с «Марьяна роца 2».
13.00 «Новости дня».
13.15 Т/с «Марьяна роца 2».
14.00 «Военные новости».
14.05 Т/с «Марьяна роца 2».
16.10 Детектив «Внимание! Всем постам...».
18.00 «Новости дня».
18.40 Детектив «Приступить к ликвидации».
21.25 Х/ф «Блокада».
23.00 «Новости дня».
23.15 Х/ф «Блокада».
04.55 М/ф. (16+).

суббота, 8 декабря

РГВК
07.00,08.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке
08.00 Мультфильмы
08.55 Х/ф «Здравствуйте, я Ваша тетя!»
10.55 Д/ф «Мельник Саидгасан»
11.20 «Мой малыш»
11.50 Мультфильм
12.05 «Галерея вкусов»
12.45 «Подробности»
13.10 РГВК «Дагестан»
15.00 Х/ф «Пятый океан»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Дагестанское кино. Х/ф «Пора красных яблок»
18.10 «Мой театр»

ПЕРВЫЙ

05.10 Контрольная закупка
06.00,10.00 Новости.
06.15 Фигурное катание. Финал Гран-при 2018г.
08.10 «Играй, гармонь любимая!»
09.00 «Умницы и умники».
09.40 «Слово пастыря».
10.15 Фигурное катание. Финал Гран-при 2018г.
12.00 Новости.
12.10 «На 10 лет моложе».
13.00 «Идеальный ремонт».
14.10 «Александр Васильев. Всегда в моде».
15.15 «Модный приговор».
16.20 «Кто хочет стать миллионером?».
18.00 «Эксклюзив» с Д. Борисовым.
19.35 «Сегодня вечером».
21.00 «Время».
21.20 «Сегодня вечером».
23.00 «DIVA».
01.00 Фигурное катание. Финал Гран-при 2018г.

РОССИЯ 1

05.00 «Утро России. Суббота».
08.40 Местное время. Суббота.
09.20 «Сто к одному».
10.10 «Петро на одного».
11.00 Вести.
11.20 Вести. Местное время.
11.40 «Смеяться разрешается».
12.50 Х/ф «Пока бьется сердце».
15.00 «Выход из люди».
16.15 «Субботный вечер» с Н. Басковым.
17.50 «Привет, Андрей!».
20.00 Вести в субботу.
21.00 Х/ф «Бумажный самолетик».
01.00 Х/ф «Мама выходит замуж».
03.15 «Выход из люди».

НТВ

05.00 «ЧП. Расследование».
05.40 «Звезды сошлись».
07.25 «Смотр».
08.00 «Сегодня».
08.20 «Зарядись удачей!».
09.25 Готовим с А.Зиминим.
10.00 «Сегодня».
10.20 «Главная дорога».
11.05 «Еда живая и мертвая».
12.05 «Квартирный вопрос».
13.05 «Поедем, поедим!».
14.00 «Крутая история».
15.05 «Своя игра».
16.00 «Сегодня».
16.20 «Однажды...».
17.00 «Секрет на миллион».
19.00 «Центральное телевидение».
20.40 Т/с «Морские дьяволы. Рубежи родины».
23.50 «Международная пилорама».
00.45 «Квартирник НТВ у Маргулиса».
02.00 Х/ф Баллада о солдате
03.45 «Поедем, поедим!».
04.20 Т/с Москва Три вокзала

ДОМАШНИЙ

06.30 «6 кадров».
08.00 Мелодрама «Вечерняя сказка».
10.00 Мелодрама «Уравнение со всеми известными».
13.55 Х/ф «Девичник».
18.00 «6 кадров».
19.00 Мелодрама «Свой чужой сын».
22.45 Д/с «Гастарбайтеры».
23.45 «6 кадров».
00.30 Детектив «Первое правило королевы».
04.30 Комедия «Осторожно, бабушка!».

ТВ-ЦЕНТР

05.15 «Религия ЭОЖ».
05.45 Д/ф «Сломанные судьбы».
06.15 «Марш-бросок».
06.45 «АБВГДейка».
07.10 «Короли эпизода. Евгений Шутлов».
07.50 «Православная энциклопедия».
08.20 «Выходные на колесах».
08.55 Х/ф «Марья-искусница».
10.10 Д/ф «Нина Сазонова. Основной инстинкт».
11.00 Х/ф «Женщины».
11.30 «События».
11.45 Х/ф «Женщины».
13.20 Детектив «Алмазный эндшпиль».
14.30 «События».
14.45 Детектив «Алмазный эндшпиль».
17.20 Детектив «Отравленная жизнь».
21.00 «Постскриптум».
22.10 «Право знать!».
23.40 «События».
23.55 «Право голоса».
02.45 «Приговор. Американский срок Япончика».

ЗВЕЗДА

05.35 Х/ф «Новые приключения капитана Врунгеля».
07.10 Комедия «Шофер поневоле».
09.00 «Новости дня».
09.15 «Легенды цирка».
09.40 Д/с «Последний день. Леонид Броневой».
10.30 «Не факт!»
11.00 Финал игр ВВН среди команд военных ВУЗов
13.00 «Новости дня».
13.15 Д/с Секретная папка. Операция «Эвакуация».
14.00 «Десять фотографий. Ольга Науменко».
14.50 «Спецрепортаж».
15.50,18.25 Киноповесть «Государственная граница».
18.00 «Новости дня».
18.10 «Задело!»
22.05 Х/ф «Путь в Сатурн».
23.00 «Новости дня».
23.20 Х/ф «Путь в Сатурн».
00.05 Х/ф «Конец Сатурна»
02.00 Драма «Бой после победы».

воскресенье, 9 декабря

РГВК
07.00 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
07.55 «Мой малыш»
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 РГВК «Дагестан»
10.45 Х/ф «Просто Саша»
12.10 «Прогулки по музею»
12.40 «Лучшее на РГВК»
13.00 «Мой театр»

ПЕРВЫЙ

06.00,10.00,12.00 Новости
06.15 Фигурное катание. Финал Гран-при 2018г.
08.20 «Здоровье».
09.20 «Непугуемые заметки».
10.10 Фигурное катание. Финал Гран-при 2018г.
12.15 «Вокруг смеха»
13.20 «Наедине со всеми».
15.10 Комедия «Самая обаятельная и привлекательная».
16.50 «Эхх, Разуляй!»
19.30 «Лучше всех!»
21.00 Толстой. Воскресенье
22.35 «Что? Где? Когда?»
23.40 Х/ф «Да здравствует Цезарь!»
01.40 «Мужское/Женское».
02.30 «Модный приговор».
03.30 «Давай поженемся!»
04.25 Контрольная закупка

РОССИЯ 1

04.30 Х/ф Пока бьется сердце
06.40 «Сам себе режиссер».
07.30 «Смехотанорам».
08.00 «Утренняя почта».
08.40 Местное время. Воскресенье.
09.20 «Сто к одному».
10.10 «Когда все дома с Тимуром Кизиковым».
11.00 Вести.
11.20 «Юмор! Юмор!!!»
13.40 «Далекие близкие» с Б. Корчевниковым.
14.55 Х/ф «От судьбы не зарекайся».
18.50 Конкурс юных талантов «Синяя Птица».
20.00 Вести недели.
22.00 Москва Кремль Путин
23.00 «Воскресный вечер с В. Соловьевым».
00.30 «Действующие лица с Наилей Аскер-заде».
01.25 Т/с Пыльная работа
03.15 «Далекие близкие» с Б. Корчевниковым.

НТВ

05.05 «ЧП. Расследование».
05.35 «Центральное телевидение».
07.20 «Устами младенца».
08.00,10.00,16.00 Сегодня
08.20 «Их нравы».
08.35 «Кто в доме хозяин?»
09.25 «Едим дома».
10.20 «Первая передача».
11.00 «Чудо техники».
11.55 «Дачный ответ».
13.00 «Наш ПотребНадзор».
14.00 «У нас выигрывают!»
15.05 «Своя игра».
16.20 «Следствие вели...»
18.00 «Новые русские сенсации».
19.00 «Итоги недели».
20.10 «Звезды сошлись».
22.00 «Ты не поверишь!»
23.00 «Юля Абдулова. Моя исповедь».
00.00 Х/ф «Простые вещи».
02.10 Х/ф «Летят журавли».
04.10 Т/с Москва Три вокзала

ДОМАШНИЙ

06.00 «Домашняя кухня».
06.30 «6 кадров».
08.05 Комедия «Ты всегда будешь со мной?».
10.05 Детектив «Любить и ненавидеть».
14.15 Мелодрама «Сон как жизнь».
18.00 «6 кадров».
19.00 Мелодрама «Домик у реки».
22.45 Д/с «Гастарбайтеры».
23.45 «6 кадров».
00.30 Детектив «Саквож со светлым будущим».
04.05 Драма «Табор уходит в небо».
05.40 «6 кадров».

ТВ-ЦЕНТР

06.25 Х/ф «В зоне особого внимания».
08.00 «Фактор жизни».
08.35 «Петровка, 38».
08.45 Детектив «Красная лента».
10.40 «Спасите, я не умею готовить!».
11.30,00.10 «События».
11.45 Х/ф «Доброе утро».
13.35 «Смех с доставкой на дом».
14.30 «Московская неделя».
15.00 «Хроники московского быта. Брак по расчету».
15.55 Д/ф «Женщины Андрея Миронова».
16.45 «Прощание. Нонна Мордюкова».
17.40 Х/ф «Замуж после всех».
21.25 Детектив «Я знаю твои секреты».
00.25 Детектив «Я знаю твои секреты».

ЗВЕЗДА

05.10 «Москва фронту».
05.45 Детектив «Шестой».
07.20 Х/ф «Если враг не сдается...».
09.00 «Новости недели».
09.25 «Служу России».
09.55 «Военная приемка».
10.45 Политический детектив.
11.10 «Код доступа».
12.00 «Скрытые угрозы».
13.00 «Новости дня».
13.15 «Спецрепортаж».
13.40 Боевик «Настоятель».
15.50 Драма «Настоятель 2».
18.00 «Новости. Главное».
18.45 «Легенды советского сыска».
23.00 Д/ф «Фетисов».
23.45 Х/ф «Право на восторг».
01.30,03.10 Х/ф «Армия Трясогозки».

КУЛЬТУРА с 3 по 9 декабря

ПОНЕДЕЛЬНИК
6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
06.35 Пешком...
07.05 Человеческий фактор.
07.35 Д/с «Веселый жанр невеселого времени».
08.25 Д/ф Германия Занок Розенцвайг
08.50 Х/ф «Американская трагедия»
10.15 «Наблюдатель».
11.10 Д/ф «Обвинению подлежит».
12.10 Цвет времени.
12.20 Власть факта.
13.05 Линия жизни. П.Агуреева.
14.00 Мировые сокровища.
14.20 Д/с «Предки наших предков».
15.10 «На этой неделе...»
15.40 «Агора».
16.40 Д/ф «Надо жить, чтобы все пережить. Людмила Макарова».
17.10 Мастер-классы конкурса
18.15 Д/с «Настоящее-прошедшее».
18.45 Власть факта.
19.45 Главная роль
20.05 «Правила жизни».
20.30 «Спокойной ночи, малыши!»
20.50 Острова. Юрий Чуплюкин.
21.35 «Сати. Нескучная классика...»
22.20 Х/ф «В круге первом», 3 и 4 с.
00.10 Д/с «Российские хирурги».
00.50 Власть факта.
01.30 Цвет времени.
01.40 Д/ф «Обвинению подлежит».

СРЕДА

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
06.35 Пешком...
07.05 «Правила жизни».
07.35 Д/с «Веселый жанр невеселого времени».
08.25 Д/с «Первые в мире».
08.45 Х/ф «Американская трагедия»
10.15 «Наблюдатель».
11.10 ХХ век. «Знай наших!»
12.00 Мировые сокровища.
13.10 Д/с «Рассекреченная история»
13.40 Дороги старых мастеров.
14.30 Д/ф «Австрия. Зальцбург. Дворец Альтебу».
15.10 Пряничный домик.
15.40 «Сати. Нескучная классика...»
16.25 Больше, чем любовь. Аркадий и Руфь Райкины.
17.05 Д/с «Первые в мире».
17.20 Мастер-классы конкурса
18.15 Д/с «Настоящее-прошедшее».
18.40 «Тем временем. Смыслы».
19.45 Главная роль
20.05 Конкурс юных музыкантов «Щелкунчик».
21.35 Д/ф «Барон Эдуард фальцфейн: русские монологи».
22.25 Х/ф «В круге первом», 5 и 6 с.
23.50 Новости культуры.
00.10 Д/с «Рассекреченная история»
00.35 «Тем временем. Смыслы».
01.25 ХХ век.

ЧЕТВЕРГ

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
06.35 Пешком...
07.05 «Правила жизни».
07.35 Д/с «Веселый жанр невеселого времени».
08.25 Д/с «Первые в мире».
08.45 Х/ф «Американская трагедия»
10.15 «Наблюдатель».
11.15 Конкурс юных музыкантов «Щелкунчик». II тур.
13.15 Острова. Юрий Чуплюкин.
13.55 Д/с «Первые в мире».
14.10 Конкурс юных музыкантов «Щелкунчик».
16.25 Больше, чем любовь.
17.10 Конкурс юных музыкантов «Щелкунчик».
19.10 Мировые сокровища.
19.45 Главная роль.
20.05 «Правила жизни».
20.30 «Спокойной ночи, малыши!»
20.45 Острова. Валентин Серов.
21.25 Энигма. Ланг Ланг.
22.10 Х/ф «В круге первом», 9 и 10
23.50 Новости культуры.
00.10 Черные дыры. Белые пятна.
00.50 «Игра в бисер» с И. Волгиным.
01.30 Мстислав Ростропович и Берлинский филармонический оркестр. Запись 1990г.
02.45 Про телегоя. «Восток и восток».

ПЯТНИЦА

6.30,7.00,7.30,10.00,15.00,19.30,23.40
06.35 Пешком...
07.05 «Правила жизни».
07.30 Новости культуры.
07.35 Острова. Валентин Серов.
08.30 Д/с «Первые в мире».
08.45 Х/ф «В гарах мое сердце».
10.20 Х/ф «Летчики».
11.50 Дороги старых мастеров. «Дерево жизни».
12.00 Конкурс юных музыкантов «Щелкунчик».
14.00 Цвет времени. Уильям Тернер.
14.10 Д/ф «Русская ганаза. Передний край Европы».
15.10 Письмо из провинции. Балаково
15.40 Энигма. Ланг Ланг.
16.25 Больше, чем любовь.
17.05 И/Сравнительный Симфония палачов
17.45 Д/ф «Венеция. Остров как папирус».
18.25 Д/с «Настоящее-прошедшее. Поиски и находки».
19.00 «Смехотаностальгия».
19.45 Конкурс юных талантов «Синяя птица».
20.45 Х/ф «Сергея».
22.05 Линия жизни. Н.Мартон.
23.20 КЛУБ 37.
00.20 Х/ф «Пинк Флойд. Стена».
02.05 Д/ф «Венеция. Остров как папирус».

СУББОТА

06.30 Библиейский сюжет.
07.05 Т/с «Сита и Рама». (Индия).
09.45 «Передвижник». Павел Корин.
10.10 ТелесКОП.
10.40 Х/ф «Сергея».
12.00 XIX Международный телевизионный конкурс юных музыкантов «Щелкунчик». II тур.
14.00 Д/ф «Игры разума страны восходящего солнца».
14.50 Х/ф «Подвиг разведчика».
16.20 Д/ф «Подвиг разведчика». Война одиночки.
17.00 Большой балет.
19.15 Х/ф «Фарго». (США - Великобритания).
21.00 «Агора».
22.00 Д/ф «Миллионный год».
22.50 «2 Верник 2».
23.40 Х/ф «С тобой мне жизнь мила». (Чехословакия).
01.05 Искатели. «Затерянный город шелкового пути».
01.50 Х/ф «Полустанок».

ВОСКРЕСЕНЬЕ

06.30 Д/с «Первые в мире».
06.50 Т/с «Сита и Рама». (Индия).
09.45 «Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфириным».
10.10 «Мы - грамотей!»
10.50 Х/ф «Полустанок».
12.00 Конкурс юных музыкантов «Щелкунчик». II тур. Фортепиано
14.05 Диалоги о животных. Московский зоопарк.
14.45 Х/ф «С тобой мне жизнь мила». (Чехословакия).
16.15 «Пешком...» Москва. 1970г.
16.45 Д/с «Предки наших предков».
17.30 К 100-летию со дня рождения А. Солженицына. «Жизнь не полки». Вечер-посвящение.
18.35 «Романтика романа». Песни из кинофильмов Э. Рязанова.
19.30 Новости культуры.
20.10 Х/ф «Подвиг разведчика».
21.40 «Белая студия».
22.20 Опера «Хованщина».
01.30 Диалоги о животных. Московский зоопарк.
02.10 Искатели. «Загадка Северной Шамбалы».

РАДИО

ИСЛЕН, 3-ДЕКАБРЬ
11.10 «Дагустан». Хабарар
11.30 «Хважамжам».
САЛАСА, 4-ДЕКАБРЬ
11.10 «Дагустан». Хабарар
11.30 Подлиткайдай. Программа
АРБЕ, 5-ДЕКАБРЬ
11.10 «Дагустан». Хабарар
11.30 «Девирар».
ХЕМИС, 6-ДЕКАБРЬ
11.10 «Дагустан». Хабарар
11.30 «Вахт ва жегилар».
ЖУМЬЯ, 7-ДЕКАБРЬ
11.10 «Дагустан». Хабарар
11.30 «Исламдин сес».
КИШ, 8-ДЕКАБРЬ
13.10 «Гшафтедин нетижаяр»
ГЬЯД, 9-ДЕКАБРЬ
10.10 «Кард». Аялар патал программа

Лезги хуьрер

Къванцилар

Агъабег АГЪАБЕГОВ,
РФ-дин образованидин гъур-метлу работник

Си хуьр Къванцилар Хив районда куьгьне ва машгур хуьрерикай сад я. Тарихчийри лугузвайвал, адан тахминан 1400 йис къван я. Къадимлувал адан патарив гвай мулкара гьалтзавай къванцин куьгьне памятникрини, цларин амукъайрини субутзава.

Къванциларихъ 400 гадив агакъна анжах цадай чилер ава. Гьадалайни гзаф майданар векин къурухри, тамари, къванцин цилери-рагари къунва. Хуьруьн тиварни гьа и тлебии шартларихъ галаз алаквалу я.

Мад са делил важиблу я: гилан хуьр виликан са шумуд хуьруькай - магьалдикай арадал атанва. Абурун тиварар ама: Кешерхуьр, Къучархуьр, Искерахуьр, Мумадахуьр, Куьрешхуьр, Чепедхуьр, Къветерхуьр, Чимчирагъахуьр...

санал экономикадин, культурадин, образованидин, яшайишдин амай хилерайни виликди фидай мумкинвал гана.

Хуьруьн 15 тухумди 1932-йисуз Стлал Сулейманан тиварунихъ галай колхоз тешкилна. 1937-йисуз, Хив районда сад лагъайди яз, чина юкьван школа ачухна. Чкадин кадрияр авачиз, Ахцегъай, Ялахъай, Курхуьрелай атай муаллимри къвалахна.

1939-йисалай гуьгъуьниз чи школадиз еке десте урус гадаярни рушар - муаллимар атана. Антонина Михайловна, Сергей Вартанович, Паномаренко Татьяна, Белокурова Аня, Нина Федоровна, Аня Горбачева ва маса тиварар чи халкъдин рикелай гилани алатзава.

И муаллимрин гъилик келай цудралди аялрикай гележегда чи хуьрер, районар, республика вилик тухвай пешекарар, армия патал хъсан аскерар, офицерар хкатна. Гъажиев Зейнудин, Исаев Муьгъуьдин, Абдуразаков Ферзиллагъ, Ай-

Агъабег Къафланович хуьре сад лагъай офицер я.

Женгивилин адетар чав чи бубайрин несилри агакъарна. Ватан хуьз чинай 105 кас фена, абурукай чехи пай элкьвена хтанач.

Алай аямдин хуьр арадал атуник чехи пай кутур ксарин жергеда яргал йисара хуьруьн Советдин ва колхоздин председатель хъайи Исмаилов Абдушериф, участковый больницадин кыле акъвазай Къалабегов Ляметуллагъ, хуьруьн Советдин кыле хъайи Керимханов Магъмуд (хуьруьз сифте яз машиндин рехъ туклуьрайди), Керимов Жамалдин (комсомолрин башчи ва колхоздин председатель), РФ-дин лайихлу механизатор Ашурбегов Гъажибег, лап хъсан муаллимар Агъмедова Перизат Гъажиевна, Къалабегова Пакизат Шамсудиновна, Агъмедов Селягъ Алимурзоевич (РД-дин Счетный палатадин кылин инспектор, 1-классдин госсветник) ва масабур ава.

Хуьре саки вири хизанар гзаф аялар хуьзвайбур я. Ирид дидедиз цуду ва ададай гзаф аялар хуьнай Игитвилин тивар ава. Ингье абур: Айвазова Бес (ДАССР-дин Верховный Советдин депутат хъана), Мислимова Къизалтун, Исаева Рави-

Хуьруькай ихътин риваятни ама: чи мулкара са хуьр, гуьлягъри гъужумна, терг хъана. Гилани чахъ Гуьлягърин клунт лугудай чка ава. Ана гзаф гуьлягъар гьалтда... Чимчирагъа дерада Хамзадин къеледин куьгьне цларин бинярни гьалтзама. Къветерин рагарин клане куьгьне Куьре шегъерни хъайиди я лугуда. Вири и лишанри хуьруьн еке тарихдикай хабар гузва.

Чина са шумуд дин хъайидини тесикъарзава: бутпересрин, цуьз ибадатзавайбурун, хашпарайрин ва, эхирни, исламдин къанунрал амалзавайбурун.

Цуьз (Ракъиниз) икрам авурди гилани амай Яран суварин, пешепайрин ва гунийрин адетрини субутзава.

Куьгьне сурарин къванерал аламай атунри ина фарс ва араб чаларин векилар хъайиди ва абурун таъсир гилани амайди тесикъарзава. Советрин власть жедалди Къванцила са мисклин ва медреса кардик квай, клелун-кхьинни арабдалди тир. И карни девлетлуьрин аялрилай алакъзавай. Советрин властди чаз азадвилехъ галаз

вазов Шабан ва масабур чи хуьре сад лагъай муаллимар яз машгур я. Гъажибалаев Абдулазиза хуьре сифтебурукай яз кылин образование къачуна.

Къванциларин школа акъалтларай хейлин жегилри илимдин рекъе чпин алакунар къалурна. Абурун жергеда илимдин докторар ва кандидатар - къванциларияр Хайилов Айдабег, Рамазанов Абдурашид, Рамазанов Абдулкафар, Исмаилов Исмаил, Агъмедов Зейнудин, межгуьлви Разаханов Мегъамед, цацави академик Мегъамедов Алифенди ва масабур ава.

Къванциларин школа акъалтларай Агъмедов Агъмед Вердихановича - РД-дин лайихлу экономистди - профсоюздин къурулушда къвалахзава.

Хуьруьн дамах чи республикадин МЧС-дин кыле авай генерал Нариман Магъмудович Къазимегамедов я. Эхъ, гьадан куьмекдалди хуьре алай аямдин вири шартлар авай цийи школадин, участковый больницадин дараматар, спорткомплекс, цийи мисклин арадал атана. Хуьр аваданламишна. Адаз тарс ва тербия гайи муаллим Агъабегов

ят, Исаева Шимия, Къужаева Умуьжгъер, Селимханова Шагъзада, Агъабегова Зарият (20 йисуз школадин пионервожатыйвиле къвалахна). Вири гамар хурунин рекъай чехи устадар тир.

Хуьре хъсан хейлин адетрал амалзава. Абурукай сад рагъметдиз феи ксарин тиварарихъ муькьвер, рекъер, булахар туклуьрун я. Алай вахтунда хуьруьн мулкунал кылдин ксари туклуьрна хуьзвай цудалай виниз булахар хъанва. Гьа тегъерда хуьруьн рекъер, муькьверни хуьзва.

Жегилрин арада спортдин милли жуьреяр машгурзава. (Тренер - Агъабегов Айдунбег). Наркоманвал, ичкибазвал, нафакъачивал, ругъанивал авач. Гьарма сад вичин кардал (лежбервилел, малдарвилел, багъманчивилел) машгур я. Ихътин чкадай экъечна масанихъ катиз кланзавай ксар чаз гьелелиг малум туш.

Шайри лагъайвал,

*"Авачтлани къизилар,
Атлуз вири мензилар,
Яшамин жен Къванцила,
Амуькьдач куьн къецила..."*

Ялахърин езне

Эмираслан ШЕРИФАЛИЕВ

Алатай асирдин эхирра Астрахань шегъерда къайдаяр хуьдай къурулушда къвалахзавай Николай ГАВРИЛОВ анин техникуниверситетдин муаллим Гуьлагъа АЗИЗОВАДАЛ ва ам хайи Ялахърин хуьрел ашуьк хъана. Тлебиатдал, чи уьлкведин ерийрал, вичиз хуш хъайи гьар са затунин ва инсандин шикилар члугунал рикл алай Николая, Гуьлагъани галаз муьквал-муьквал Зеке дерада авай Ялахърин хуьруьз хквез, уьмуьрдин юлдашдин диде-бубадал кыл члугваз хъана. Гьар сеферда Ахцегъ райондиз хтайла, ада вичин рикл алай кар-шикилар члугун - фикирда аваз, гзаф материалар шегъердиз хутахиз хъана. Хуьруьн чкада, дагълух тлебиатдин къужахда аваз арадал атанвай шикиларни тлимил туш. Абурай чаз Ахцегърин куьгьне магълеярни муьквер, Зегье дерадинни Ялахърин хуьруьн акунар, кылдин инсанар-зегъметкеш дагъвийар акъваза. Адахъ Астрахандиз, Санкт-Петербургда, Махачкъаладиз, Каспийскдиз бахшнавай шикилар гзаф ава. Абуру автордин гъанра яшамин жезвай ярар-дустари, искусствода рикл алай, хайи ерийрихъ цигел ксари чпин хуси коллекцияра, къвалера багъа ядигарар яз хуьзва.

1952-йисуз Астраханда дидедиз хъайи Наколая гъана пешекарвал къачуна. Яргал йисара областдин къенепатан крарин къурулушда къвалахна. Подполковникдин чинда аваз пенсиядиз экъечлай ада 2003-йисалай инихъ Астрахандин вычислительный техникадин колледждин директордин заместителвал ва муаллимвал ийизвай. Алай вахтунда пенсияда авай ада вичин рикл алай кардиз худ ганва, сад-садалай хъсан шикилар арадал къвезва.

Са шумуд йис вилик Махачкъалада ракъун рекъин вокзалик, гуьгъуьнлай Ахцегъа туьш хъайи чун таниш хъанай. А вахтунда зун тлебиатдин ва чи хуьрерин гуьзел акунрин шикилар ягунал машгул тир. Николай Владимировича заз гьар жуьредин меслятар къалурдай. Ада вичи члугур шикиларни Интернетдин куьмекдалди заз къалурдай, фикир хабар къадай. Чи дуствал къвердавай мягъкем хъана. Гьар сеферда хизанни галаз Дагъустандиз хтайла, ада вичикай хабар гудай. И муькварани Николай Гаврилов Ялахъиз хтанвай. Вичи члугунвай "Алатзавай вахт" шикл хуьруьз-администрациядиз савкъатни гваз. Ялахъвийри чпин езне лайихлудаказ къаршиламишна.

"Си шадвилехъ къадар авачир! Гила зун Ялахърин хуьруьн гъурметлу агъали хъанва. Сагърай", - лугузва Николай Гаврилова.

Администрацияда Николай Гаврилов ва адан уьмуьрдин юлдаш Гуьлагъа Азизова Ялахърин хуьруьн кыл Шихкерим Жабраилова, чкадин депутатри къабулна ва художникдиз "Ялахърин хуьруьн гъурметлу агъали" лагъай тивар гана.

Мугъманри чеб сад-садахъ галаз таниш хъайи вахтар рикел хкана, гъвечи ватан рикле аваз, Астраханда кыле тухузвай уьмуьрдикай суьгъбетарна ва яратмишунрал ихътин къимет эцигунай сагърай лагъана.

Спорт

Финалдиз акъатнава

Агъмед МАГЪМУДОВ

16-18-ноябрдиз ДагОгни шегъерда волейболдай, Дагъустандин чемпионатдин сергъатра аваз, акъажунар кыле фена. Ана республикадин Къиблепатан зонадик акатзавай районринни шегъеррин командайри иштиракна. Къве юкьуз давам хъайи акъажунара Къурагъ райондин хкъагъай команда 1-чкадиз лайихлу хъана.

Алай вахтунда къурагъвийар Дагъустандин чемпионатдин финалдиз гъазур жезва. Къейд ийин хьи, акъажунар муьквара Махачкъалада кыле фида.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин информатизациядин, алакьадин ва массовый коммуникациярин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 "а"

КЪИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЪИМОВ

Тел/Факс. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЪИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
М. А. АГЪМЕДОВ

65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ

65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ

65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА

65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ

65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ

65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА

65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ

65-00-62

КАССА

65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Д. БЕЙБАЛАЕВ

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакьадин, информативный технологийрин ва массовый коммуникациярин хиле гуьзчивал авунин рекъай Федеральный къуллугдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрдиз регистрацая авуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди туькуьр хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкьена вахузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикрар сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован проспек, 1 "а". Печатдин къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 17.20

Газет "Издательство" "Лотос"
ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7339

И - лишандик квай материалар
гъакьидихъ чапзавайбуур я.

Икьван яшар хъанвайбуур къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Сулейман-Стальский райондин Нуьцгьурин хуьре яшамш жезвай къанун-къайда хуьдай органрин ветеран, хуьруьн агъсакъларин советдин член, чехи хизандин къыл, гьурметлу инсан
Муталиб Сефижанович СЕФИЖАНОВАЗ:

ВИ 80 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ ТЕБРИКЗАВАЙ РУХВАЯР, РУШАР, СУСАР, ЕЗНЕЯР, ХТУЛАР, ПТУЛАР, БАГЪРИЯР.

*Ихтияррин, ихтибаррин
къилеваз,
Къарай ерли атайди туш
къвале ваз.*

*"Къанун-къайда,
низам-гьурмет - виридаз!
Хъсанвилер зарб ая
куь иридаз!"*

*Хуьр хуьз, сагълам ийиз
къалин хизанар,
Юнда туна бубавилин
мизанар.*

*Мадни вине хъурай ви мерд
таъсибвал,
Гьурметрикай чир
тахъурай кесибвал.*

Шаирдин гьурметдай

Хазран КЪАСУМОВ

Вини Сталларин юкьван школада Дагъустандин поэзиядин классик Етим Эминан 180 йис тамам хъуниз талукъарна литературадин межлис къиле тухвана. Муаллимрилай, къелзавай-бурулай гъейри, мярекатда Дагъустандин писателрин Союздин лезги секциядин руководитель, шаир Владик Батманова, Герейханован хуьруьн 1-нумрадин юкьван школада лезги члаланни литературадин тарсар гузвай муаллим Шамсудин Магъамдарова иштиракна.

Мярекат ачухуналди, дидед члалан ва литературадин тарсар гузвай муаллим, шаир Минаят Муталибовади лезгийрин рик

алай шаир Етим Эминан уьмурдинни яратмишунрин рекъикай гегенш суьгьбет авуна, чехи шаирди вичин туьхуьн тийир эсерра халкъдин тлал алай месэляяр къарагъарайди, ам элдин панагъ хъайиди къейдна.

11-классда хъсан къиметар аваз къелзавай, районда туьхуьвай гзаф мярекатра активвилелди иштиракзавай Эмилия Пирмегъамедовади Етим Эминаз бахшна вичи къенвай шиир, школадин 7-10-классра къелзавай аялри классикдин шиирар хуралай къелна.

Чехи шаирдиз талукъ са акъван малум тушир делилар шаир Владик Батманова, муаллим Шамсудин Магъамдарова, школадин директор Расул Къагъриманова раижна.

"Лезги газет" кхьихъ куьне!

Мариян БУГАЕВА,
лезги члалан муаллим

"Лезги газет" кхьихъ куьне,
Герек ам жен гъар са къвале.
Рикелай фин къведач виже,
"Лезги газет" кхьихъ куьне!

Ам чи халкъдин хабардар я,
Газетдаллайд багъа тлвар я.

Лезгийрин къыл хъурай вине,
"Лезги газет" кхьихъ куьне!

Им хъурай кез зи са меслят.
Куь риклериз жеда регъят.
Чи халкъдин тлвар хъурай вине,
"Лезги газет" кхьихъ куьне!

Гъар са къвалин я ам безек,
Гузва ада халкъдиз куьмек,
Чи тарихдин я ам бине,
"Лезги газет" кхьихъ куьне!

ИЗДАТЕЛЬСКО-ПОЛИГРАФИЧЕСКОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ «МАВЕЛ»
предлагает широкий спектр полиграфических услуг
Типографские услуги

- Бланки, листовки, флаера, буклеты, визитки, этикетки, и т. д.
- Тиражирование книг, учебников, альбомов, брошюр в мягком и твердом переплётё
- Все виды переплётных работ: тиснение, конгрев, блинтование, ламинирование

Издательские услуги

- Набор, вёрстка, дизайн
- Редактура, корректура (на всех языках)
- Подготовка и размещение оригинал макета издания к тиражированию
- Присвоение изданию ISBN, ББК и УДК

25 лет успешной работы на рынке полиграфических услуг
8(928)873-40-02 dagmavel@mail.ru
г. Махачкала, ул. О. Кошевого 42а

"Лезги газетдин" редакциядин коллективди РД-дин Общественный палатадин председателдин заместитель Алюсет Азизхановаз - диде, РД-дин Къилин ва Гьукуматдин Администрациядин отделдин начальникдин заместитель Мадрид Азизхановаз имидин свас
ЗУЬГЪРЕ АЗИЗХАНОВА
рагъметдиз финихъ галаз алакълу яз башсагълугъвал гузва.

Д.А. Гъажиев

Ноябрдин сифте йикъара чав чулава хабар агакъна. 63 йисан яшда аваз, бейхабардиз инсулт хъана, чи школада яргал йисара технологиядин муаллим, директордин заместитель яз къвалахай Дагълар Асланович Гъажиев рагъметдиз фена.

Д.А. Гъажиев 1956-йисуз Мегъарамдхуьруьн райондин Гъепцегърин хуьре дидедиз хъана. Ина юкьван школа акъалтарна, армиядин жергейра къуллугъна, 1981-йисуз Липецк шегьерда муаллимрин институт кутягъна, зегъметдин тарсар гуз вичи къелай школадиз муаллим яз хтана. Гъа йисалай инихъ ада вичин къуватар акъалтзавай жегъил несилдиз чирвилер, тербия гунин рекъиз бахшна.

Дагълар муаллим рикл михи, масадан дердиникай хабар къадай, школадин коллективда вичин зегъметдалди, агалкъунралди еке гьурмет ва авторитет къазанмишай ксарикай сад я. Чи коллективда адакай анжах разивилин чими келимаяр лугъудай.

Дагълар Асланович хтын муаллим къакъатун чи школа патал еке магърумвал я. Адан риклик хъийидай гзаф крар кумай. Амма залум ажалди мумкинвал ганач.

Чна рагъметлудан хизандиз, мукъва-къилийриз, багърийриз, вири гъепцегъвийриз, дериндай хажалат члугунивди, башсагълугъвал гузва. Адан экуь къамат чи риклера гъамишалугъ яз амуькъда.

Гъепцегърин юкьван школадин коллектив.

2019-йис патал

Лезги газет

КХЬИХЪ!

ИНДЕКСАР:

йисанди - 63249
6 вацранди - 51313

газетдин къимет почтарин отделенийрай:

йиса - 854 манатни 76 кепек
6 вацра - 427 манатни 38 кепек

Абонентрин яшикрай (до востребования):

йиса - 801 манатни 24 кепек
6 вацра - 400 манатни 62 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

йиса - 456 манат
6 вацра - 228 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин" киоскра, сайтда (www.dagestan.press.) ва гъакъли Махачкъалада, Промшоссе куьчедин 10 "а"-нумрадин дараматда, кхъиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чпи хутахдайбуур:

йиса - 325 манат
6 вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет кхъинин патахъай суалар пайда хъайитла, экуьнин сятдин 9-далай нянин сятдин 5-далди и нумра-диз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

"Лезги газетдин" редакциядин ва Лезги театрдин коллективри Дагъустандин лайихлу артистка
Ася ЖАМАЛДИНОВА
рагъметдиз финихъ галаз алакълу яз адан багърийриз, мукъва-къилийриз башсагълугъвал гузва.

РД-дин Общественный палатади Дагъустандин Общественный палатадин председателдин заместитель-РД-дин Общественный палатадин Аппаратдин руководитель Алюсет Межмедидинович Азизхановаз играми
ДИДЕ
рагъметдиз финихъ галаз алакълу яз башсагълугъвал гузва.

Ахъегъ райондин администрацияди ва Общественный палатади РД-дин Общественный палатадин председателдин заместитель Алюсет Азизхановаз играми диде
ЗУЬГЪРЕ
рагъметдиз финихъ галаз алакълу яз башсагълугъвал гузва.